

M. kir.
Hadtörténelmi Intézet
IV. osztály
Napló
Budapest

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Nagyrev.

A hónapok óta folyó nyomozás szinte hetenkint hozza felszínre a nagyrevi borzalmak újabb és újabb részleteit. Mindig több és több asszony kerül a szolnoki ügyészség fogházába s most már évtizedes sírokat kezdenek bontogatni, hogy megállapítsák, ki halt meg természetes halállal s kinek keverték arzént a borába, leve-sébe. A nyomozás végső eredménye még csak hetek, vagy talán hónapok múlva fog teljesen kialakulni, de annyi máris bizonyos, hogy egy falusi bábaasszony képébe bújt boszorka egy alig ezerhétszáz lakosú falucskában évtizedeken keresztül irtotta az embereket csecsemőtől aggastyánig anélkül, hogy bárki is nyomára jött volna ennek a nemzetközi bünkrónikákban is páratlan tömeggyilkosságnak.

Az erélyesen megindított nyomozás most már egészen bizonyosan világosságot fog deríteni a multak minden sötét titkára. De előtolakszik a kérdés: miért csak most? Mi lehetett az oka annak, hogy erről a borzalmas titokról annyian tudtak a faluban, csak éppen azok nem, akik előtt nem volna szabad ilyen titkoknak létezniök: a hatóság emberei és nem utolsó sorban a csendörök? Mi leplezte a gyilkosokat évtizedeken keresztül? A főbűnös bábaasszony raffinaltsága? Aligha. Amiről húsz-harminc asszony tud, az nem titok. Ha mégis igen, akkor az a baj. Mert ez azt jelenti, hogy arrafelé egy vénasszony tökéletlen, naiv ravaszkodása is tökéletesen elég volt ahhoz, hogy a hivatalos éberség megtörjön rajta.

Mi természetesen csak a csendőrség szempontjából nézhetjük a kérdést, más vonatkozása nem tartozik reánk. Ha pedig csendőrszemmel nézzük a dolgokat, akkor mi tagadás, bizony be kell ismernünk, hogy a nagyrevi dolgoknak nem lett volna szabad megtörténniök. Nem kutatjuk, hogy kit és milyen mértékben terhelhet felelőség a történetek miatt, mert ez sem a mi dolgunk, de meg most már, ennyi idő után, ha keresnők is, nehéz volna sorjában valamennyit előtalálni, egy bűnbakra pedig hiba volna az egészet ráfogni. A tanulság azonban annyira kézenfekvő, hogy lehetetlen csak úgy elhaladni mellette.

A csendőrség működési területén a közrend és a közbiztonság fenntartása közvetlenül, tehát elsősorban reánk van bízva. Az állam bőségesen felruházta a csendőrt jogokkal ahhoz, hogy ennek a feladatának megfelelhessen, de a jogoknak természetes folyományuk a kötelesség, emennek pedig a felelőség. Nemcsak azért, mert az utasításunk is erre az álláspontra helyez-

kedik, hanem, mert felelőség nélkül közszolgálat nem létezhetik.

Megdönthetetlen és elvitathatatlan szabály, hogy az örsnek mindenről tudnia kell, ami a körletében történik. Sokkal kisebb és jelentéktelenebb dolgokról is, mint amilyenek a nagyreviek. »Elvül szolgáljon, hogy a csendörnek feltétlenül kell annyi és olyan összeköttetéssel rendelkeznie, hogy minden hivatalból üldözendő büntettről és vétségről tudomást szerezzen még akkor is, ha emiatt nála feljelentést nem tettek is és hogy ott, ahol ez meg nem történik, a csendőrt a legtöbb esetben mulasztás terheli« — mondja az utasítás. Hogy s miként csinálja ezt a csendör, az ő dolga. Aki erre is az utasítástól és nem a maga csendőri rátermettségétől vár feleletet, arra a mások életét és vagyonát nem lehet reábizni.

Nem vár senki a csendőrtől lehetetlenséget. Kiderítetlen bűncselekmény mindig volt és lesz, faluhelyen éppen úgy, mint a világvárosokban. A csendőrség, rendőrség színvonalától csak az függ, hogy kisebb vagy nagyobb százalékát teszi-e a kiderítetteknek. Gyilkos is van sajnos, bőven, aki örökre rejtve marad a földi igazságszolgáltatás szeméi előtt, elvégre a legügyesebb csendör is csak ember, akinek ügyességét, tudását, szerencsáját vagy éppen zsenialitását is korlátok közé szorítja a természet. De mindezek elismerése mellett is úgy érezzük, hogy egy ilyen nagyarányú, sorozatos tömeggyilkolásnak még akkor sem lett volna szabad húsz éven át zavartalanul folynia, ha nem is volt örs a faluban. Tipikus esete ez annak, amikor a közbiztonság állapotáért való felelőség kérdése, habár ebben az esetben most már csak teoretikus értelemben, önmagától felvetődik.

Sokat tanulhatnak a nagyrevi esetből örsparancsnokok és csendörök egyaránt. Megtanulhatják, hogy a nyugodt közbiztonsági viszonyok látszólagos felszíne milyen rettenetes bűnöket rejtegethet maga alatt s hogy milyen kellemetlen meglepetéseknek teheti ki magát és a testületet az a csendör, aki nem lát, ha kell, a föld alá is, s aki az embereket csak kívülről nézi, de nem kutatja azt, ami bennük lakozik. Megtanulhatják, hogy a községek és a tereptárgyak lelkiismeretes leportyázása önmagában még nem közbiztonsági szolgálat, hanem csak gyaloglás, aminek senki sem veszi hasznát, ha nem párosul a megelőző szolgálat alapvető követelményeivel: a mindent látás-hallással.

Az illetékes örs derekasan kitett magáért most, amikor a nagyrevi bűneseteket számtalan nehézség dacára is töviről-hegyire kinyomozta és a bűnösöket hiánytalanul az igazságszolgáltatás kezére juttatta. Ezzel a munkájukkal sok mindent jótettek, de az alól mégsem mentettek fel minket, hogy a multak hibáira rámutassunk. Ne féljünk tőle, hogy ártani fog ez nekünk. Mert ugyan ki venné tőlünk rossz néven, hogy nemcsak másoknak vagyunk szigorú bírálói, hanem önmagunknak is.

A jövő háborúja.

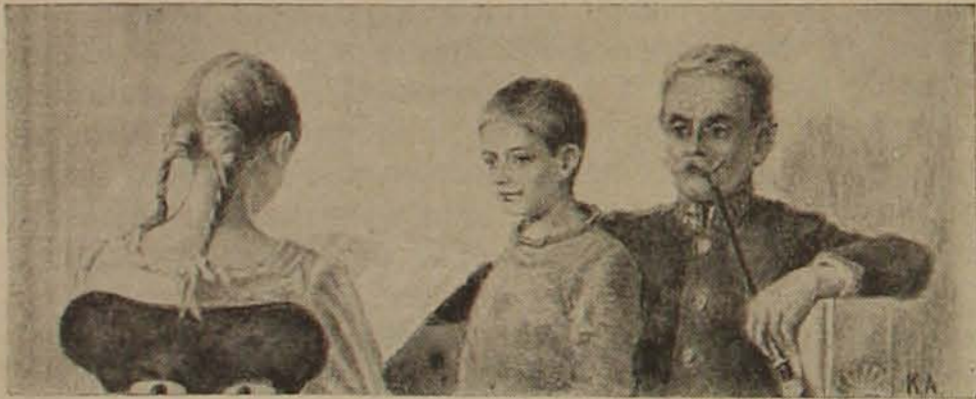
Irta: Dr. CZIÁKY FERENC őrnagy hadbíró.

(Befejező közlemény).

Ezzel tehát a régi, a háború előtti hatalmi egyensúly elve helyébe új egyensúlyozási elvet állítottak fel a győzők: az állig felfegyverzett győztesek és a meztelenre levetkőztetett legyőzöttek csoportjába osztották szét Európát. Szerintük ez az új, fura egyensúlyozási elv biztosíthatja legjobban Európa békéjét, mert hiszen azoktól, akiknek ezer okuk és joguk lenne ahhoz, hogy a tőlük erőszakkal elvett területeket visszaszerezzék, elszakított és rabságban sinylődő fajtestvéreiket felszabadítsák, a teljes kifosztástól és megaláztatástól magukat megvédjék, azoktól elszedték a fizikai és jogi lehetőségét annak, hogy valaha is megmozdulhassanak, legszentebb nemzeti jogaikért harcra szállhassanak. Így — szerintük — az elégedetlenek örök gyengeségre lesznek kárhozthatva, ezért kényszerülve lesznek békén maradni, míg ezzel szemben azoknak az államoknak, amelyeket a páriskörnyéki békediktátumok olyan nagyra növeltek, amelyet soha álmodni sem mertek volna, azoknak viszont az az érdekük, hogy a mai állapot örökérvényű legyen, tehát utóbbiak ez okból sem fognak háborút indítani.

Ezzel a becsstelen szofizmával hirdetik a győztesek, hogy a mai rendszer mellett a világbéke fenntarthatónak ígérkezik.

Ennek a rendszernek a Párisban éveken át összeült győztesek »nagyköveti tanácsa« volt a lelkes propagálója, másfelől erre a Párisból irányított rendszerre felhúzott ravasszal, töltött fegyverekkel vigyáz tiz év óta a kis entente.

Egy főszolgabíró emlékeiből.

Irta: R. O.

December 31-én délelőtt jelentést kaptam, hogy K. község felső végénél egy meggyilkolt fiatal földmives asszony hulláját találták meg az országúton. Hátról késszúrással ölték meg, tehát kétségtelenül bűncselekmény forog fenn, azért egyidejűen a járásbírósnak is jelentést tett az előljáróság. A vizsgálóbíró értesített, hogy délután kiszáll, én addig is kimentem megnézni, mit végzett a már reggel kivezényelt járőr. Mire odaértünk, a járőr már megállapította a hulla személyazonosságát, valamint azt is, hogy biztosan a férje szúrta agyon, aki tőle különválva Budapesten tartózkodik. Ebből kifolyólag sok családi békétlenség volt. Tanu is volt, aki látta aznap hajnalban a fiatal párt, amint heves szóváltás közben együtt mentek a vasútállomás felé. Először azt hittük, hogy a reggeli vonattal megszökött a tettes, de ezt az állomáson mindjárt megcáfolták, ennél fogva visszafelé, ellenkező irányban, Sz. község felé kellett keresni a gyilkost, ahonnan reggel együtt elindult a férj és a feleség.

De — úgy látszik — maguk a francia és angol külügyminisztériumok is érezték azt, hogy ez a berendezkedés mégsem tökéletes, ez okból nem lehet örökérvényű sem és hogy a maguk mai, Európában domináló helyzetét másképen is biztosítani kellene. Csak így érthető meg, hogy az elmúlt évben az angol hivatalos diplomácia Franciaországgal megkötötte az angol-francia flottaegyezmény formáját viselő katonai szövetséget.

E szövetség a maga realitásában ezt jelenti: Anglia a tengeri uralmat francia támogatással biztosította, ennek fejében szemet huny afelett, hogy Európában a francia diplomácia úgy rendezkedjék be, ahogy hatalmi vágyai és volt háborús ellenségeivel szemben táplált gyűlöletérdeke diktálja.

Ma Franciaország az, mely Középeurópa sorsát úgy diplomáciailag, mint katonailag irányítja. A kis entente francia protektorátus alatt áll. Lengyelországnak Franciaországhoz való érdekeltségi viszonya közismert. Az elmúlt hetekben robbant ki a francia-belga katonai megegyezést leleplező hír, melyből kiviláglott, hogy Franciaország még csak azt sem tűrheti el, hogy egy német megmozdulás esetén Hollandia semleges maradjon.

Középeurópában tehát minden támadásra töltött fegyver francia érdeket szolgál.

Hát ott vannak a világháborúban semlegesnek maradt európai államok, mondhatná az ellenvetés?

Nézzük, miféle szerepet játszanak ezek a mai világ diplomáciai és hatalmi helyzetében?

Ezek — miután a francia diplomácia tempója kizárólag Németország és Magyarország ellen irányul — visszavonulnak a hűvös, nekik előkelőnek látszó érdekeltségbe. Legfeljebb annyit tesznek, hogy gazdasági

Miután kocsit küldtem egy másik járőrért, hogy az a boncolás körül teljesítsen szolgálatot, a jelenlévő járort, melynek maga az őrsparancsnok volt a vezetője, Sz. község felé küldtem a gyilkos üdözése végett. Időközben megjött a bírósági bizottság, amelynek már tiszta képet tudunk nyújtani. Átadtuk a talált apró bűnjeleket, a helyszínrajzot és az eddig beszerzett adatokat, úgy hogy a vizsgálóbíró csupán a hulla felboncoltatására szorítkozott. Mielőtt az elszállítás megtörtént volna, megjöttek kocsin a szerencsétlen áldozat barátnői és azt újságolták, hogy látták a férjet, beszéltek is vele, beismeri a gyilkosságot, de revolver van nála és azzal fenyegetődött, hogy élve nem fogják kézrekeríteni. A két falu közt lévő kis erdő szélén találkoztak vele és nyilván ott rejtőzködik, mert a faluba menni nem mer.

A járőr ekkor már régen elment, tehát elhatároztam, hogy magam kocsin utána megyek, ha megtalálom, vele együtt kutatom át az erdőt, ha nem, szerzek Sz.-ban felfegyverzett polgári egyéneket és azokkal végzem el a munkát, mert a tettést feltétlenül el kell fogni, mielőtt elkeseredésében magában vagy másban kárt tehetne. A menyecskék vállalkoztak, hogy a kocsijukon elvisznek.

Elindultam tehát a menyecskékkel, akiknek csacsogása, viháncolása hirtelen megszűnt, amint az erdőbe értünk. Nem találkoztunk sem a gyilkossal, sem a csendőrökkel, ennél fogva bementem a község házára és mivel ott sem tudtak semmit a járőrrel, hamarosan összetoboroztam kisbírókból, csőszökből és hasonló emberekből 15—20 főnyi csoportot, melynek fele löfegyverrel, fele pedig fejszével volt felszerelve és ezzel a csapattal elindultam, hogy meghajtsam az erdőt. A rövid téli nap már az esethez közeledett és félhomályban kezdtük meg rajvonásban a hajtsást.

Alighogy elindultunk, közvetlenül a lábaim előtt nagy

politikájuk érdekében a velük azonos érdekkörű államokkal gazdasági egyezményeket és barátsági szerződéseket létesítenek.

Igy alakult ki egy érdekkör Norvégia, Svédország és Dánia közt és 1926 óta egyre erősödő gazdasági érdekkörű diplomáciai együttműködés érezhető Lengyelország és az Oroszországból leszakadt Balti államok között.

A fentiekből tehát azt láthatjuk, hogy Wilson elveit nemhogy valóra váltották volna az azokért erkölcsileg felelős entente államok, hanem Európában ma kirivóbb formában van a hatalmi szövetségek rendszere kiépítve, mint a világháború előtt. Mind a két ok tehát — ami 1914. évben a világháború kitöréséhez vezetett: a gazdasági érdekellentétek és a hatalmi csoportosulások — ma is fennáll, sőt hatványozottabb és veszélyesebb formában.

Wilson elnök — és az entente — azt ígérték 1918-ban, hogy a békeszerződések révén megalkotott Népszövetség keretén belül olyan jogi és hatalmi intézményeket fognak kiépíteni és olyan intézkedéseket fognak tenni, amik egyrészt preventive, másfelől retorzív formában és módon is meg fogják akadályozni egy új háború kitörését.

Miután ez a jövő háborújának kérdésével legszorosabb összefüggésben van, nézzük meg e kérdéseket közelebbről:

Az első kérdésünk a következő lehet: Vannak-e intézkedések és intézmények a népszövetségi okmányban az új háború megakadályozására?

A következő feleleteket találhatjuk erre:

A Népszövetségi Statutum 10. cikke arra kötelezi a szövetség tagjait, hogy »egymás területi épsé-

gét és politikai függetlenségét respektálják és külső támadással szemben megóvják«.

Ebből — első tekintetre — azt olvashatnók ki, hogy a Népszövetség egy ideális véd- és dacszövetségi szervezet, amelynek tagjait az egymásiránti legteljesebb jószándék és szolidaritás hatja át.

Ugyanannak a Statutumnak 10-ik cikkében olvashatjuk azt is, hogy konkrét háborús veszély felmerülése esetén a Tanács (a Népszövetségnek egyik szerve) azonnal köteles megfontolás alá venni, hogy: 1. a véd- és dacszövetség milyen intézkedést tegyen a veszély elhárítására; 2. megállapítja a szövetség tagjainak közös, sőt *egyetemleges* védelmi kötelezettségét.

A Statutum 11-ik cikkében azt olvashatjuk, hogy minden háború vagy az azzal való minden fenyegetés *a Népszövetség egyetemét érdeklő* olyan ügy, amiben hathatós és alkalmas intézkedést kell tenni a béke fenntartása érdekében.

A szövetség minden tagjának joga van ahhoz, hogy minden olyan körülményt, amiből háború keletkezhetik, bejelentsen.

Kimondja e cikk, hogy háborús veszély esetén a Népszövetség főtitkára (ez az állandó és mindig résen lévő szerve) köteles a háború megakadályozására hivatott Tanácsot azonnal egybehívni.

A Népszövetségi alapokmány 12-ik cikke kimondja, hogy a háborús gyűanyagokat tartalmazó vitás ügyeket a felek kötelesek vagy a Népszövetség tanácsa, vagy a választott bíróság eldöntése alá bocsátani.

Ebben a szabályban annak a kimondása foglaltatik, hogy a népszövetségi tagállamok szuverénitása a hadüzenet tekintetében korlátozva van. Ezen kor-

robajjal felrepült egy fácántyúk és bevallom, erősen össze-rezzentem, szomszédaim pedig a puskát is lekapták vállukról. Keresztül mentünk az egész erdőn, de nem találtunk más élőlényt, mint az említett fácántyúkot. Mint később kiderült, fáradságunk mégsem volt hiábavaló, mert a tettes tényleg ott rejtőzködött, de kiszorítottuk az erdőből és elment a közeli B. községben lakó nagynénjéhez, ahol már várták a csendőrök; a sötétben éppen a karjaikba szaladt.

Én ebből természetesen semmit sem sejtettem, kudarcnak tekintettem a hajtást, haza bocsátottam az emebereket, magam pedig gyalog indultam visszafelé. Hamarosan utólért egy kocsi, melyen több ember ült. Megállítottam őket, megmondtam ki vagyok és kértem, vigyenek el magukkal a vasúti állomásig. Mikor felültem a kocsira, észrevettem, hogy tele van nyulakkal. Az emberek nagyon zavarba jöttek és kezdték magyarázni, hogy a nyulakat a szomszéd megyében lötték, de a tulajdonos megengedte nekik stb. Azt feleltem nekik, hogy én most gyilkost keresek, tehát nem érdekel egy magánvádra üldözendő vadászati kihágás. Erre aztán megnyugodtak.

Az esti vonattal hazamentem és vacsora után otthon nyugodtan élveztem a Szilveszter-estét a fáradságos és kalandos nap után, amikor egy csendőr jelentette, hogy meghozták a gyilkost és a zászlós úr üzeni, ha beszélni akarok vele, jöjsek fel az örsre. Ezt örömmel megtettem, mert nagyon érdekelt az eset. A zászlós nagyon jó barátom volt, ismerte a csendőrséggel való együttérzésemet, úgy hogy szinte a testület tagjának tekintett, tehát kérésre megengedte, hogy a bilincstől megszabadított tettessel négy szemközt beszélhessek az örsirodában, melynek ajtaja előtt természetesen csendőr őrködött. A parancsnok engedélyével a közeli korcsmából sült csirkét és szódavizet (bort nem

volt szabad) hozattam neki és a feleséggyilkos, aki aznap még nem evett, mellettem ülve az asztalnál, miután éhségét csillapította, a következőkép mondta el az esetet.

Előre kell bocsátanom, hogy a nyomozó járőr előtt, az örsparancsnok jelentése szerint, beismerte, hogy nejét előre megfontolt szándékkal ölte meg. Ez a vallomás nekem igen valószínűtlennek látszott, mert ha meg akarta gyilkolni a feleségét, ezt sokkal jobban megtehetette volna a hajnali homályban az erdőnél, ahol a hullát könnyen elrejtette volna, amíg sikerül megszöknie. Miért követte el mégis a tettet világos reggel, a falu végénél, nyílt országúton, ahol könnyen megláthatták, mint ahogy meg is látták? Ennek tisztázása végett kértem, hogy négy szemközt beszélhessek a fogollyal.

No, de lássuk az esemény elbeszélését: A gyilkos egy-két évvel ezelőtt szerelmi házasságot kötött áldozatával. Beházasodott a családba, de vagyoni okokból csakhamar el kellett költöznie és beállt Budapesten egy gyárba. Amikor ott javult a helyzete, többször kérte a feleségét, hogy költözzék fel hozzá, de az asszony erre nem volt hajlandó, otthon jobb módja volt és állítólag gazdag szeretőt is tartott. Újévtől kezdve munkavezetői állást kapott a férj, azért személyesen hazament és ismét kérte a feleségét. Ez hajthatatlan maradt, de mivel a férje budapesti pénzküldeményeiről sem akart lemondani, szeretet színlelt, a kritikus hajnalon el is kísérte férjét a vasútállomásra, sőt még a batyuját is vitte. Amikor már közel voltak K. faluhoz, hol az állomás van, a férj még egyszer erélyesen követelte, hogy az asszony kövesse. Tagadó válaszolás közben a nő állítólag sértő szót is használt, amelyre az elkeseredett, szerelmes és talán féltékeny ember fejébe szállt a vér. Menetközben reggelizett és haragjában a kezében

látozást *időbelileg* is megköti a 12-ik cikk következő rendelkezése:

A választott birói ítélet vagy a tanács jelentése után az ettől számított 3 hónapon belül nem indíthatnak háborút az egymással szembenálló tagállamok egymás ellen.

Ebből úgy látszik, mintha a jövőben a népszövetségi tagállamok egymás ellen meglepetésszerűen rajtaütéssel háborút nem indíthatnának.

A cikk további részében gondoskodás történik a tekintetben, hogy a vitás ügy eldöntése »megfelelő időn belül« megtörténjék.

A továbbiakban leírja és példával világít rá az olyan vitás ügyekre, amik birói eldöntésre alkalmasak lévén, a tagállamok által választandó bíróság elé viendők.

A választott birói ítélet érvényesítéséről is tartalmaz gondoskodást a Statutum 13-ik cikke, nehogy a meghozott birói ítélet írott malaszt legyen.

Ezen végrehajtás feletti örökös elvileg a Tanácsra bizza. Az ítélet védelmét pedig az egész Szövetség szankciója alá helyezi, kimondván azt, hogy a szövetség tagjai nem indíthatnak háborút az olyan tag ellen, amelyik az ítéletnek aláveti magát.

Bár ez negatívum, mégis — politikai szempontokból — könnyen alakítható át olyan természetű pozitívumná, hogy az ítélettel szemben renitenskedő állam a szövetségi tagok egyetemleges fegyveres erejével fogja magát szembe találni.

A Statutum 15-ik cikke kimondja, hogy az oly háború előidézésére alkalmas vitás ügyeket, melyek nem kerülhettek a választott bíróság elé, a Népszövetség Tanácsa elé kell terjeszteni a vitában álló államoknak.

Ennek történelmi előzményét azon diplomáciai szokás képezte, hogy évszázadok óta olyan gyakorlat fejlődött ki, mely szerint fontos, háborút előidézni alkalmas vitás ügyekben az államok egy harmadik, semleges és tárgyilagos hatalmat kértek fel »közvetítői« szerepre.

A Statutum 15-ik cikkének fentismertetett rendelkezésében tehát a közvetítés nemzetközi szokásának kötelezővé tételét kell látnunk s így e ponton egy hatalmas lépést tett előre a békebiztosítás útján a nemzetközi jogélet.

Nézzük meg azonban ezek után, mit csinálhat ilyen esetben a béke fenntartása érdekében a kötelező közvetítő: a Tanács?

Először is meghallgatja mind a két fél állításait és beszerzi azok bizonyítékait, azután pedig állást foglal, vagyis határozatot hoz.

Ha e határozat alapján a felek közt a vitát sikerült eldöntenie, helyesebben a felek közt a békés megegyezést létrehozni, úgy a közvetítés célja elérett, a háborús ok kiküszöbölődött.

Ha azonban a vitában álló államok közt a Tanács közvetítő szerepe eredménytelenül végződött, úgy a Tanács az ügyet felderítő jelentés kíséretében a Népszövetség közgyűlése elé terjeszti és egyben a Népszövetség minden tagállamának is megküldi.

Ezzel az intézkedéssel az ügy kilép zárt diplomáciai kereteiből és a nemzetközi világ által részleteiben ismert üggyé lesz, vagyis a világ érdeklődésének fénysugarai alá kerül.

Ezek után vizsgáljuk meg, lesz-e valamiféle hatása, eredménye és következménye a Tanács közvetítői tevékenységének, avagy annak megkerülésével az ügy a vitás felek olyan magánügyévé lesz, ami miatt szaba-

lévő éles zsebkést háromszor beleszúrta a baloldalán haladó asszony hátába, aki azonnal elesett és valószínűleg nyomban meg is halt.

A gyilkos egész délelőtt a közelben lévő szőlőhegyen tartózkodott és onnan figyelte a fejleményeket, sőt amikor a vizsgálóbíró megérkezett, lejött egészen a 100 méternyire álló kereszt mögé, ahonnan a hangosabb beszédet is meghallotta. Csak a hulla elszállítása után ment az erdőbe és állítása szerint nem igaz, hogy néhai felesége pajtásaival beszélt volna. Amikor a hajtás megindult, kiment az erdőből és a B. községben lakó nénjénél akart rejtőzködni, de ott már elfogták a csendőrök.

Értelmes és őszintének látszó előadásában nyomát sem láttam az »előre megfontolt szándéknak« és megkérdeztem, miért ismerte be ezt a súlyos körülményt. A szegény, tudatlan ember előttem is *hangoztatta, hogy igenis előre megfontolt szándékkal ölte meg hitvestársát.* Azt mondta, már többször eltökélte magát, ha nem jön vissza hozzá az asszony, megöli őt és önmagát is. Továbbá mielőtt leszúrta volna, akkor is »elhatározta«, hogy meg fogja ölni, tehát, nézete szerint igaza van az örsparancsnoknak, hogy az *előre megfontolt szándék* megvolt. Ez természetesen teljesen téves okoskodás és szó sem lehetett ilyen körülmények közt az ú. n. »Praemeditatio« fogalmáról, amelynek halálbüntetés a következménye. Miután meggyőződésem, hogy a nyomozásnak nem lehet célja a tettes tudatlanságát felhasználva őt tévútra vezetni és helyzetét súlyosbítani, igyekeztem megmagyarázni neki, hogy jogilag mit értünk előre megfontolt szándék alatt, megmondtam neki azt is, hogyan kell a bíróság előtt védekeznie, mert tettéért életfogytiglan tartó fegyházat talán megérdemel, de semmiestre sem halálbüntetést.

A főtárgyaláson, bár az csak hónapok múlva volt, egészen úgy védekezett a vádlott, mint ahogy én kioktattam. Meg is mondta, hogy milyen körülmények közt, milyen magyarázattal szolgáltam neki. Az elnök nagyon haragudott reám, aki természetesen tanu voltam, az ügyész azonban helyeselte felfogásomat és azt mondta, hogy ő nem kíván senkit tudatlanságából kifolyólag hóhérekre juttatni, de különben a vádlott mostani vallomása nélkül is az egész tényállás világosan kizárja az előre megfontolt szándékot. A bíróság életfogytig tartó fegyházra ítélte a feleséggyilkost és az ítélet jogerőre is emelkedett.

A járásomhoz tartozó K. községben világos nappal, vasárnap délután, közel egy forgalmas úthoz agyonlőtték a falunak egy vagyons polgárát, abban a pillanatban, amikor a préházából távozva annak ajtaját csukta be. Pontosan meg lehetett állapítani a merénylet leshelyét és onnan a nyomok után az irányt, amelyben a préház mögött lévő kukoricaföldön át futva menekült. Amikor a helyszínre értem, a csendőrök már őrizetbe vették a gyanúsítottat, a meggyilkoltnak beházasodott, de vele rossz viszonyban élő vejét, akinek nagy érdeke fűződött az após halálához és akit a közvélemény minden rosszra képes, elszánt embernek tartott. Az illető azonban tagadott, alibit nem tudott igazolni, de igyekezett elfogadhatóan megmagyarázni, hol töltötte a kritikus időt. Értelmes ember volt, nyugodtan és udvariasan védekezett, tehát igen nehéz volt a helyzet. Börpapucs ugyan teljesen beleillt a talált nyomokba, de ezek — száraz idő lévén — nem voltak nagyon erősek és a gyanúsított szerint talán 25 embernek is lehet ugyanilyen papucs, amiben, sajnos, igaza volt. Határozottan állította, hogy abban az időben, amikor a lövést hallották, ő egészen másfelé járt.

don nyúlhatnak a fegyverekhez, amint az a múltban volt?

A multhoz képest itt is fejlődést láthatunk és ez a következőkben mutatkozik:

Ha a Tanács tagjai a kivizsgált vitás ügyben mindannyian az egyik álláspontját ismerték el igaznak, illetőleg méltányosnak, vagyis határozatukat egyhangulag hozták; avagy, ha a közgyűlés — bár szótöbbséggel — meghozott határozatához az ügyet kivizsgált tanácsstagok is hozzájárultak, akkor azon féllel szemben, aki a közvetítéssel szemben renitenskedik, bizonyos nemzetközi megtorló intézkedések érvényesíthetők.

Ezek a következőkből állanak:

1. A szövetség tagjai nem iudithatnak háborút azon tagállam ellen, amelyik a birói ítéletnek, illetve a Tanács vagy közgyűlés határozatának magát alávetette.

2. A renitens államot úgy kezelik, mintha a szövetség minden egyes tagja ellen — másszóval a nemzetközi jog rendje ellen — háborús cselekményt követett volna el.

(Vagyis e ponton annak a nemzetközi jogtudósok által régóta vitatott és követelt elvnek az alapcsiráját láthatjuk, amelyik a háború kezdeményezését nemzetközi bünténnyé ohajtja tenni.)

3. A renitens (bűnös) tagállammal szemben a következő kényszerrendszabályok léptethetők életbe:

a) kereskedelmi és pénzügyi bojkott alá helyezés;

b) katonai (fizikai) szankciók alkalmazása a Népszövetség tagállamai által összeállított hadsereg útján.

Erre vonatkozólag Wilson amerikai elnök 1919 február hó 14-én, amikor a népszövetségi Statutumot,

mint az ő szellemi termékét bemutatta, a következő magyarázatot terjesztette elő:

»A fegyveres hatalom ebben a programban a háttérben van, de mégis ott van. Es ha a világ morális ereje elegendő nem volna, úgy a fizikai jön alkalmazásba. De ez csak utolsó eszköz gyanánt, mert békeszervezetet akarunk létesíteni és nem háborús szövetséget.«

A fent ismertetett esetek előfeltétele az, hogy a háborús veszélyt rejtő vita két vagy több olyan állam közt merült legyen fel, amelyik mindegyike tagja a Népszövetségnek.

Azonban az ezekre nézve fennálló és fentebb ismertetett preventív intézkedéseknek és előírásoknak olyan szervezeti hézagai és hiányai vannak, amik konkrét esetekben *politikai okokból* könnyen felhasználhatók arra, hogy az egész *preveniót hatályától megfoszthassák*. A Statutumon olyan nyitott ajtók vannak, amiken át a béke fenntartására egyetemlegesen kötelezett tagállamok konkrét esetekben egymás után visszahúzódhatnak állami szuverénitásuk mögé és azt tehetik, amit hatalmi érdekük diktál nekik.

Vagyis: megmozdulhatnak a hegyek és... nascitur ridiculus mus — megszületik egy nevetséges kicsi egér.

Erre az alábbiakban mutathatunk rá:

A háborús vita eldöntésére hivatott két szerv közül csak a választott bíróság tekinthető politikailag elfogulatlanak, politikán felülálló szervnek. Miután pedig ezen birói szerv csakis *jogi kérdések* eldöntésére alkalmas, a háborút előidéző viták nem fognak ezen birói szerv elé kerülni, mert e viták 99%-ába politika van belekeverve, de még ha eredetileg jogi kérdésből is indult volna ki a vita (pl. két állam

Végigjártuk vele a bemondott utat órával a kézben, megnéztük a helyet, ahol állítólag hosszabb ideig feküdt a fűben, aminek ugyan nyomát nem lehetett látni, de azon a helyen letaposott és száraz volt a fű, tehát ezt sem lehetett valótlanságnak minősíteni. Innen elvezetett bennünket egy házhoz a falu másik végén, ahol beszólt vasárnap délután. Ez igaz volt, de senki sem nézte meg az órát akkor. Előadása szerint innen elment a falu felső széléhez, amely már közelebb esett a tett színhelyéhez, hogy megnézzék, vajjon a falubeli ludak nem tépkedték-e meg a kukoricát. Kénytelen volt beismerni, hogy erre járt, mert itt látták aznap délután. Hogy mért volt itt, annak magyarázatát az előbbieket szerint megadta ugyan, de ez az előadása ingatag volt, mert bár a legközelebbi udvarok tényleg közel voltak a kukoricaföldhöz, de hátul magas part határolta őket, tehát a ludak bajosan jöhettek ott fel, másrészt pedig a kukoricaföld és az udvarok közt csalamádé (sűrű kukorica)-takarmány volt, melynek zsengebb levelei bizonyára útban marasztották volna a ludakat.

Hogy teljesen értéktelenné tegyük az adott magyarázatot, lementünk olyan helyre, hol a ludak tényleg kárt tettek a kukoricában, megcsipkedték a leveleket, de ezt mindjárt a legszélse sornál kezdték, tehát fölösleges volt a gyanúsítottnak beismerése szerint 3 lépésnyire bemenni a kukoricába, amit valószínűleg azért tett meg, hogy az arrajáró tanu ne vegye észre. Ez azonban nem sikerült neki. Úgyes ember léteére erre azt mondta, hogy szélről cirok van ültetve, azt pedig nem bántja a lúd. Ezt az állítását is megcáfoltuk szemléltetőleg, de a konok ember mégis megmaradt tagadása mellett, hogy t. i. aznap délután nem járt a présház körül.

A puskát, mellyel a tettet elkövették, nem sikerült soha megtalálni, de a gyanúsítottnak orvvadász híre volt a faluban és igen gyakori eszt, hogy valakit vadászónak ismernek, akinél sohasem látnak puskát, mert azt kint a határban elrejtve tartja. Az egyik csendőrnek önbuzgalomból sikerült megtudnia, hogy a gyanúsítottnak azzal az emberrel, akivel alibit akart igazoltatni, közösen volt valamikor puskája. Házkutatást tartottunk ennél is, de csupán két új töltényhüvelyt találtunk, amelyek származását az illető úgy magyarázta, hogy gyermekei a grófi uradalomnál hajtók voltak vadászat alkalmával és onnan hozták haza. Ez ugyan nagyon valószínűtlenül hangzott, mert ilyen alkalommal legfeljebb kilőtt töltényhüvelyt szoktak hazahozni, el nem használtat legfeljebb lophatnak, de ebben az esetben ez is nehezen volt hihető, mert tudtam, hogy az uradalomban nem biznak tölténytáskát hajtóra, hanem az erdőör viszi azt a puskás helyett. Mindez gyanús volt, de mégsem volt bizonyíték, úgy hogy a gyanú alapján őrizetbe vett egyént hamarosan szabadon kellett bocsátani. Természetesen az apósgyilkosnak tekintett vönél is alapos házkutatást tartottunk és katonakofferjában összevagdalt szifonkupakot találtunk, ami rendkívül nyomós bizonyíték volt, mert az áldozat testében is durván összevagdalt ólomdarabokat lelt a boncoló orvos. De a gyanúsított csak nem akart megtörni és ezt is ki tudta magyarázni. Szerinte az orvvadászok sokszor használják ilyen lövedéket, mert nehezen jutnak söréthez, tehát más is agyonlöhette az apósát, de hogy miért, arról fogalma sincs.

Szorultságomban egy ötletem támadt: A gyanúsított a szoba közepén állt kapcában, papucs pedig a kályha mellett volt. Hirtelen úgy tűnt fel, mintha a papucs kicsi volna a lábához. Meghagytam neki, hogy húzza fel a papucsot.

közi szerződés értelmezése) az könnyen megtölthető politikai tartalommal.

De, hogy ezektől a választott nemzetközi bíróságoktól is mit várhatunk konkrét esetekben, elég rámutatnunk a magyar-román és magyar-cseh birtokperekben eljáró nemzetközi bíróságok szerepére, ahol évek óta tartó tárgyalások sem vezettek semmiféle eredményre, pusztán azért, mert felperesekként magyar állampolgárok — tehát nem a győztesek érdekcsoportja — szerepelnek és a keresetük vitán felül igazságos. Már pedig, ha a *bírói* eljárás is ilyen tökéletlennek mutatkozik a gyakorlati életben, mit várhatunk a nemzetközi életnek a háború kiküszöbölésére hivatott második szervétől, a Népszövetségi tanácstól, amelyik mai összetételénél, személyi viszonyainál és hivatásánál fogva is politikai alakulat. Hiszen a Népszövetség tanácsa úgy van összeállítva, hogy tagjai többségét a győztes államok politikusai alkotják s ezért feltétlenül csak a győztes ententenak és szövetségeseinek politikai és hatalmi érdekét szolgálja.

E szervek tehát olyan fogyatkozásokat mutatnak fel, amiknél fogva tőlük megnyugtató döntés nem várható.

Nagy szervezeti hibaként kell rámutatnunk arra a tényre is, mely a Statutum azon intézkedésében rejlik, hogy a választott bíróság határozatának *végrehajtó szerveként* a »Tanács« van kijelölve. Ebből az következik, hogy ha egy vitás jogi kérdést a bíróság igazságosan döntene is el, annak *végrehajtása* egy politikai összetételű és velünk, a magyarsággal szemben ellenséges érzületű szerv hatalmi körébe esik.

De nemcsak e szervek természetében rejlenek fogyatkozások, hanem az *eljárási szabályok is* sok kívánni valót hagynak fenn.

A fent említett szankciók ugyanis csak akkor állanak be, ha a Tanács tagjai *egyhangú* álláspontot foglaltak volt el a vitás kérdésben. Vagyis elegendő a Tanács egyetlen tagjának vétója, sőt ellenkező álláspontja ahhoz, hogy a renitens állam elkerülje a nemzetközi szankciókat s elkerüljön a Népszövetség megtorló intézkedései alól. Ez esetre azt mondja ki a Statutum 15-ik cikke, hogy: »a Szövetség tagjainak szabad kéz van engedve, hogy mikép cselekedjenek a jog és igazság kérdésében«.

Igy könnyen meghiusítható a Népszövetségnek, mint a háború kiküszöbölésére hivatott nemzetközi szervezetnek az egész célja. Ez is egyik pont, ahol a Népszövetség egész intézménye elveszíti létjogosultságát, mert a jog egyenes és becsületes útjáról letér és beleesik a politikai és diplomáciai cselszövények útvesztőjébe.

Mi történik már most abban az esetben, ha két olyan állam közt tör ki konfliktus, amelyek közül egyik vagy másik nem tagja a Népszövetségnek?

Ez esetben a Tanács köteles azonnal, mihelyt a konfliktusról értesül, felajánlani közvetítő, kiegyenlítő szerepét. Ha az illető állam vagy államok azt elfogadják, úgy velük szemben is érvényre jutnak a Statutum fentebb ismertetett rendelkezései.

Ha az egyik állam elfogadja, a másik elutasítja a Tanács közvetítő ajánlatát, az utóbbival szemben a Népszövetség tagállamai gazdasági és katonai rendszabályokat foganatosíthatnak. Ha pedig mindkét állam visszautasítja a Tanács közvetítését, úgy a Tanács mindazt megteheti, »amit a vita eldöntésére alkalmasnak talál«.

Miután megismertük azon jogszabályokat, melyek elméletileg védik a világbékét és annak fenntartása

Nem tudta felhúzni, de rögtön meg volt a magyarázat is. Ez az ünneplő papucs, melyet vékonyabb harisnyára szokott húzni, most pedig hétköznapi vastagabb kapca van rajta, azért nem megy rá a papucs. Kérdeztem, hol van az a kapca, amely vasárnap délután rajta volt. Megmondta, hogy otthon van a lakásán. Tudja-e a felesége, melyik az és elő tudja-e adni? Igenlő válaszára elküldtem a harisnyáért és azt mondtam neki, nézze meg jól, nem lehet-e tévedés, biztosan ez-e az? Kétségtelenül felismerte és állította, hogy ez az. Erre a harisnyát is alaposan megvizsgáltam és nagy örömmre annak talpában erősen belegázolva egy összenyomott vadrezedavirágot találtam. Akaratlanul is emlékezetemben maradt, hogy a kukoricaföldön a présház mögött, amerre a tettes menekült, sok vadrezedát láttam, ellenben ott, ahol a libakárt vizsgáló gyanúsított járt, nem fordult elő ez a növény.

Megkérdeztem tőle, hogyan került ez a virág a harisnyájába. Először azt mondotta, hogy ez nem az a harisnya, de mikor erélyesen emlékeztettem, hogy az előbb már elvállalta, hogy ez az, azt felelte, hogy most jut eszébe, honnan származhatik. Délelőtt húst hozott a gyilkosság napján a szomszéd faluból és hogy rövidítse az utat, keresztülment egy csalamádétáblán. Ez ugyan nagyon gyenge magyarázat, mert az út toronyirányt vezet és ünneplő ruhában nem igen szoktak ilyen sűrű takarmányon keresztül menni, de azért elmentünk vele arra a helyre. Ott azonban sem a keresztülgázolás nyoma nem látszott, sem vadrezedát nem találtunk. Megmagyaráztam neki, hogy, ha délelőtt benn is maradt volna a virág a papucsában, azt a helyi szokás szerint, mikor a szobába ment, letette volna a küszöb előtt és miután kapcában ebédelt, bizonyosan lesu-

rolta volna a virágot róla. Ennek logikáját elismerte, de persze mindez még csak nagyon is gyenge, közvetett bizonyíték volt. Mégis az összes gyanúkok alapján az örs elfogta és beszállította a kir. ügyészséghez, hol vizsgálati fogságban maradt.

Ez nyáron történt és tavasz felé volt a főtárgyalás, amelyre engem is megidéztek. És itt egy hihetetlen eset történt, amely iskolapéldája annak, hogy a bűnjelekre mennyire kell vigyázni. Ebben az ügyben a vádnak egyik legerősebb bizonyítéka az volt, hogy a papucs beleillett a menekülő útján talált lábnyomokba. A bíróság asztalán egy pár papucs állt és az elnök többek közt megkérdezett engem, vajjon olyanok voltak-e a lábnyomok, melyeket nekem a nyomozó csendőrség parancsnoka a kukoricaföldön mutatott, mint amilyeneket a bemutatott papucsok talpa és sarka hátrahagyhatott. Kezembe vettem a papucsokat, jól megnéztem és kijelentettem, hogy ezek nem a gyanúsított papucsai. Nagyon csodálkozott a bíróság és felvilágosított, hogy ezek egészen bizonyosan a gyanúsított akkor viselt papucsai, mert vele együtt hozta be a járőr a többi bűnjelekkel együtt az ügyészségre. Én azonban megmaradtam állításom mellett, hogy a nyomozás alkalmával megvizsgált papucsok nem ilyen voltak. Azok új ünneplő papucsok voltak, ezek pedig kitaposott használt papucsok, melyeknek lenyomata egészen más. Erre felállt az ügyész és azt mondotta, hogy, a tanúnak igaza van, mert egy sajnos tévedés következtében a vádlott a vizsgálati fogság alatt heteken át viselte a bűnjelként lefoglalt papucsokat. Ezt a hibát azonban már nem lehetett reparálni, mert én kénytelen voltam úgy vallani, hogy a lábnyomok nem olyanok voltak, amilyet a bíróság asztalán álló papucs hagyhatott volna. Még egy kedvezőtlen incidens volt a tanukihallgatások

céljából preventív intézkedéseket irnak elő, lássuk az élet által felvetett példákból, hogyan fest a helyzet a valóságban?

A Népszövetségi Statutum 1919 márciusban elkészült. Ennek nyomán — a győztesek izlése szerint — meg is alakult ezen intézmény. 1919 júniusban a versaillesi német békeszerződésbe belefoglalták a Népszövetségi Statutumot és Németországot annak elfogadására kényszerítették.

1922-ben azonban a görögök egyet gondoltak és *támadó* háborút indítottak a végelgyengültnek látszott Törökország ellen. Mindez a Népszövetség megalkotóinak tudtával és szeme előtt folyt le.

No és mi történt?

Abszolúte semmit sem tettek a háború preventív megakadályozására. Sőt Anglia már beleszámolta politikai tervébe azt is, hogy a görögök elfoglalják Konstantinápolyt. Mihelyt azonban — az entente nagy megrökönyödésére — látták, hogy a törökök felülkerekedtek és megverték Kisázsiában a görögöket, a Gallipoli félszigeten és Konstantinápoly környékén a *törökök támadásának megállítása céljából* kitűzték a semleges zóna határait jelző zászlócskákat. Tehát se közvetítésről, se a nemzetközi szankcióról, sem erélyes népszövetségi akciókról szó sem volt.

Az eredmény a török békefeltételek legteljesebb revíziója lett.

A második eset nyomon követte az elsőt. Ebben már Törökország volt a támadó fél és Arménia a megtámadott.

A Páris-környéki békeszerződések nyomán a győztes államok nagyköveteinek tanácsa a nemzetközi igazság érdekében állónak találta, hogy Törökország rovására el kell ismerni Arménia állami függetlenségét

során. Az egyik tanu, amikor rákerült a sor, hiba nélkül elmondta az eskü szövegét, de mikor odajutott, hogy »Isten engem úgy segítjen«, egyszerre elhallgatott és ezt semmi áron sem akarta kimondani. Próbálták többször magyarul, más és más olvasta fel az eskümintát, próbálták az anyanyelvén, sőt még engem, mint főszolgabíró, akit ismer is, megkértek, magyarazzam meg neki anyanyelvén, miről van szó, el is mondta nekem szépen az eskü szövegét, de mikor az Istenre való hivatkozás következett, megint csak megakadt a nyelve. El lehet gondolni, hogy a védő az én vallomásomat a lábnyomok ügyében és a terhelő tanuvallomásnak ezt a fogyatékoságát mennyire kiaknázza.

A törvényszék ennek dacára életfogytig tartó fegyházra ítélte a vádlottat, de a kir. tábla felmentette és azonnal szabadlábra helyezte. Ott természetesen csak az írásokból ismerték a tanuvallomásokat és bizonyára erős hatással volt, hogy a két koronatanu közül az egyiknek aggálya van az áruló lábnyomok kérdésében, a másik pedig nem mer megesküdni a vallomásra. A felmentett hazament, családja azonban nem fogadta be és a felesége azzal fogadta:

— A bíróság ártatlannak tarthat, de én bűnösnek tartlak, megölted az apámat, ebben a házban nem maradhatsz.

A tettes tehát, ha ugyan ő volt az, nem élvezhette cselekményének gyümölcsét, a vagyont nem vehette át, amire pedig biztosan számított, mert férfiörökös nem volt. De a faluban sehol sem fogadták be, úgy hogy kénytelen volt cselédkönyvet váltani és vidéken szolgálatba lépni. A bíróság ítélete előtt meg kell hajolni, de mai napig sincs kiderítve, ki lötte agyon az apóst. A közvélemény ma is a vőre gyanakszik.

és nemzetközi szuverénitását. Miután ezt így elhatározták, a legyengült Törökország területéből kihalították Arméniát, melynek kormánya megalakulván, kérte a Nemzetek Szövetségébe felvételét, ami állami létének feltétlen és általános érvényű elismerését jelentette volna. A kérvény már ott feküdt a Népszövetség titkárságánál, kedvező javaslattal ellátva.

Ekkor azonban közbejött egy, a győztesek érdekszövetségére kellemetlen meglepetés: Musztafa Kemál pasa a kardjára csapott, az örményeket lázadóknak jelentette ki, felkelésüket leverte és Arméniát bekebelezte Törökországba. A világ kíváncsian nézte, hogy mit fog ehhez szólni a népszövetség és a nagyköveti tanács; hogyan fogja a tekintélyét Kemállal szemben megvédeni? Megmozdul-e a Népszövetség Statutumában megalkotott szervezet Arménia állami és területi szuverénitása érdekében? Semmi sem történt. A tényleges hatalom előtt meghajolt a diplomácia. A papiros-jog szétfoslott a fegyver csapására.

Ezzel indult meg a népszövetség nemzetközi történelmének kétes értékű útján.

A másik nemzetközi bonyodalom a moszuli kérdés nyomán támadt, mely olyan helyzetet teremtett Anglia és Törökország közt, hogy már félig ki voltak húzva hüvelyükből a kardok. Itt nem került ugyan háborúra a sor. De jellemző a kérdés megoldása:

Kimondták, hogy *jogilag Törökországnak van igaza*, őt illeti meg Moszul, *tényleg azonban 25 év tartamára Anglia kap nemzetközi mandátumot az ottani petróleum kihasználására.*

Ha az élet által felvetett kérdések során tovább megyünk, azt láthatjuk, hogy a Nemzetek Szövetsége eddigelé egyetlenegy olyan háborús viszályt nem tudott vagy nem akart kiküszöbölni, ahol a győztes entente érdekköréhez tartozó állam volt a támadó fél.

Nem lépett fel az arabok önrendelkezést kérő jogainak megvédésére vagy a háború kiküszöbölése érdekében Marokkóban azon egyszerű okból, mert a támadó fél Franciaország volt. Egy szava sincs a Hollandiát létében fenyegető belga-francia katonai egyezmény ellen, annak hatálytalansága érdekében. De bezzeg azonnal megmozdult a népszövetségi apparátus, mihelyt annak a lehetősége került szóba, hogy hozzánk gépfegyveralkatrészeket szállítanak! Nem tudták megoldani a Bolivia és Paraguay közt a közelmúltban kitört konfliktust. Ebben a kérdésben az amerikai államok érdekszövetségének közvetítése vezetett eredményre és a nemzetek szövetségének erőlködése sikertelennek bizonyult.

Itt felvetődhetik még az a kérdés is: Hát az ú. n. »Kellogg-paktum« nem alkalmas-e a jövő háborújának kiküszöbölésére? Hiszen kifejezetten ezt a célt van hivatva szolgálni!?

Hogy lényegében mit ér ez a paktum, arra e lap hasábjain között ismertetésből is megkaptuk a felvilágosítást. Hogy pedig annak elfogadói maguk sem veszik azt komolyan, abból a fegyverkezésből és hadi készülődésből láthatjuk, amit az Északamerikai Egyesült Államok és az európai entente nagyhatalmak mellett a kis entente kifejt.

Ez a világ mai nemzetközi helyzete és e keretben a tények arra mutatnak rá, hogy a háború a jövőben is kikerülhetetlen és hogy nincs olyan jogi vagy hatalmi szervezet, ami a kisállamok igazságát a nagyhatalmak kapzsiságával szemben megvédeni képes lenne és a világ becsületes békéjét komolyan és hatályosan biztosítani.

A lábnyomokról.

Irta: **POSSZERT JAKAB** százados.

A lábnyomok, amint a multkori *) cikkemben kifejtettem, elsőrangú nyomozati adatok annak megállapítására, hogy:

- a) mi történt s hogyan? és hogy
- b) ki a tettes?

A lábnyomok hamisításának célja a megtévesztés, mely úgy a »Mi történt?«, mint »Ki a tettes?« kérdések megfejtésénél a nyomozást tévútra terelheti. A megtévesztés tehát egyrészt színlelt bűncselekményt megtörténtnek, míg elkövetett bűnesetet meg nem történtnek igyekszik feltüntetni, másrészt a való bűncselekmény igazi tettesét igyekszik leplezni.

Pl. Egy magas összegre biztosított egyén öngyilkosságot követ el, a biztosított összeget azonban öngyilkosság esetén nem fizetik ki. Érdekük tehát az örökösöknek — sokszor magának az elhaltnak is —, hogy a biztosított összeg kifizetésre kerüljön. Itt bűneset színlelésével fogunk találkozni. Gyakoriak különösen az álbetörések esetei. Az ellenkező eset sem ritka, t. i., hogy a tettes az elkövetett bűncselekményt igyekszik leplezni, meg nem történtnek feltüntetni. Eléggé igazolják a napi események, hogy a gyilkosságot milyen gyakran tüntetik fel öngyilkosságnak. Még gyakoribb a bűnös azon igyekezete, hogy az indokolt gyanút magáról eltérítse s a nyomozást téves irányba terelje. Mindezen célok érdekében elég gyakori a lábnyomok hamisítása, melyeknek főjellegzetessége az, hogy rendszerint igen feltűnőek, szembeötlőek, szinte tolaikodóan terelik magukra a nyomozó figyelmét. Ily lábnyomok feltalálása esetén különös elővigyázat szükséges, mert tudjuk, hogy a bűnöző legfőbb érdeke inkább a nyomoknak — így a lábnyomoknak is — a megsemmisítése, nem pedig azok szembeötlő fenntartása.

Gyakoribb hamisítások:

a) A tettes más cipőjében követi el a bűncselekményt. Ha a más cipőjének nagysága megfelel a tettes láb nagyságának, úgy a lábnyomhamisítás felismerése lehetetlen; ha ellenben a cipő nagy vagy nő férfi cipőben jár, akkor a lépés hossza nem lesz összhangban a lábnyom méretével s ez a körülmény elárulja a hamisítást; ugyancsak elárulja a nyomhamisítást, ha a tettes saját cipőjére más cipőt köt, mely esetben a kötés eszköze (drót, spárga), de sokszor kettős, egymásonfekvő nyom lesz látható.

b) A mozgás fájának meghamisítása is gyakori. Ilyenkor kis egyén nagy lépéseket tesz vagy fordítva, de ez a megtévesztés, hosszabb úton nem sikerül, mert a tettes kifárad vagy megfedekeznek s rendesen lép. Áruló itt is az, hogy a lábnyom hossza nincs arányban a lépés hosszával.

c) A járás és a lábfejtartás hamisítása. A megtévesztő itt is rendszerint elárulja magát, mert a megszokott járásról és lábfejtartásról, mint egyéni sajátoságról igen nehéz leszokni s így az egyes nyomok közül egyik-másik a valódira mutat s ez elárulja a nyomhamisítást.

d) A hátralépés. Ennek célja ugyancsak a megtévesztés lehet s ez mindig határozott okkal történik. Hátralépésnél a lépések rövidebbek, mert az izomzat nem enged meg nagyobb lépést. Az irányvonal bizonytalan, mert a tettes nem lát hátrafelé. Feltűnő a

lábhegy mély benyomása is, különösen ha a tettes nagyokat akar lépni. Ha pedig a nyom pozitív lenyomat (pl. véres lábtól ered), úgy a visszamaradó, a talaj felületéhez tapadó anyag mennyisége ellentétes, a végefelé többnek látszik mint kezdetben, pedig éppen ellenkezően kellene lennie.

A lábnyomok vizsgálásánál igen sokszor különös, a rendestől eltérő jelenségekkel is találkozunk.

A lábnyom sem méret, sem pedig alak szempontjából nem mindig azonos az azt okozó láb (lábbeli) méretével, alakjával, hanem attól különféle körülmények folytán többé-kevésbé eltér. Szükséges, hogy a lábnyomnak méretet és alakot megváltozó jelenségeit a lábnyomtanulmánynál figyelembe vegyük, nehogy ezekből téves következtetéseket vonjunk le.

Leggyakoribb különleges jelenségek:

a) Ha a talaj túl puha, úgy a láb csúszik, ami a lábnyom alakjából elég jól kivehető. Ezen csuszamlás folytán 23 mm hosszúsági és 8 mm szélességi eltérések is fordulhatnak elő. Túl puha talajban és homokban keletkezett lábnyom a közepén a talp és a sarok közti részen sokszor feldomborodik, így természetesen sem a lábnyom alakja, sem nagysága nem lesz egyező az azt okozó lábbal (lábbelivel), hanem rövidebb lesz; sokszor 1—1½ cm-el is. Minél Minél puhább a talaj, annál nagyobb lesz ez az eltérés.

A lábnyom beszáradása ugyancsak kisebbedést okozhat, még pedig 20 mm-ig terjedő hosszúsági és 6—7 mm-ig terjedő szélességi eltéréseket. Ezen körülményeket a csúszást mutató, illetőleg erősen beszáradt lábnyomoknál is tekintetbe kell venni.

b) Ha a lépéshosszak egymástól lényegesen és ismételten eltérnek (nagyobb lépést mindig kisebb lépés követ), ez sántaságra vall. Az ép lábbal ugyanis mindig nagyobb lép a sánta ember, mint a nyomorék lábbal és a beteg lábat rendszerint az ép láb után húzza, úgy, hogy a lábnyomok helyzetéből a sánta lábba is tudunk következtetni.

c) Ha csak a lábfej rendellenes alakú (hiányos, nyomorék), akkor ezt a keletkezett lábnyom alakjából állapíthatjuk meg. Ha ellenben nem a lábfej, hanem a végtag egyéb része rendellenes, pl. a térd merev, a lábszár görbe, vagy rövid stb., úgy a lábnyom alakja mindkét lábnál egyforma lehet, ellenben a lábfejnek a járás közben elfoglalt állása, a lépés távolsága, valamint a nyom keletkezési módja eltérő lesz (belül, hátul, oldalt, rendellenes benyomatú). Ily esetben célszerű lesz orvos szakértőt igénybe venni, ki a rendellenes keletkezési nyom okát meg fogja tudni állapítani.

d) Ha a lépések hossza folyton rendszertelenül változik, az irányvonal cikk-cakkos, úgy ez a nyom részeg, sérült vagy elszédült egyéntől származik.

e) Tul kemény talajon rendszerint csak két kisebb-fokú bemélyedést látunk, az egyik a saroktól, a másik a talphegytől származik. A lábnyom tehát két félhold alakú vonalból áll, melyeknek egymásközti távolságából az azt okozó lábbeli nagyságára lehet következtetni.

f) Fáradt, öreg, beteges egyének nem emelik eléggé lábaikat, hanem maguk után húzzák s így puha talajon az egyes lábnyomok vonásszerű nyommal vannak egymással összekötve.

g) A lábbeli rendes kopása annak küloldalán, a sarokon hátul és ugyancsak a küloldalon mutatkozik erősebben. Egyéb kopás rendellenes, mely az azonosítást megkönnyíti.

*) Lásd a Csendőrségi Lapok I. évi 22. számában.

h) Ugyancsak tévedésre adhatnak néha okot a lábbelin levő szögek nyomai, illetőleg a nyom hiánya is. Előfordulhat olykor az is, hogy a lábbelin levő szögek egyike-másika a nyomokozás után kiesik, vagy a nyomon hiányzónak látszó szöveget később a nyomokozás után pótolják, vagy pedig az is lehetséges, hogy a szög feje a talajnak kisebb kövecskéjére jut s így a szög rajza a nyomban nem található fel.

A rögzített lábnyomok a gyanúba vett egyének lábával (lábbelijével) való összehasonlítás alapjául szolgálnak.

A lábnyomok rögzítése ne csak egy nyom rögzítésével történjék, hanem lehetőleg több nyomot rögzítsünk meg, mert sokszor az egyes nyomok között a keletkezés módzatai s a különös körülmények folytán olyan eltérések mutatkoznak, melyek az összehasonlításnál a nyomozót félrevezethetik. Több lábnyomnál ugyanis az esetleges eltérés okát könnyebben észrevehetjük. Minden esetben a legtöbb adatot (méret, forma, sajátosság) feltüntető lábnyomot kell rögzíteni.

A rögzítés maga a következő sorrendben történjék:

- a) leírás,
- b) lemérés,
- c) lerajzolás,
- d) lefényképezés,
- e) mintázás (kiöntés),
- f) a láthatatlan lenyomat előhívása (mint az ujjnyomnál).

A leírás tartalmazza a nyom keletkezését (lenyomat, benyomat), a talaj, a tárgy mineműségét, melyen a nyom létrejött, továbbá a lábnyom alakját, a mozgásjárás s a lábfejtartás módját s végül azt, hogy a lábnyom meztelen vagy cipős lábtól ered-e? Ezeket az adatokat a lábnyomrajzon »jegyzet«-ként vagy egy, a kiöntött lábnyomhoz erősített kéregpapírlapon kell feltüntetni. Pl.: »A felvett lábnyom benyomat, mely puha, frissen felásott kerti földben keletkezett és frissen talpalt, széles orrú, vaspatkóval ellátott csizmától ered. A nyom nagysága 30 cm., tehát kb. 180 cm. magas férfitől származhatik. A lépés hossza 74—77 cm. között mozog. A járás módja: szétterpesztett, a lábfejtartás kifelé irányul.«

A lábnyomok lemérése feltétlenül szükséges, mert sok lábnyom öntvénye (különösen az enyvöntvény) idővel összehúzódik, de az is lehetséges, hogy az öntvény a legnagyobb elővigyázat mellett is összetörik, vagy nem sikerül, mely esetben a bizonyításhoz szükséges adatok hiányoznak. A mérés nagy pontossággal, körzővel vagy centiméteres vonalzóval történjék, a méreteket a természetes nagyságban készítendő lábnyomrajzon kell feltüntetni.

Itt tekintetbe kell venni, hogy a nyom különböző körülmények folytán méretben megváltozik (csuszamlás, későbbi száradás). Különösen a meztelen és a bocskoros láb nyomát nehéz pontosan megmérni. Ellenben a lábbelitől eredő nyom lemérése könnyebb, mivel a sarok és a talpnak kemény szélei élesebb benyomatot (lenyomatot) adnak.

Minél több mérést eszközölünk, annál előnyösebb ez a bizonyítás szempontjából, de annál pontosabb lesz a lábnyomrajz is. Feltétlenül lemérendő a lábnyom teljes hossza és szélessége, külön a sarok hossza és szélessége, a sarok és a talp közötti rész.

A lábnyomrajz természetes nagyságú legyen. A lábnyomokat először lemérjük s csak azután rajzoljuk le.

A lenyomatok lerajzolásánál az eljárás a következő:

A lenyomatra ráhelyezünk egy üveglemezt vagy egy jól átlátszó papírt (olajba, petróleumba mártott közönséges papír is átlátszó lesz) s a lenyomatot így lemásoljuk. Az üvegen való másoláshoz tintát vagy színes viaszceruzát használunk, az üveget azonban előzőleg jó szárazra letöröljük. Az üveglapról aztán már könnyű a rajzot papírra lemásolni.

A lábnyomot, ha csak lehet, *le is kell fényképezni*, mert ez a rajznál még hívebben rögzíti a nyomot. Célszerű a nyom mellé mm-es mérőszalagot helyezni s azt a nyommal együtt lefényképezni. Fényképezésnél a gép a talajjal párhuzamos legyen, mert különben a kép elrajzolódik.

A lábnyom lemintázása attól függ, hogy lenyomatról, avagy benyomatról van-e szó? A lenyomat mintázása csak méréssel, rajzolással és lemásolással, a benyomatok lemintázása kiöntéssel is történhetik. Az eljárás csak attól függ, hogy milyen anyagban van a benyomat. Különösen szépen tartja a lábnyomokat a szikkadófélben lévő sűrű tömött sár és az agyag, kevésbé rögzíti a híg sár, a szemcsés hó, melyekben a nyom összefolyik. Tapadó, olvadó hóban ismét jó, kiöntésre alkalmas benyomatok jönnek létre. A talaj anyagának különlegessége szerint az öntvények gipsz, enyv vagy stearin használatával készülhetnek.

Gipsszel való kiöntés sűrű, tömött agyagban, földben, illetőleg keményre fagyott hóban lehetséges. A mintázáshoz legajánlatosabb a friss, jól égetett, száraz gipsz.

Mielőtt a mintázáshoz fognánk, a nyomot elő kell készítenünk; t. i. a nyomba netán hullott földet, kavicsot vagy egyéb idegen anyagot óvatosan ki kell szedni s ha víz vagy más nedvesség volna a nyomban, azt gyapottal, vagy itatóspapírral szárazra föl kell itatni. Ha módunkban van, előnyös a nyom oldalait erősíteni; ezt legjobban schellak és spiritusz oldattal, vagy ha ez nincs kéznél, az asztalosok által használt politúrral tehetjük, ami tulajdonképpen nem egyéb, mint schellak és spiritusz keveréke. Ezt a folyadékot legcélszerűbb illatszer fecskendővel a nyomra fecskendezni, de ha ilyen eszköz nem áll rendelkezésre, gyapottal vagy puha ecsettel is rákenhetjük. Ezt az eljárást azonban igen óvatosan kell végrehajtani, nehogy a folyadék a nyomnak jellegzetes mélyedéseit, pl. egy szög benyomatát is kitöltse, mert akkor a mintán ez a jellegzetes mélyedés nem lesz látható. Ez az eljárás csupán a nyom erősítésére szolgál és nem is okvetlenül szükséges.

Felnőtt egyéntől származó lábnyomat kiöntése céljára egy fél kgr.nál valamivel több gipsz szükséges (ez kb. annyi, amennyit két összetett marokkal egyszerre felvehetünk). Ezt a gipszmennyiséget ugyanannyi vízbe kell önteni, (nem szabad fordítva a vizet a gipszre önteni, mert csomós lesz), utána gyorsan megkeverjük, hogy minden csomósodás nélküli sűrű folyadékot kapjunk, melyet azután óvatosan a lemintázandó nyomra öntünk, úgy, hogy a gipsz a nyomnak minden részébe behatolhasson.

Ha a nyom alja a gipszfolyadékkal kb. egy cm-nyire megtelt, akkor előre elkészített és kéznél tartott falécecskéket rakatunk az öntvényre és az öntést ezen lécecskékre folytatjuk. Ezek a falécecskék az öntvénynek mintegy vázát képezik s annak kiváló erősséget kölcsönöznek. A lécecskék közé ajánlatos közönséges spárgát és egyéb zsinégféléket kanyargósan elhelyezni s ezeknek végeit az öntvényből kilógni hagyni; ezzel az öntvény még szilárdabb lesz s még az is az előnyünk, hogy

a zsineg végeinek segélyével a mintát könnyebben és biztosabban kiemelhetjük.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy mind az igénybe veendő falécecskéket, mind a zsinórt is megelőzőleg vízbe kell áztatni, mert különben ezek a gipszöntvény víztartalmát szívják magukba, felduzzadnak s a mintát szétrepesztik. A gipsz néhány perc alatt már keményedni kezd s tiz-tizenkét perc múlva bátran kiemelhetjük. Felesleges arra külön figyelmeztetni, hogy a minta kiemelésénél nagy óvatossággal kell eljárni. Ha a kiemelés nem megy jól, az öntvényt ásóval földestől emeljük ki s az esetleg rátapadva lévő földet óvatosan hámozzuk le; ha az utolsó részecskét is vízzel szépen lemoszuk, megkapjuk a nyomnak tiszta fehér és hű lenyomatát.

Ha az öntvényt keményíteni akarjuk, azt egy félórán át egy rész timsóból és öt rész jó melegvizből álló folyadékba kell helyezni.

A kiöntésnek egy másik módja szerint a finom szemcsézett, ú. n. alabastrom-gipszet vékony rétegben finom szitán keresztül a lábnyomatra szórjuk, utána rá finom szűrőn át kb. ugyanolyan mennyiségű vizet öntünk, majd ismét gipszet, aztán megint vizet s így tovább, közben keskeny hosszú fapálcikákat helyezünk el a gipszanyagra, utána folytatjuk a gipsznek és a víznek a rétegelését addig, míg a benyomat teljesen ki van öntve. A gipszanyag megkeményedése után az eljárás ugyanolyan, mint az előbbi.

Az öntvény pontosan feltünteti a benyomott lábnyom méretét, alakját és minden sajátosságait (patkót, foltot, szögecskéket, kopást stb.).

Az enyv a laza hóban, puha sárban keletkezett benyomatok lemintázására alkalmas. A közönséges asztalosenyvet jó sűrűre felforraljuk, utána kihűlni engedjük, míg a felszínén bőr képződik. Ezt a bőrt átlyukasztjuk és a sűrű, kihűlt enyvanyagot óvatosan a benyomatba öntjük. Az öntvény eleinte megkocsonyásodik, majd teljesen megmerevedik, mire kiemelhető s a hozzátapadt agyagtól, sártól megtisztítható.

Az enyvöntvények elég pontosak és tartósak, azonban a beszáradás folytán idővel megkisebbednek, ezért célszerű az enyvöntvényből mielőbb gipszöntvényt is készíteni.

Stearinnal való kiöntés: igen laza anyagban, homokban, lisztben, porban keletkezett benyomatok lemintázására.

Egy felnőttől származó lábnyomat kiöntése céljára 6—8 drb. stearingyertya szükséges. A gyertyákat finom forgácsra kell hámozni s arra kell ügyelni, hogy a forgácsok össze ne nyomódjanak. Utána kevés gyertyaforgácsot helyezünk a benyomatba, föléje pedig egy közepesen (nem túlságosan) tüzes vasat, lapátot, bádogot, avagy vasalót helyezünk, mire a gyertyaforgács lassan megolvad s a benyomat részeit kitölti. Erre a már megkeményedett gyertyarétegre újból egy vékony réteg gyertyaforgácsot helyezünk, az előbbi eljárással azt is megolvasztjuk. Türelemmel folytatjuk ezen eljárást mindaddig, míg egy kb. ujjnyi vastag öntvény elkészül. Hibás eljárás lenne, ha a benyomatot egyszerre öntenék tele gyertyaforgáccsal, mert a nagyobb mennyiségű s olvadó gyertyaforgács a laza benyomat egyes részeit megsemmisíti, összenyomja.

Az öntvény kiemelésénél ügyelni kell, mert az nagyon törékeny. Célszerű itt is mielőbb egy gipszöntvény készítése.

Lábnyomok kiöntése ritkábban történik viasszal és faggyúval, miután ezek csak olyan benyomatok ki-

öntésére alkalmasak, melyek egyébként gipsszel lennének kiöntendők. Az eljárás itt az, hogy a viaszt, avagy a faggyút felmelegítjük s utána kihűlt állapotban a benyomatba öntjük. Ha a kiöntési anyag, az öntvény megkeményedett, azt egy lapáttal a földdel együtt kell kiemelni s vízbe tenni, hogy az öntvényhez tapadt földrészek leváljanak. Viasz és faggyúöntvények mindig valamivel kisebbek, mint az eredeti lábnyom, amit az összehasonlításnál tekintetbe kell venni. Ezen póanyagok használata azonban ritka, mert gipsszel, enyvvel, avagy stearinnal az összes előforduló lábnyombenyomatok kiönthetők. Ezek az anyagok ma már mindenütt rendelkezésre állanak, egy megfelelően felkészült nyomozó pedig magával viszi azokat.

Meztelen lábunk talpán az ujjainkon lévő bőrfodorrajzokhoz hasonló *ábrák, vonalrajzok vannak*, melyeknek nyoma, ha sima felületű tárgyra lépünk, épp úgy visszamarad, mint ujjaink lenyomata.

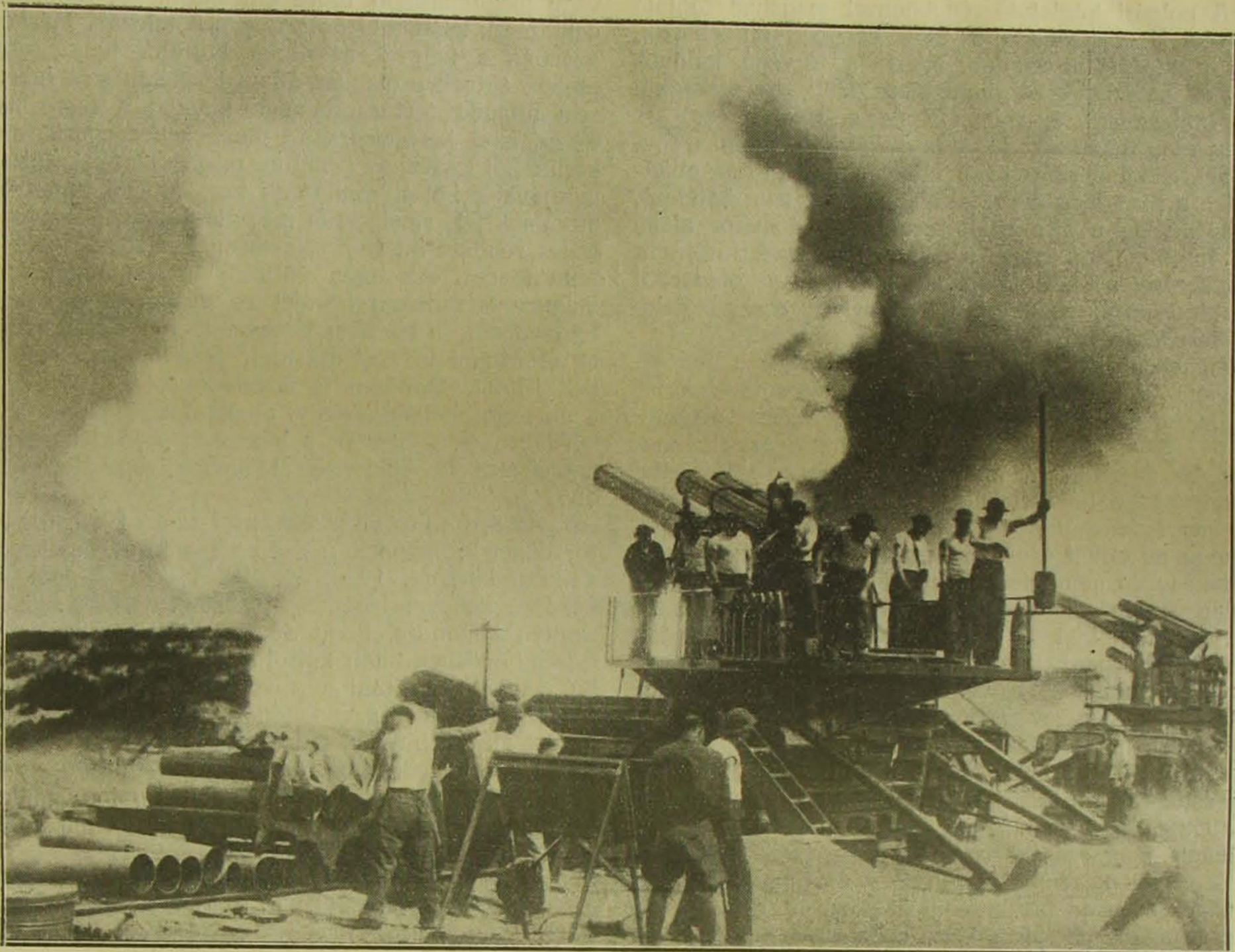
Ezen lábnyomok láthatók, ha a meztelen lábunkkal előzőleg valamilyen tapadó (véres, sáros, piszkos) anyagba lépünk és csak azután a megfelelő talajra (színes lábnyomok), ellenben láthatatlanok, ha tiszta lábbal lépünk megfelelő talajra, anyagra és csak a lábunk talpán lévő bőrfodorrajzok izzadmánya hagy vissza láthatatlan (szintelen) nyomot. Ez ugyanazon eljárással tehető láthatóvá, mint a láthatatlan ujjnyomok, így azt — mint ismeretes eljárást — itt külön nem is tárgyalom.

A lábnyomok felkutatása s rögzítése csak akkor van a nyomozás hasznára, ha az *a bizonyítást szolgálja*, vagyis, ha a nyomozó beigazolja, hogy a helyszínen feltalált lábnyom tényleg egy bizonyos egyéntől (gyanúsítottól) ered.

Ez a bizonyítás összehasonlítás útján történik. Ehhez elsősorban a gyanúsított lábáról is kell nyomatot készítenünk s azt a helyszínen feltalált lábnyommal összehasonlítani. Az összehasonlítási eljárás, mely mindig a méret, alak és sajátosságok figyelembevételével történik más a lenyomatoknál és más a benyomatoknál. Az összehasonlítás célja a helyszíni lábnyomnak és a gyanúsított lábának (lábbelijének) azonosságát vagy nem azonosságát kimutatni.

Lenyomatokkal való bizonyítás esetében, akár meztelen, akár cipős a lábnyom, arra kell készíteni a gyanúsítottat, hogy ugyanabba az anyagba lépjen, a kérdéses lenyomat ered (vér, festék, korom, olaj stb.) s utána lépjen több ízben olyan talajra, amelyen a helyszíni lenyomat keletkezett. Az így nyert lenyomatokat a helyszínen feltalált nyomattal összehasonlítjuk, amikor elsősorban a nagysági viszonyokat vesszük számításba, vagyis a lenyomat hosszát, szélességét stb. A méretek egyezése már támpontot nyújt az azonosságra, de a fősúlyt inkább az alakra és a sajátossági jelekre kell helyezni. Ilyenek a szemölcsök, vágások, bőrkeményedések, ujjhiány, ujjak egymáson való fekvése, valamint a lábtalpon észlelhető bőrfodoralakulatok, melyek természetesen az összehasonlítás és bizonyítás legmegbízhatóbb adatai. A lenyomatok alakjához összehasonlítása úgy történik, hogy az összehasonlítandó lenyomatot hálószerű vonalakkal látjuk el, ezek segítségével minden egyes pontnak az oldalvonalától való távolságát megmérjük és ezen mérés adatait hasonlítjuk azután össze.

Cipős láb lenyomatánál, amely rendszerint sokkal jellegzetesebb, mint a meztelen lábnak lenyomata, a cipő talpának és sarkának körvonalát látjuk. Meztelen lábtól eredő lenyomatnál leginkább a lenyomat alakjá-

Amerika elméletben a legbuzgóbb hirdetője a nemzetek leszerelésének, csak éppen a maga hadseregének fejlesztését tartja fontosnak, amint azt a képünkön bemutatott egészen modern és különleges parti ütegek is bizonyítják.

nek összehasonlítására kell a fősúlyt helyezni, míg a lábbelítől eredő lenyomatoknál inkább az egyes részek összehasonlítása támogatja a bizonyítást. Sokszor áruló lesz a lenyomaton a talpnak, saroknak nagysága, egymáshoz való viszonya, a saroknak és a talpnak az alakja, a bennük levő szögeknek száma és minősége, azoknak egymástól való távolsága, a kopások, szakadások, foltok sajátosságai. Ily sajátosságok fennforgása az azonosítást rendkívül megkönnyíti.

Természetes, hogy a gyanúsított lábbelijét is beszolgáltatjuk a bíróságnak, melynek segítségével a bizonyítás igen meg van könnyítve. Lábnymlenyomat esetében az összehasonlítás vagy úgy történik, hogy a helyszíni lábnyom öntvényét a gyanúba vett egyén lábával, cipőjével hasonlítjuk össze, vagy a gyanúba vett egyén lábáról, cipőjéről készített benyomat öntvényével történik az összehasonlítás. A két öntvény azonossága szintén alapja a további bizonyításnak.

Ezen összehasonlítás folytán megállapíthatjuk, hogy a gyanúba vett egyén járt-e a helyszínen, vagy sem. A lábnyom többet nem igen mond, kivéve, ha a helyszíni lábnyomból küzdelemre következtethetünk, vagy ha az áldozat és a tettes lábnyomai egymást kölcsönösen keresztezik, amikor is a helyszínen járt egyénnek a cselekménnyel való kapcsolata is nyilvánvaló.

Sajnos, hogy a lábnyomok fontossága nem mindig hatja át a nyomozó csendőrt, pedig ezek a nyomozásnak elsőrangú támaszai, csak meg kell érteni azt, amit beszélnek.

A kiutasítás esetei polgári bűncselekményekben.

Irta: ZSOLDOS BENŐ, budapesti kir. ítélőtáblai bíró.

A bűnvádi nyomozás ezerféle teendőivel gyakorlatilag foglalkozóknak s így a csendőrség tagjainak is ajánlatos — sok esetben éppen a bírósági intézkedés helyessége és alapossága szempontjából is — már jó-eleve tisztában lenniök azzal, hogy milyen bűncselekmények, vagy ezzel kapcsolatos egyéb körülmények és feltételek fennforgása esetén alkalmazza a bíróság külföldi egyénnel az ország területéről való kiutasítást, avagy belföldiek ellenében valamely községből való kitiltást. Tisztában kell lenniök azzal is, — nem egyszer a nyomozás sikere függ ettől, — hogy mennyire fontos az, hogy a bűnvádi eljárás alá vont egyének állampolgársága, — amennyiben ez iránt csak a legcsekélyebb aggály merül is fel, — megfelelően tisztáztassék s az illető honossága és illetősége az 1886. évi november 23-án 29.601 szám alatt kibocsátott igazságügyminiszteri rendeletben körvonalazott irányelveknek megfelelően már a nyomozás során is lehetőleg okmányszerűen megállapíttassék. Ez okból bizonyára nem lesz lényegtelen, ha a kiutasításnak, mely ugyan már természeténél fogva ítéleti, tehát a folyamatban volt bűnvádi eljárás bevégeződését jelentő bírósági intézkedés, — a polgári bűncselekmények keretében előfordulható jellegesebb eseteivel foglalkozunk.

A polgári büntetőtörvénykönyvet magában foglaló 1878 évi V. t.-c.-nek a 64. §-a aképpen rendelkezik, hogy a külföldiek büntett miatt, a törvény különös részében meghatározott büntetésen felül, az országból való kiutasításra is *ítélhetők* és a visszatéréstől is örökre vagy határozott időre is *eltilthatók*. Amint a törvénynek ebből a szövegéből láthatjuk, a kitiltás alkalmazása a bíróságra nézve általában véve nem kötelező, azt a törvény a bíró belátására bizza, ámátor alább látni fogjuk, hogy egyes speciális törvények kifejezett rendelkezései a külföldi honos vádlottnak az országból való kiutasítását az előirt esetekben egyenesen kötelezővé teszik.

Ugyanennek a törvénynek a 103-ik §-a a bűncselekmények halmazatának kérdéseivel kapcsolatosan kimondja, hogy a kiutasításra vonatkozóan a már ismertett 64. §-ban foglalt rendelkezés akkor is alkalmazandó, ha az a törvény különös részében a vádlott által elkövetett több bűncselekménynek habár csak az egyikére van is megállapítva. Nem tesz tehát különbséget az, hogy az elítelt külföldi honos akár tiz olyan bűncselekményben mondatott is ki bűnösnek, amelyeknél a törvény szerint külön-külön a kiutasítás elrendelése helyt nem foglalhat, ha a — mondjuk — tizenegyedik, a többivel anyagi bűnhalmazatban álló cselekménye már olyan, melynek elkövetése esetére a törvény a kiutasítást már lehetővé, sőt esetleg, egyes meghatározott esetekben, — kötelezővé teszi.

A Btk. 64. §-a, mint láttuk, a kiutasítást és a visszatéréstől való eltiltást kifejezetten *büntett* miatt engedi meg. Olyan esetekben tehát, melyeknek felderítésénél a bűnügyi nyomozás közegeinek, így a csendőrség tagjainak is jelentékenyebb szerepe van. Egyes speciális törvények azonban bizonyos meghatározott *vétségek* elkövetése miatti elítélés esetére is lehetővé teszik a kiutasítás alkalmazását, sőt vannak kifejezett büntetendő cselekmények, melyeknek elítelt elkövetőivel szemben a kiutasítás, esetleg a visszatéréstől való eltiltás is egyenesen kötelező az ítélkező bíróságra nézve. Lássuk ezeket egyenkint.

Az első olyan törvény, mely a kiutasítás alkalmazását *vétség* esetében a bíróság belátására bizza, az uzsoráról és káros hitelügyletekről rendelkező 1883. évi XXV. törvénycikk. Ennek a 2. §. második bekezdése kimondja, hogy az elítelt az első bekezdésben meghatározott fő- és mellékbüntetések felül az esetben, ha belföldi honos és nem azon községi illetőségű, amelyben az uzsora vétségét elkövette, ebből a községből kiutasítható, ha pedig az elítelt külföldi honos, akkor ezt a magyar állam területéről ki lehet utasítani. Az e felett való döntés, éppen úgy, mint általában az uzsora vétsége felett való bíraskodás (7. §.) a kir. törvényszékek hatásköréhez tartozik.

Az 1913. évi XXI. törvénycikk, mely a közveszélyes munkakerülőkről szól, részint lehetővé teszi, részint pedig *kötelezőül* rendeli a kiutasításra való elítélést. A törvény 9. §-a szerint ugyanis a bíróság az elíteltet olyan községből, mely az elíteltnek nem illetőségi helye, meghatározott időre kitilthatja, a külföldit pedig az országból kiutasíthatja s a visszatéréstől is egész életére,

Mielőtt a vezérkari tisztek kiképzését a külön erre a célra szervezett hadiiskolában végezték, a vezérkari szolgálat főhivatása a térképészet volt. Az volt a jó vezérkari tiszt, aki jól tudott térképet olvasni, ismeretlen vidéken, fedett terepen a csapatot térkép alapján jól el tudta vezetni, szép vázlatokat rajzolt és a táborhelyeket meg a védelmi állásokat jól tudta kiválasztani. Igazi katonai tudásra nem volt szükség.

vagy meghatározott időre eltilthatja. Az ilyenmü rendelkezések tehát a bíróságra nem kötelezők. Másként áll azonban a helyzet az olyan külföldi honos elítélés esetén, akinek a magyar állam területén sem lakóhelye, sem állandó tartózkodóhelye nincsen s ilyen helyzetében, mint keresetre utalt munkaképes egyén, munkakerülésből csavarog, miáltal magát munkakerülő életmódjával erkölcsi romlásnak teszi ki, sőt olyan tények merülnek fel, amelyekből megállapítható, hogy az illető tettes rendszerint bűncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát. Az ilyen külföldi honost tehát, mint a magyar társadalom békéjét és a jogrendet veszélyeztető egyént, a törvény határozott rendelkezése szerint az országból ki *kell* utasítani és a visszatéréstől is el kell tiltani. Mondani is felesleges olvasóinknak, hogy a bíróság ítélkezésének alapjául szolgálható jelzett körülmények pontos és a lehetőség szerint kimerítő nyomozása is különösen lényegbe vágó fontossággal bír.

Az árdrágító visszaélésekről szóló 1920. évi XXVI. törvénycikk, melynek 7. §-a a hasonló kérdésekben rendelkező korábbi, 1920. évi XV. t.-c. 1. §-ának 3. bekezdése helyébe lépett, — a most jelzett szakaszban szintén kimondja, hogy az árdrágító visszaélés vétségében bűnösnek talált külföldi honos elíteltet az országból ki *kell* utasítani s a visszatéréstől *örökre el kell tiltani*. Ez a törvénycikk tehát szintén *kötelező* rendelkezést állít a bíróság elé, ámde már az utolsó mondatában megengedi, hogy a bíróság *enyhébb esetekben* (ezeknek meghatározása bírói belátás dolga) amiként az ott megjelölt egyéb mellékbüntetéseknek, úgy a kiutasításnak az alkalmazását is *mellőzheti*.

Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelmét szabályozó 1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére — nemkülönben a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló egyes büntettek és vétségek eseteiben kötelezőleg mondja ki a külföldi honos elíteltnek az országból való kiutasítását s egyben a visszatéréstől örökre eltiltását (9. §.) akkor, ha a jogerős bírói ítélet a külföldi vádlottat az alábbi bűncselekmények valamelyikének elkövetésében mondotta ki bűnösnek. Kiutasítandó eszerint tehát az, aki:

1. az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez, nemkülönben aki ilyenben tevékeny részt vesz, vagy azt előmozdítja,

2. a jelzett mozgalommal vagy szervezkedéssel összefüggően és annak céljára büntettet vagy vétséget követ el,

3. az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatását vagy megsemmisítését, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos úton való létesítését követeli, erre izgat, mást felhív, hogy ilyen irányu bűncselekmény elkövetésére nyilvánosan vagy több, habár nem együtt levő személy előtt egyenes felhívást intéz,

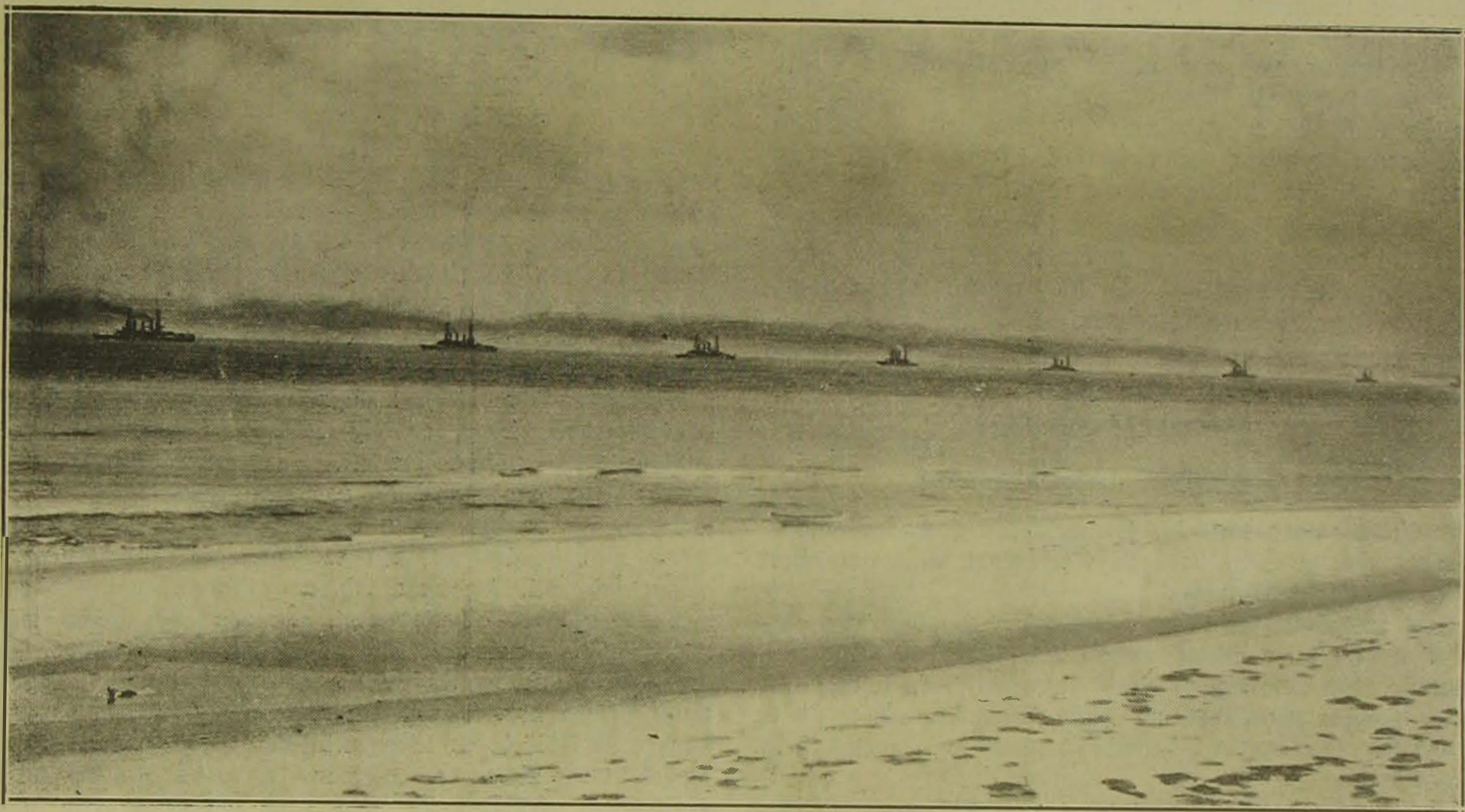
4. a katonaság intézménye, a magyar fegyveres erő, a *m. kir. csendőrség*, vagy a *m. kir. államrendőrség* ellen gyűlöletre vagy ezeknek szolgálati fegyelme ellen izgat s törvényes rendelkezések ellen engedetlenségre hív fel,

5. a magyar állam, vagy a magyar nemzet megbecsülésének csorbítására vagy hitelének sértésére alkalmas valótlan tény állít vagy terjeszt, végül

6. a magyar állam vagy a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezést használ, vagy ilyen cselekményt követ el.

Csak mellesleg emlitem itt meg a most szóban forgó törvénynek a belföldi honos elitélre vonatkozó azt a kötelező rendelkezését, amelynek értelmében a most felsorolt bűncselekmények valamelyikének elkövetésében bűnösnek talált belföldi egyént abból a községből, ahol tartózkodása az állam és társadalom törvé-

déssel vállalt kötelezettségét szándékosan nem teljesíti vagy szándékosan nem megfelelően teljesíti, — amennyiben ezt háború idején követi el, továbbá ha ezzel összefüggően a közhivatalnok a most jelzett szerződés megkötése körüli köteleességszegést (7. §.) akár az ő részére, akár beleegyezésével más részére adott vagy ígért ajándékért, jutalomért, vagy egyéb előnyért követi el, — vagy ha a cselekmény a fegyveres erő érdekét közvetlenül veszélyeztette, ha annak folytán a hadviselés

Amerika hadiflottájának egy töredéke gyakorlatozás közben. A tengeri leszerelést Amerika is úgy magyarázza, hogy a saját hajóhadát szaporítja és Angliától várja, hogy az a maga hajóhadát tengerfenékre süllyessze.

nyes rendje szempontjából veszedelmes, akkor is ki lehet tiltani, ha az az elitélnek az illetőségi helye.

A törvény további megállapítása szerint (14. §.) az itt felsorolt összes rendelkezéseket a *katonai büntetőbíráskodás* alá tartozó egyénekkal szemben is megfelelően alkalmazni kell s ebben a tekintetben a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló 1912. évi XXXIII. t.-c. 7. §-ának 2. bekezdésében foglaltak az irányadók.

Amint előbb már láttuk, a közveszélyes munkakerülőkről rendelkező 1913. évi XXI. törvénycikk kötelezővé teszi a külföldi honos kiutasítását. Ezen és az imént ismertetett 1921. évi III. törvénycikken kívül van még más olyan törvényrendelet is, mely az ott meghatározott esetekben a kiutasítás és visszatéréstől való eltiltás alkalmazását kötelezőleg írja elő.

Ilyen törvény a hadviselés ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadiszállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról szóló 1915. évi XIX. törvénycikk, melynek 13. §-a szerint az e törvényben meghatározott *büntettek* eseteiben a külföldi honos elitélt az országból ki kell utasítani és a visszatéréstől is el kell tiltani. Ilyen büntett különösen annak az elitéltnek a cselekménye, aki az ország vagy szövetségének fegyveres ereje, vagy az ezzel közösen működő fegyveres erő céljára teljesítendő szolgáltatás iránt a hatósággal vagy a hatóság közegével kötött, szerző-

érékének lényeges sérelme következett be, aztán ha annak következtében a fegyveres erőhöz tartozó személy életét vesztette, vagy súlyos sérülést szenvedett, vagy pedig súlyos betegségbe esett és ezt az eredményt az elitélt előre láthatta, — végül ha a jelzett cselekményt a tettes háború idején követte el és annak következtében az ellenséggel harcban álló fegyveres erő tagjának harcképessége olyan mértékben csökkent, hogy emberélet esett áldozatul és ezt az eredményt a tettes előre láthatta. A bűnösségnek a most jelzett *büntettek* valamelyikében történt megállapítása esetén tehát az elitélt külföldi honos feltétlenül kiutasítandó s a visszatéréstől is örök időre eltiltandó.

Van még egy törvény és pedig a fizetési eszközökkel elkövetett visszaélésekről szóló 1922. évi XXVI. t.-c., mely a kiutasítás alkalmazását a külföldi honos elitélttel szemben részben kötelezővé, részben pedig (enyhébb esetekben) a bíróság belátása szerint elrendelhetővé teszi. A nevezett törvény főként a külföldi fizetési eszközzel való üzérkedést, magyar pénznek külföldre való kizárását, árúk, értékpapírok stb. kivitelére vonatkozó kötelezettségek teljesítésének fondorlattal való megghiúsítását vagy kijátszását stb. bünteti.

Vázlatosan ezekben ismertettük tehát a Btk. 64. §-ában előírt s a fentebb felsorolt speciális bűncselekményeknél előforduló kiutasítás alkalmazhatóságának jellegzetes eseteit. Hogy minden egyes ilyen esetben mennyire fontos az, hogy a honosság vagy illetőség kérdése

a bünvádi eljárás során megfelelően tisztázassék s erre már lehetőleg a nyomozás során is jelentékenyebb súly helyeztessék, mutatja a judikaturánkban előfordult az a körülmény is, hogy egy konkrét esetben a m. kir. Kúria az alsófokú bíróságnak a kiutasítást kimondó ítéletét kénytelen volt megsemmisíteni, mert az ítélkező bíróság az ítéletében a vádlott honosságát és illetőségét okmányilag nem állapította meg és utóbb kiderült, hogy az elítélt magyar állampolgár, akivel szemben az országból való kiutasítás és a visszatéréstől való eltiltás, mint csak külföldiek irányában tehető intézkedések, nem voltak alkalmazhatók.

Ugyancsak a m. kir. Kúria egyik ítéletében kifejezetten hangsúlyozza, hogy a Btk. 64. §-a szerinti kiutasítás csak akkor alkalmazható, ha arra a külföldi büntetéssel szemben valamely *különös*, az ítéleti indokolásban kellőleg kifejezett ok forog fenn.

Megjegyzem végül, hogy a kiutasításra ítélt külföldiekkel szemben követendő eljárást az 1908. évi október 15-én 18.138—1908. I. M. számú igazságügy-miniszteri rendelet szabályozza.

A besúgókról.

Irta: **CZEGLÉDY JENŐ** százados.

Szolgálati utasításunk 54. §-a tárgyalja azokat a rendelkezéseket, amelyeket a besúgók szerzésénél, alkalmazásánál stb. szem előtt kell tartani.

Régi szolgálati utasításunk besúgókra vonatkozó rendelkezéseket nem tartalmazott; csak a Cs. 5. jelzésű »Általános Szolgálati Határozványok« című utasítás VII. fejezet 20. és 24. pontjai alatt találtunk ilyen rendelkezéseket, de az itt előirtak is csak nagy általánosságban foglalkoztak ezzel a kérdéssel.

A Szut. fenthivatkozott szakasza azonban már részletesen kiterjeszkedik mindazon fontos tudnivalókra, melyeket e téren a csendörnek ismernie kell; ezekre nem is szándékozom kiterjeszkedni. Alábbiakban csupán a besúgók szükségességét, azok helyes alkalmazását óhajtom kifejteni.

A Szut. 359. pontja ezt mondja: »*Mind a megfigyelés, mind a nyomozás eredményessége szempontjából elengedhetetlenül szükséges, hogy minden csendör néhány besúgóval rendelkezék...*«, tehát a besúgók szerzését, illetve alkalmazását e pont mintegy imperative előírja. A besúgók alkalmazása ezek szerint kettős cél érdekében történik. (Megfigyelés, nyomozás.) Felhasználhatók tehát a besúgók a csendör egyik legfontosabb szolgálatánál a megelőző, vagyis preventív szolgálatnál, továbbá magánál a nyomozó szolgálatnál.

Mind a kétnemű szolgálatnál feltétlenül szükséges a besúgók alkalmazása; helyesebben feltétlenül szükséges, hogy a csendör oly besúgókkal rendelkezék, akik adott esetben, akár a csendör irányítása mellett, akár pedig anélkül értékes adatokat szerezzenek s azok alapján a csendört mielőbb tájékoztassák.

A csendör — tekintettel utasításunk rendelkezésére, mely szerint legelemibb kötelessége a helyi- és személyi ismeretek minél alaposabb megszerzése — szolgálati állásából kifolyólag örskörletében mindenütt, főképen azonban a bűnözők világában igen nagy ismeretségre tehet szert. A csendört mindenki ismeri, a bűnözők — akiknek természetesen a csendör előtt van legtöbb takarni valójuk — kerülnek elsősorban a csendörrel ismeretségre. Ily módon, sokszor nem áll módjában egy csendörnek sem örskörletének bűnözőit hatékonyan ellenőrizni, közártalmú tevékenységeiket megfigyelni, találkahelyeiket stb. kipuhatolni. Akár szolgálatban,

akár szolgálaton kívül, a csendört könnyen észreveszik, lesállítások megtartása sokszor nem célravezető, sokszor pedig keresztülvihetetlen.

A bűnözés ellensúlyozására, a bűncselekmények megelőzésére, illetve a már elkövetett bűncselekmények tettszainek kinyomozására egyik legcélravezetőbb eszköz: a jó besúgó alkalmazása.

Igen fontos tehát minden csendörre nézve a besúgók helyes kiválasztása s azok helyes irányítása, felhasználása. Nem szabad elfelejteni, hogy egyesek azért jelentkeznek besúgóknak, hogy helytelen hireikkel, adataikkal a csendört félrevezessék, hogy ezáltal esetleg cinkostársaik munkáit elősegítsék.

A besúgók állandó megfigyelés alatt tartandók. Minden szavuknak a csendör hitelt ne adjon. Legértékesebbek azok a besúgók, akik tisztán ügybuzgalomból vállalkoznak erre a szerepre. Vannak, kik — bár legyenek egyszerű gondolkozású s tudatlan emberek — a törvényes rend, köz- és vagyonbiztonság fanatikus hívei, kik az igaz útról sohasem térnek le s a közártalmú egyének bűnös üzelmének besúgásával a legmesszebbmenő célt, a törvényes rendet védik. Vannak sokan azonban, kik egyéni érdekből, haragosul iránti ellenszenvből vagy más okból vállalkoznak e szerepekre. Ezekkel szemben a legnagyobb óvatosság szükséges. Legcélszerűbb, hogy az ily besúgókat értékesnek látszó adataik felhasználása mellett, a csendör magától mindig távol tartja, szolgálataikat sohasem veszi túlhosszú ideig igénybe. Ily besúgó, ha a célját elérte, ha a haragosának ártott stb., tovább értékes szolgálatokat aligha tesz. Ha módunkban áll, legcélszerűbb az előttünk gyanús besúgót másik besúgóval ellenőriztetni, természetesen olyan módon, hogy egyik a másikról ne tudjon. Célszerű lesz az ellenőrzés oly esetekben is, midőn a besúgó fontos, nagyhirderejű híreket hoz. A hír ellenőrzése nélkül a csendör esetleg kudarcnak, fölösleges időpazarlásnak s fáradságnak teszi ki magát, még abban az esetben is, ha a besúgó teljesen megbízható, szavahihető. Jóhiszemű jelentések sem mindig fedik a tényállást.

A besúgók csoportjába sorolható még az úgynevezett »alkalmi besúgó«. Ide tartoznak mindazon egyének, akik szorosan véve besúgóknak nem számíthatók. Ezek állandóan nem állnak a csendör rendelkezésére, nekik a csendör irányítást, megbízást stb. nem adhat. Az alkalmi besúgók saját elhatározásukból cselekednek. Tudomásukra jutott bűncselekményeket vagy egyéb, a csendör szempontjából értékes felhasználható adatokat bizalmasan közölnek a csendörrel. Az ily besúgó szerepe nagyban és egészben meggyezik a feljelentő tevékenységével, valójában mégsem feljelentő, mivel inkognitóját mindenképen meg akarja őrizni s a cselekmény elkövetésének vagy a szándékolt elkövetésnek körülményeiről rendszerint nincs tudomása. Továbbiakban semmi értékest nem tud mondani. Minden tevékenysége abban nyilvánul, hogy a csendör figyelmét a törvénybe ütköző cselekményre stb. felhívja.

Jó besúgó nagyban megkönnyíti a csendör munkáját, értékes adataival igen hasznos szolgálatokat tehet, ily besúgót a csendör iparkodjék állandóan megtartani; használja fel őket a szolgálat érdekében mindaddig, amíg csak lehetséges. Rossz besúgótól viszont óvakodjék mindenki. Értékesnek látszó adatok legtöbbször egyéni érdeket, nemtelen bosszút lepleznek.

Általában irányadóul tekintendő, hogy a besúgók hireit a csendör, mindig, a legnagyobb óvatossággal, a besúgó egyénisége, értelmessége és szavahihetősége szerint értékelje. Csakis ily módon vértézheti fel magát a csendör a tév-étesülések, félrevezetések kellemetlen következményeivel szemben s ily módon hasznosíthatja az értékes besúgó szolgálatait a közbiztonság javára.

Egy orosz-kínai háború lehetőségei.

Amikor az orosz-kínai konfliktusról az első hírek érkeztek, kétféle véleményt lehetett hallani arról, vajjon lesz-e háború — vagy nem lesz.

A valószínűbb az a feltevés volt, hogy nem lesz háború, mert az ellenfelek túl messze vannak egymástól. Pontosan a világ körfogatának egynegyed része fekszik közöttük. Ez a tudat megnyugtatta a kedélyeket. Még jobban megnyugtatta őket további háborús hírek kimaradása; amíg újabb jelentések nem érkeztek, hogy az ágyúk mégis csak dörögnek Mandzsulinál a szibéria-kínai határon.

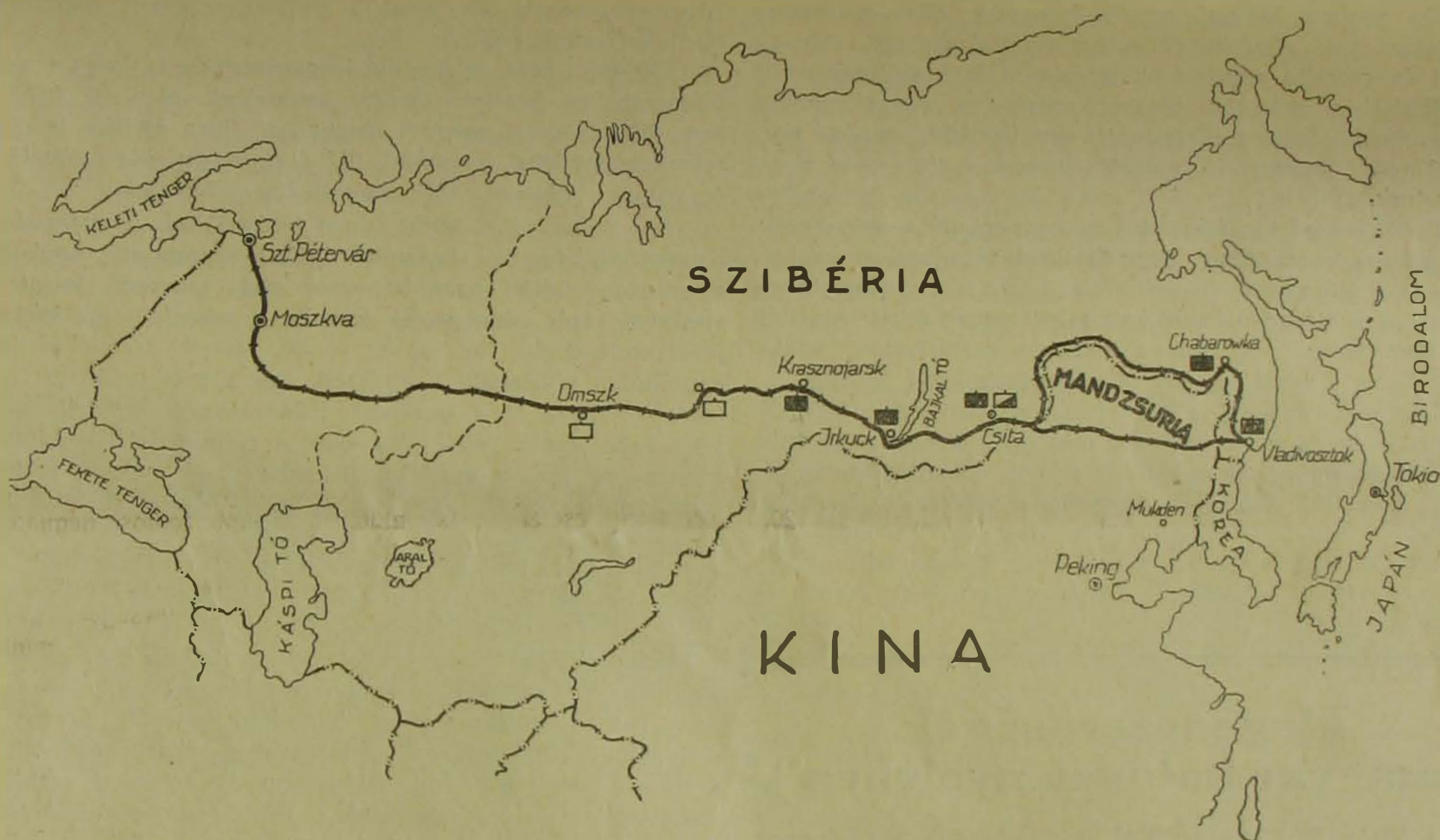
Mit gondoljon már most az ember?

- a) a birodalom általános politikai és katonai helyzete
- b) hadiipari és ellátási viszonyai
- c) forgalmi viszonyai.

A belső politikai helyzet nagyjából ismeretes. A lakosságuk 5 százaléka kommunista, amely a többi 95 százalékon uralkodik. Ez csak a legképtelenebb terrorral lehetséges addig, amíg valamilyen külső vagy belső megrázkódtatás el nem söpri a szovjetet. A parasztság folyton növekvő elégedetlenségével szemben a szovjetek egyszerűen nem merik a bitort hatalmukat olyan erőpróbára tenni, mint amelyet egy háború jelentene.

A katonai helyzet a következő:

Szibériában van 2 keret- és 5 teljes gyalogos hadosztály és 2 lovas dandár, összesen 45 zászlóalj és 26 svadrón, 10.000 km. vonalon elosztva. Ebből Kína ellen leg-

Oroszországot mindenesetre sérelem érte. Az mellékes, hogy megérdemelte-e a sértést vagy sem. Az orosz szovjet-kormány mindenesetre abba a kellemetlen helyzetbe jutott, hogy bizonyítania kell: Tud-e elégtételt szerezni a megsértett orosz népnek vagy nem tud. Az megint mellékes, hogy lázítási aknamunkája következtében jutott ebbe a kutya-szorítóba; most az előtt a dilemma előtt áll, hogy vagy visszaüt, vagy pedig szó nélkül eltűri az arculcsapást, ami nemcsak belső, de külső tekintélyét is lényegesen csorbítaná.

A külfölddel nem sokat törődnek a szovjetek, de a birodalmon belül fenn kell tartaniok a tekintélyt. Miután komoly háborút nem képesek Kína ellen viselni, úgy tesznek, mintha mégis háborút viselnének. Az a fontos, hogy az orosz ágyúk dörögjenek; mert csak így képesek az orosz népet megnyugtanni, hogy a szovjetek kínai vérrel mossák le a nemzet becsületén esett szégyenfoltot. Szóval az ágyúdörgés is csak bolsevista komédia.

Ha fontolóra vesszük az orosz-kínai esetet, a következő megállapításokra jutunk:

Kína semmiesetre sem támad. A támadás — vagyis a háború — tisztán Oroszországtól függ.

Oroszország háborús akaratára viszont a következő tényezők vannak döntő befolyással:

feljebb a közvetlen a határon álló csapatokat lehet felhasználni, ami annyi, mint semmi. A többi csapat szükséges a rend fenntartására a vasút mentén.

Egy orosz-kínai háború esetén tehát az egész hadviselő hadsereget az ország területéről kell szállítani, ami fizikailag lehetetlen. Erkölcileg sem igen lehetséges, mert a hadsereg zöme »megbizhatatlan« földműves. Ha pedig a munkásokat küldik hadba, akkor megáll a hadiipar.

Az orosz hadsereg papiroson kimutatott hadilétszáma tehát teljesen mellékes, ha Oroszország nem képes oly nagy hadsereget a harctérre állítani, amilyen a győzelem kivívására szükséges.

A hadiipar állandó fejlődésben van ugyan, de azért még távolról sem képes oly erőfeszítésre, amelyet egy modern háború megkövetel. Eltekintve minden mástól, a lőszerkérdés teljesen megoldhatatlan problémát képezne.

Arra pedig minden naivitásuk mellett maguk a szovjetek sem számítanak, hogy a birodalom gyalázatos gazdasági viszonyai mellett egy idegen hatalom hitelezzen nekik hadianyagot.

Az ellátási viszonyok sehol a világon nem olyan rosszak, mint Oroszországban. Se pénz, se posztó. Olyan állam, ahol 12 évi békemunka után is még kenyérjegyek vannak

divathan és ahol a lakosság nagyrésze még ma is éhez, az nem képes háborút viselni. De normális viszonyok mellett is nehéz volna egy hadsereget 8—10.000 km. távolságra élelmezni. Erre pedig szükség volna, mert a valószínű hadszíntér Észak-Mandzsúria szegény és nagyrészt terméketlen. Az ellátás legfontosabb része, a húsellátás, legalább is hosszabb időre lehetetlennek látszik. Ha sikerülne is egy ideig a helyszínen marhát felhajtani, a húsellátás csakhamar elakadna, mert fagyasztott húst az ország nem képes előállítani, sem kellő mennyiségű húskonzervet. A hadsereg ellátása ily nagy távolságra a mai orosz gazdasági rendszer mellett tehát képtelenség.

Döntő befolyással vannak a háború lehetetlenségére a forgalmi viszonyok a távol Kelet felé. Oroszországot csak egyetlen egyvágányú vasútvonal köti össze Szibérián át a Kelettel. Egyszerű számtani feladat kiszámítani, hogy mennyi idő és vággon kellene egy hadseregnek 8000 kilométer távolságra való elszállításához, ha egyúttal élelmet, lőszer, ruhát és ezerféle egyéb hadianyagot is kell szállítani.

Mielőtt a szállítást megkezdhetnék, az egész vonalat hadtápvonalá kellene berendezni, ami legalább egy-két hónapot venne igénybe. A csapatszállítások csak azután kezdődhetnek.

A két irányú hadiforgalmat az egyvágányú vonalon csak úgy lehetne lebonyolítani, hogy félnapot számítnak a szállítmányokra, félnapot a visszajövő üres kocsikra. Kifogástalan forgalmat és elegendő vasúti kocsit feltételezve tehát legalább egy félév kellene egy akkora hadsereg szállításához, amely képes volna a kínai seregek ellen eredményesen fellépni.

Igen ám, csak hogy a kínai hadsereg sem várna tétlenül félévig, amíg az orosz hadsereg összegyűl, hanem nagy túlerővel támadhatna az egyenként érkező csapatszálítványok ellen. Azonkívül elég ideje maradna a vasútvonal érzékeny pontjait is fenyegetni. Egyetlen egy megrongált hid napokra, sőt hetekre megszakíthatná a szállítást. Világos tehát, hogy *egy orosz-kínai háború — eltekintve száz más évtől — fizikailag is lehetetlen.*

P - y - V.

Idegenszerűségek a magyar katonai nyelvben*).

Irta: Vitéz RÓZSÁS JÓZSEF ny. százados, a Ludovika Akadémia tanára.

A szavak — Arany János szerint — csupán levelei a nyelv fájának, tehát folyton változhatnak: el is tűnhetnek s helyettük újak jöhetnek. De a szófüzések, a vonzatok már a fa ágai, a mondatszerkezetek pedig éppen a fa törzsét, gyökereit alkotják, tehát elsősorban ezeket kell káros idegen hatásoktól megóvnunk. Ezért a »nyelvtisztítás« munkájában főként az idegenszerű szófüzéseket és mondatszerkezeteket kell üldöznünk, mert ezek a nyelv épségét, eredetiségét, életerejét támadják meg. Ha valaki tehát egy-egy idegen szót használ, még igen jól beszélhet magyarul, ha beszédének szerkezete egyébként magyaros. Ellenben hiába kerüli valaki mindenáron az idegen szavakat, a beszédmódja mégsem helyes, ha idegenszerű szerkezeteket használ. Az előforduló idegenszerű szerkezeteket a következő csoportokban tárgyalhatjuk meg:

a) Mondatszerkezetek, kötőszók.

A magyar nyelv természete azt kívánja, hogy mondataink egyszerűek, világosak, rövidek legyenek. A tartós latin-német befolyás következtében azonban e tekintetben sok hiba csúszott be a magyar nyelvbe és található ott még

*) Műtatvány a szerzőtnek most megjelent „Magyarosan—katonásan” című munkájából (L.: Csendőrségi Lapok 1929. évi 16 sz. 482. old.)

ma is.* Ilyen a szónokias *körmond*at használata. A körmond a maga kiszámított terjedelmességével, szétagolt szervezettel semmiképpen sem felel meg a magyar nyelv természetének, tehát kerülnünk kell.

Ugyancsak idegen hatásra mutató hiba a *főmond*at megszakítása közbeszúrt terjedelmes mellékmondatokkal. A németben és latinban ez helyes, de a magyarban idegenszerűen hangzik. Pl. ezt a német mondatot: *Mein Freund, den ich schon lange, seit Jahren nicht gesehen habe, ist angekommen*, — a magyarban nem mondhatjuk így: *A barátom, akit már régen, évek óta nem láttam, megérkezett*, — hanem helyesen: *Megérkezett a barátom, akit már régen, évek óta nem láttam*. Főként az ú. n. hivatalos nyelvben van sok ilyen hiba. Pl. a régi Gyak. Szab. I. részének első soraiban találjuk a következő feltűnő mondatszétszakítást: *Ő dönti el — amennyire csak lehet, mindig tüzéség által támogatva — a csatákat*. Általános szabály az, hogy a mondat nehézkes megszakítását kerülnünk kell.

Előfordul néha az a ríktó idegenszerűség is, hogy a *mellékmondatban feltételes módot* használnak, pl.: *Azt hallottam, hogy pazar legyen*. A magyarban ilyen esetben is csak jelentőmódot lehet használni, pl.: *Ugy tudom, hogy elmentek légyen*, — helyesen: *Ugy tudom, hogy elmentek*.

A *szenvedő alak* körül van a legtöbb baj. A magyarban a szenvedő ige a visszaható igéből származott, úgyhogy a szenvedő igék végeredményben csak szenvedő jelentésű visszaható igék, amelyeknek képzője a műveltető ige képzőjével esett egybe (az *-atvik*, *-etvik*, *-tatvik*, *-telvik* eredeti képzőből a visszaható *v* elveszett, így a műveltető *-at*, *-et*, *-tat*, *-tet* vette át a szerepét). Elhomályosult, eredeti szenvedő igék: *hallik*, *török*. Ma csak a csángóknál használatos a szenvedő ige, a mi köznyelvünkben csak néhány szóban fordul elő: *születik*, *dicsértessék*, *méltóztassék*. A hivatalos nyelvben előforduló »szenvedő alakok« (*-tatik*, *-tetik*, *-va*, *-ve* + *lesz*) a latin-német minták szertelen utánzásai. A nyelv a népek faji természetének, lelki alkatának kifejezője, — mondja *Simonyi Zsigmond*. Ezt a megállapítást itt is példázhatjuk. Mert míg a németben és latinban a szenvedő ige nagyon is otthonos, a magyarban idegenszerű. A magyar nem szeret általánosságban, burkoltan beszélni, hanem a maga nyílt őszinteségével mindig meg akarja nevezni a cselekvés személyét. Így aztán nem is nehéz a szabályt megállapítani: *Az idegenszerű szenvedő szerkezetek helyett a magyarban — hacsak lehet — személyes cselekvő, esetleg visszaható alakot kell használni.*

Példák: 1. *A kertben két kalap találtatott*, — helyesen: *A kertben két kalapot találtak*, — vagy: *X. Y. a kertben két kalapot talált*.

2. *Az értekezlet befejeztetett*, — helyesen: *Az értekezlet befejeződött*.

3. *Az intézkedés a parancsnokság által ki lett (lesz) adva* (Die Anordnung wird (wurde) durch das Kommando

* A nagyszámú németesség (germanizmus) csak kis részben származik a nyelvújítóktól, sokkal többet terjesztettek el magyarosodó (de beszédjükben azért sokszor idegenül gondolkodó) hazai németjeink, valamint a német hivatali nyelv szolgái utánzó.

Ajánlható szakmunka a német-magyar nyelvűeknek és tanulóknak: *Simonyi Zsigmond: Német és magyar szólások. (Magyaros fordításra vezérlő segédkönyv, kiegészítéssel a magyar-német szótárakhoz.) Budapest. 1896.*

A hétéves háború alatt (1756—1763) úgy az osztrák, mint a porosz hadseregben meglehetősen összeget adtak toborzópénzül annak, aki katonának felcsapott. Ezért a két ellenséges táborból igen sokan kölcsönösen átszöktek, hogy így itt is és ott is megkapják a foglalat. Veszett csata után különösen sok volt a szökevény; pl. a kolini csatát követő napokon 3000 porosz katona szökött át az osztrákokhoz. Mivel pedig a szökevények fegyverzetüket és minden felszerelésüket magukkal hozták, a csapatoknál állandóan kétféle fegyverzet és lőszer volt, ami sokszor zavarokat okozott.

ausgegeben), — helyesen: *Az intézkedést a parancsnokság kiadja (kiadta).*

4. *Telefonon értesítve lett (lesz)* (Er wurde (wird) durch's Telephon benachrichtigt), — helyesen: *Telefonon értesítették (értesítik),* — vagy: *X. Y. telefonon értesítette (értesíti).*

A *-va, -ve* végű melléknévi igenevet tehát a *lesz* igealakokkal összekötni nem lehet, mert ez csúnya idegenszerűség. (A *werden* segédigének a németben kétféle szerepe van: a jövőidő és a szenvedőalak képzése. Ezzel szemben a magyar *lesz* igealak csak a jövőidő képzésére szolgál, a szenvedő alakok képzésére tehát csak a német példa helytelen felfogása következtében használják.) A *-va, -ve* végű melléknévi igenevet azonban a *van* igealakokkal lehet összekötni, de csak tárgyias igéknél, pl.: *Meg van írva;* de tárgyaltalan ige-nél helytelen, pl.: *El van utazva.*

Gyakorta előfordul az a hiba is, hogy a *főnévi igenevet igével összekötve*, a német »zu-szerkezet« vagy a latin »accusativus cum infinitivo« mintájára használják. Ez az idegenszerűség szinte megrögződött a katonai nyelvben is, ahol főként a parancsadásnál, kérelmeknél fordul elő, pl.: *Kérem a parancsnokságot ezen ügyben intézkedni,* — helyesen: *Kérem a parancsnokságot, hogy ebben az ügyben intézkedjék,* vagy: *Tessék intézkedni. Elrendelem ... értesíteni,* — helyesen: *Elrendelem, hogy ... értesítse. Kérem ... szabadságot engedélyezni,* — helyesen: *Kérem, hogy ... szabadságot engedélyezzen. Még rosszabb az ilyen szerke-*

zet: Hallottam öt csúnyán viselkedni; elhatároztam elutazni. Helyesen: *Hallottam, hogy csúnyán viselkedik; elhatároztam, hogy elutazom.* (Ez a szerkezet azonban abban az esetben helyes, ha a cél kifejezéséről van szó, pl.: *Elmegyünk vadászni.* De a nehezkesebb célhatározót inkább bontsuk fel külön mondatba, pl.: *Minden eszközt felhasználta az ellenséget nyugtalanítani,* — helyesen: *Minden eszközt felhasználta, hogy az ellenséget nyugtalanítsa.)* Egyébként itt is szabály, hogy az általános értelmű, személytelen, német mintájú szerkezet helyett személyes cselekvő alakot kell a magyarban használnunk.

Hasonló hiba az, hogy a *kell* igealak mellett sokan elhanyagolják az ősrégi magyar *tárgyasragozást* és helyette egyszerűen főnévi igenevet használnak, mert ez az — idegen mintájú — szerkezet talán kényelmesebbnek látszik, pl.: *Ezt nekem el kell intéznie,* — helyesen: *Ezt el kell intéznie.* *Ezt az intézkedést a parancsnoknak ki kellett adni,* — helyesen: *...adnia.* Ez a pongyolaság sokszor kétértelműséget okoz, pl.: *Az ezrednek jelenteni kell, hogy...* Így nem világos, hogy az ezred maga jelent-e, vagy pedig valaki más az ezrednek. Az első esetben tehát helyesen: *Az ezrednek jelentenie kell, hogy...* A másodikban: *X. az ezrednek jelentse, hogy...*

Ugyancsak gyakran előfordul a katonai nyelvben is az *-andó, -endő* használata az *által* névutóval kapcsolatban. Ez a szerkezet is idegenszerű (latin hatás) és csak a kényelmeskedő, személytelen beszédmódot segíti elő. Helyette ismét

Az amerikai tiszti iskola növendékei szuronyvívás gyakorlásával készülődnek a világbékére.

a magyaros személyes cselekvő alakot kell használnunk, pl.: *A parancsnokság által utasítandó, értesítendő, megjenyítendő*, — helyesen: *A parancsnokság utasítsa, értesítse, jenyítse meg*. Így is helytelen: *Ügyemet elintézendő, hazautazom*, — helyesen: *Hogy ügyemet elintézzem, hazautazom*.

Ma már kiveszöfében van az a latinosság, hogy a *-ván, -vén* végű melléknévi igenevet mondatok összevonására használják. A helyes az, hogy az ilyen szerkezeteket külön mondatba oldjuk fel, pl.: *Elmenvén a városba, vettem két lovat*, — helyesen: *Elmentem a városba és vettem két lovat*. (Az *és* el is maradhat.)

Sok visszaélés történik az *-e* kérdőszócskával is. Ennek a helye mindig az állítmány: a ragozott ige vagy névszó mögött van, más mondatrészhez kapcsolni nem lehet, de különösen tilos a *nem* tagadószócskához illeszteni, pl.: *Nem-e volna kedved?* — helyesen: *Nem volna-e kedved?* *Nem-e jó?* — helyesen: *Nem jó-e?* *Nem-e katona az öcséd?* — helyesen: *Nem katona-e az öcséd?* *El-e intézted?* — helyesen: *Elintézted-e?*

Fontos szabály az is, hogy a magyarban *több alany után is csak egyes számot* használunk, pl.: *Apám és az öcsém megérkezett* (nem: *megérkeztek*). Hasonlókép a *sok, némely, több, rengeteg* stb. számot kifejező jelzők után is csak az egyszám a helyes, pl. *sok* vagy a *többi ember* (nem: *emberek*). A vonatkozó mondatban, pl.: *Az a két ember, aki...* (nem: *akik*) a helyes. A magyaros nyelvszokás a páros testrészek említésénél is csak egyszámot használ, pl.: *Nézz a szemembe* (nem: *a szemeimbe*), *könnyező szemmel* (nem: *szemekkel*). Az ilyen párok felét így fejezzük ki: *Fél* (nem: *egy*) *keze, lába, szeme van*. Ha több birtokosnak egy-egy birtoka van, szintén csak egyszámot mondunk, pl.: *Kirántották kardjukat* (nem: *kardjaikat*).

Előfordul néhány idegenszerűség a kötőszók használatában is. A hivatalos nyelv pl. szereti a koholt *miszerint* kötőszót használni, pedig e helyett mindig mondhatjuk a magyaros *hogy*-ot, pl.: *Megállapítást nyert, miszerint...*, — helyesen: *Megállapították, hogy...* (Sokan azért használják, hogy vele a kétszer egymásután következő *hogy*-ot elkerüljék. Ez sem helyes. Az ilyen mondatot oldjuk fel kettőbe, vagy — ha nem lehet — inkább használjuk kétszer a *hogy*-ot, mint egyszer a *miszerint*-et). Hasonlókép kerüljük a Bach-korszakbeli *amennyiben* kötőszót is, helyette ott van a magyaros *ha* (esetleg *mert*), pl.: *Amennyiben beleegyezel...*, — helyesen: *Ha beleegyezel...* Csak részbeli korlátozásnál helyes az *amennyiben* használata, pl.: *Ezzel csak annyiban foglalkozunk, amennyiben minket érdekel*. Sokszor halljuk a *nehogy* kötőszót ilyenformán, pl.: *Kértem, nehogy eljelejtse...*, — helyesen: *Kértem, hogy el ne jelejtse...* Ez a szerkezet csak akkor helyes, ha különös hangsúly van rajta, pl.: *Nehogy elmenj!* Általában ne idegenkedjünk a *hogy* használatától, mert ez mindig magyaros, pl.: *Elhatározta jelállítani...*, — helyesen: *Elhatározta, hogy jelállítja...* Latinos a következtető mondatban használt *miért is, minéljogva*, — magyarosan: *ezért, azért tehát, ennéljogva*. Meg kell jegyeznünk, hogy az állító főmondat után a *de* az ellentétes kötőszó, a tagadó főmondat után pedig *hanem*. Ezeket nem szabad felcserélnünk, pl.: *Elmegyek, de...* *Nem megyek el, hanem...* a helyes. Végül ne tévesszük össze az *amely* és *ami* névmások szerepét, ha ezek mint kötőszók szerepelnek. Az *ami* akkor használatos, ha a főmondatban nincs meghatározva, amire vonatkozik, pl.: *Eljeleltem, amit mondtál*. Az *amely* pedig csak akkor helyes, ha a főmondatban meg van határozva, amire vonatkozik, pl.: *Az a ház, amely...* (ez utóbbi esetben — a népnyelvben — az *ami* is előfordul). Az *ami*-t ne vonatkoztassuk a főmondat egész tartalmára, mert a magyaros észjárás ilyenkor inkább az *az, ez* névmással kapcsolja a mondatot, pl.: *Az ellenség a julunál támadott, ami gyanús*

volt, — helyesebben: *Az ellenség a julunál támadott, Ez gyanús volt*.

A hivatali papiros-nyelv igen elterjedt *illetve, illetőleg* helyett magyarosabb: *vagyis, azaz*. Az *és pedig* helyett is jobb: a *mégpedig* vagy más magyarázó kötőszó (*azaz, vagyis, ugyanis, tudniillik*).

Ha a jelzői mellékmondat valami fontosat tartalmaz, akkor a mutatószócskát (*az, oly, olyan*) mindig tegyük ki, mert ez magyaros, pl.: *Az az ember, aki...* *Az olyan ember, aki...* De ne vonatkoztassuk ezeket a névmásokat ugyanabban a mondatban főnévi igenévre, mert ez németes, pl.: *Légy oly szíves kimenni*, — helyesen: *Légy szíves kimenni*, vagy: *Légy szíves, menj ki*. Az *úgy mint* szerkezet szintén németes, e helyett az *is*-t vagy a *mind-mind* kapcsolást kell használnunk, pl.: *Úgy az apám, mint az anyám...* — helyesen: *Az apám is, az anyám is...* Valóságos összehasonlításnál helyes, pl.: *Úgy mentem el, mint kisgyermek...*

Az általánosító főnévi jelző helyett jobb, magyarosabb a birtokragos alak, pl. *a miniszteri intézkedés szerint*, — helyesebben: *a miniszter intézkedése szerint*; *5. gyalogezred parancsnokság utasítása*, — helyesebben: *az 5. gyalogezred parancsnokságának utasítása*.

Kerüljük az olyan mondatokat, amelyekben az alany is, az állítmány is főnév: pl.: *A parancsnok kötelessége a menet elrendelése*, — magyarosan: *A parancsnok kötelessége, hogy a menetet elrendelje*.

b) Ragozás, szóképzés, névutók.

Ezen a téren is találhatunk idegenszerűségekre valló hibákat. Némelyek pl. néhány idegenszarmazású szót a német *-ieren* mintájára ragoznak, pl. *szekíroz, blamíroz*, helyesebben: *szekál, blamál*. (Ha már a szó idegen, legalább a képző legyen magyar!) Vannak olyanok is, akik a német *visszaható* ígét egészen szolgai módon utánozzák (pedig mennyivel jobb, tömörebb a magyar!), pl.: *Betakarja magát* (sich zudecken), — helyesen: *betakarószik; meghajtja magát: meghajol vagy -hajlik; elhatározza magát*, — helyesen: *elhatározta, hogy...* A magyar birtokos személyragok már kifejezik a birtokost, fölösleges tehát azt még külön névmással is jelölnünk (ismét a német mintára, ahol ez a tömörség nincs meg), pl.: *Az ő kabátja még új, de a mellénye régi*, — helyesen: *A kabátja...* A névmásra csak különös hangsúly esetében van szükség, pl.: *Ez nem az én kalapom*.

Nem idegenszerűség, de fontos a megemlítése, hogy az *azon, ezen* alakot — főként a hivatali nyelvben — alanyesetnek is használják, holott ez nem alanyeset, hanem már az ősi *n* helyhatározói raggal ellátott alak. Helyesebb az, ha e helyett az eredeti alanyesetet használjuk, pl. *ezen rendelet*, — helyesen: *ez a rendelet; ezen rendeletben*, — helyesen: *ebben a rendeletben*. (V. ö. *ezen az asztalon*, — itt helyes, mert ez helyhatározó.) A mesterkéltségek *ama, eme* alakok helyett is jobb az *a, e, az, ez* mutató névmás.

Szóösszetételekben kerülnünk kell a német *voll, reich, treu, arm, jáhig, fertig* mintájára képzett szavakat, mert ezek helyett legtöbbször van jó (s tán jobb) magyar szó is, pl. *reményteljes* (hoffnungsvoll): reménykedő; *színgazdag* (farbenreich): színes, sokszínű; *hithü* (glaubensstreu): hívő, igazhitű, *vízszegény* (wasserarm): kevésvízű, vízben szegény; *harcképes* (kampffähig): harcra képes; *harckész* (kampfbereit): harcra kész stb. Az összetételekben újabban is sok német hatást fedezhetünk fel, pl.: *Duna Gözhajózási Társaság*, — helyesen: *Dunai gőzhajós társaság*.

A magyarban *hol?* kérdésre a *-ban, -ben, hová?* kérdésre pedig a *-ba, -be* rag felel. Ezeket önkényesen felcserélni nem szabad, ha a kiejtésben — főként a népnél —

Tankok védelme alatt rohamoz az amerikai gyalogság, egyelőre csak a nagy-gyakorlaton.

nincs is köztük különbség. Tudnunk kell a ragokról, hogy lezárják a szót, a *ragozott alakokhoz tehát képzőt már nem lehet illeszteni*, pl. *szobábani: szobában levő; kicsinybeni: kicsinyben való; alkalmávali: alkalmával való vagy történt*. Ezt a csúnya hibát különösen üldöznünk kell! Kerüljük az *i* képzőt az *-ás, -és* képzésű szavak után, mert ez elvontsága miatt sokszor magyartalan, pl. *berendezési leltár: a berendezés leltára; kiképzési utasítás: kiképző utasítás; bizonyítási eljárás: bizonyító eljárás* stb.

A névutók használatában is fordulnak elő hibák. A *miatt* mindig okot, a *végett* mindig célt fejez ki, e kettőt tehát nem lehet tetszés szerint felcserélni, pl.: *A lovam eladása miatt elmegyek a vásárra,* — helyesen: *A lovam eladása végett...* Vagy megfordítva: *A nagy eső végett nem jöhettünk,* — helyesen: *A nagy eső miatt...* A *folytán* névutó papirosízű, helyette inkább ragos alakot használjunk, pl. *a saját kérelme folytán...*, — helyesen: *saját kérelmére...* A német *über* viszonyszót a magyarban sokszor szolgai fordításban használják, pl. *vitatkozni, gondolkozni valami felett,* — helyesen: *vitatkozni, gondolkozni valami n vagy valami ről*. Hasonlóképp gyakran átveszik a német *bei-* nélkül, hogy a magyar nyelv szerkezeti szabályaival törődjenek; pl. *jótállás mellett: jótállás sal; feltételek mellett: feltételek k el; olcsó árak mellett: olcsón, tiszteletem kifejezése mellett: ... kifejezésé vel,* vagy *csak tisztelettel* stb. De legtöbb baj van a *dacára* névutóval, amely a *hogy* kötőszóval együtt is előfordul. Ez esetben a *bár, ámbár, jóllehet, mindamellett, hogy* vagy a *ha-is* kötőszóval helyettesíthetjük, pl.: *Dacára (annak), hogy nincs pénzem...*, — helyesen: *Ha nincs is (vagy bár nincs) pénzem...* Valóban *dacolás* kifejezése esetén nem rossz a

használata, de ilyenkor is csak a főnév *után* állhat, pl.: *Az ellenség pergőtüze dacára is megtartottuk állásainkat.* Egyébként jobb, ha az *ellenére* szót használjuk helyette.

c) Idegenszerű szólások, szolgai fordítások.

Itt mindenekelőtt az *egy* szónak a használatára kell ügyelnünk. A német határozatlan névelő mintájára (*ein, eine, ein*) sohasem használhatjuk; csupán mint számnév vagy mint mértéket kifejező névmás, néha mint határozatlan névmás alkalmazható (*egy valaki, egy bizonyos, egy kicsi, egy kevés, egy pár*). Igen gyakran előfordul ez a hiba, főként a németül is beszélő fővárosiaknál, pl.: *Ez egy szép mondás,* — helyesen: *Ez szép mondás. Ez egy olyan feladat,* — helyesen: *Ez olyan feladat...* Szabály az, hogy a magyarban az *ilyen, olyan* előtt nincsen *egy* (*ein solcher Man: ilyen v. olyan ember*). Különösen rossz ilyen alkalmazása: *X. úr egy a parancsnokhoz intézett levelében írja,* — helyesen: *X. úr a parancsnokhoz intézett (egyik) levelében írja*. Ellenben helyes és magyaros az *egy*-nek kiemelő (de ritkán előforduló) használata, pl.: *derék egy ember, édes egy fiam*. Az idegenszerű és fölösleges *egy* a legtöbb esetben elhagyható vagy helyettesíthető *a, az-zal,* esetleg az *egyik, oly, olyan* vagy valamely más névmással. Ezzel szemben az *a, az* határozott névelőt (tulajdonképp *névmást* — hacsak lehet — mindig ki kell tennünk, mert ez magyaros, pl. *parancsnok véleménye,* — helyesen: *a p. v.; támadó és védő egyaránt kimerült,* — helyesen: *a támadó és védő...*

A katonai nyelvben is gyakrabban előforduló idegenszerű, magyartalan szólásokat a következő jegyzék foglalja össze:*

*) Néhány nem idegenszerű kifejezést is felvettem, ezek azonban a hivatali nyelv nyakatekeri, rossz képzései

A

aláveti magát: meghódol, engedelmeskedik
ez alatt azt érti: ezen vagy rajta azt érti
jól áll neki a ruha: jól illik rá vagy neki
így áll a dolog: így van a dolog
ez áll az újságban: ez van az újságban
állást foglal valami ellen: ellenzi, szembeszáll vele
ügy állítja oda a dolgot (dahinstellen): ügy tünteti fel...
átíratilag értesíti: átíratban vagy átíratlással értesíti
azzal küldöm (értesítem, adom ki stb.): azzal a kéréssel
 (meghagyással, jelentéssel, felhívással stb.) küldöm...

B

bátorságot merít (Mut schöpfen): felbátorodik, bátorítja,
 biztatja a körülmény
bátorságot vesz magának: bátorkodik
bebeszéli neki (einreden): elhiteti vele
behoz időt, mulasztást (einbringen): pótol, helyrehoz
beigazolást nyer: bebizonyul
beképzelt: önhitt, képzelődő
beképzeli magának (sich einbilden): elhiteti magával, azt
 képzeli
beszédet tart: beszédet mond
betartja a szavát: megtartja, tartja a szavát
betartja (einnalten) a parancsot, szabályt: teljesíti, meg-
 tartja, szem előtt tartja, engedelmeskedik neki
betekint (einsehen) iratot: elolvas, megnéz, megtekint (be-
 tekint vmi-be, nem pedig vmit)
betilt vmit: el- v. megtilt
bevesz (einnehmen) állást, várat: elfoglal, hatalmába kerít
bír jelentőséggel: jelentősége van, jelentős
bír fontossággal: fontossága van, fontos
bír vmivel pl. joggal: van valamije, van joga (de: nem
bír vele, mert erősebb, vagy bérbe bírja a jószágot,
*bírja a munkát — ez helyes)
 nagy multtal, képességgel bíró:* nagy multú, képességű
bírja az angol nyelvet: tud angolul
bosszankodik vmi felett (sich über etwas ärgern): bosszan-
 kodik vmin, vmi miatt

C

arcot csinál: arcot mutat, vág
szerencsét csinál: sokra viszi, szerencséje van
csodálkozik vmi felett: csodálkozik vmin

E

egyenesen felháborító: valósággal, igazán felháborító
egyszerűen megfoghatatlan (einfach unbegreiflich): valóság-
 gal, teljességgel megfoghatatlan
elhatározta megnézni: elhatározta, hogy megnézi
eljegyzí magát vkivel: vkit eljegyez magának v. eljegyez
 valakit
el- (le)késí a vonatot: lekésik a vonatról
nyugta ellenében: nyugtára (helyesebben: nyugtatványra, ny.
 fejében)
előír vmit: elrendel, meghatároz, szabályoz
előírás: szabály, rendelet, utasítás, rendszabás
előszeretettel (mit Vorliebe) viseltetik vmi iránt: szeret,
 kedvel vmit
elszámítja magát (sich verrechnen): rosszul számít, téved
eltekintve attól, hogy... (abgesehen davon): nem tekintve
 (azt, hogy...)
javitást eszközöl: javítást végez, javít, megjavít

F

járadságot vesz magának (sich Mühe nehmen): utánajár,
 nem sajnálja a fáradságot
fejébe veszi: felteszi magában
 ez a város a folyó mellett fekszik: ... van

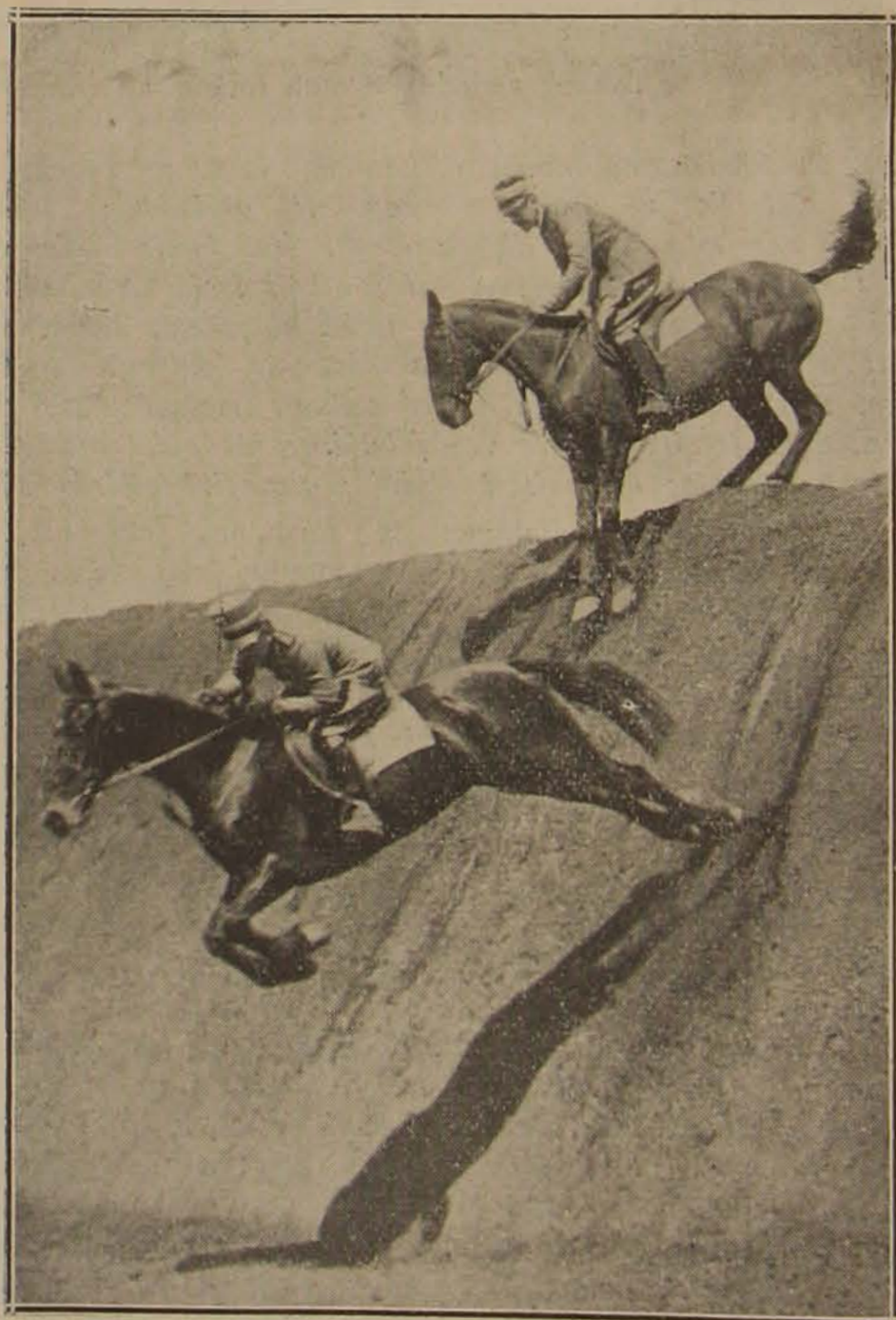
figyelmen kívül hagy (ausser Acht lassen): ügyet sem vet
 rá, nem tekint, nincs rá figyelemmel
fedél alá hoz (unter Dach bringen): megvalósít, biztosít
 a küzdelmet feladja: abbahagyja, lemond róla
tervét feladja: lemond v. letesz róla, eláll a tervétől
ivet felfektet: ...kitesz, elhelyez
irat felfekszik: ki van téve, meg lehet tekinteni
felhúz vkit: ugrat, megtréfál, lóvátesz
felültet (aufsitzten lassen): rászed, megtréfál
felveszi a harcot (den Kampf aufnehmen): szembeszáll, sikra-
 száll, harcrakel

G

hatást, befolyást gyakorol: hat rá, hatása v. hatással van,
 hatást tesz, befolyással van
birálatot gyakorol: bírálatot mond, bírál, megbíráل
győz vmi felett: legyőz vmit, diadalmaskodik vmin

H

kérni hagyja magát: kéreti magát
ruhát hagy csináltatni: ruhát csináltat
hatályon kívül helyez: felfüggeszt, eltöröl, megszüntet, érvény-
 telenít
harckész: harcra kész
helytad a kérésnek: teljesíti, figyelembe veszi
nem vagyok abban a helyzetben: nincs módomban, nem
 tehetem
hivatkozással (utalással) X. számú rendeletére (parancsára,
iratára): X. sz. rendeletére (parancsára, iratára) jelen-
 tem, kérem, közlöm stb. (Akkor helyes, ha valóban
csak hivatkozunk valamely rendeletre, de nem arra
 jelentünk.)

A hírneves „Tor di Quinto” római katonai lovagló iskolában a legnehezebb feladatok elé állítanak lovast és lovat.

A franciák az életfogytiglani kényszermunkára ítélt bűnözőket Cayenne-be deportálják. A deportáltak szörnyű viszonyok között, állatok módjára tengetik életüket, sorsuk az utóbbi időben az európai sajtót is foglalkoztatta.

J

javaslatba hoz: javasol, indítványoz

igénybe vesz 6 napot: 6 napig tart, 6 nap kell rá

jól veszi ki magát (es nimmt sich gut aus): jól illik, jól fest

jól néz ki (er sieht gut aus): jó színben van

ez onnan jön: ez onnan v. azért van, ennek az az oka
hogyan jövök én ahhoz: mi közöm hozzá, mi jogon?

K

nem vagyok *képes* elvégezni: nem tudom, birom elvégezni
megbeszélés tárgyát *képezi:* megbeszélés tárgya

kivételt *képez:* kivétel

keresztülviszi (durchführen) akaratát, tervét: kierőszakolja, megvalósítja, végrehajtja, eléri, véghezviszi, kieszközli

kész van: készen van

kezdőtét veszi: kezdődik, megkezdődik

kézenfekvő: nyilvánvaló, természetes, önként kínálkozó

kiadványozott fogalmazvány: jóváhagyott, kiadott fogalmazvány

kibeszéd (Ausrede): kifogás, mentség, ürügy

kibeszéli magát: mentegetődzik, menti magát

kiemel iratot, mellékletet: kivesz, magához vesz

kijön (auskommen) a fizetésével: beéri vele, elég neki

kiismeri magát: eligazodik

kifejezést ad: kifejez

kikézbesít: kézbesít

kimondott (ausgesprochen): határozott, elismert

kiolvas könyvet: el- v. végigolvas

kinézés: külseje, színe vminek

az úgy úgy néz ki: úgy tűnik fel, mintha olyan volna
szépen nézünk ki: szépen vagyunk

kiút (Ausweg): kivezető út, menekvés, megoldás

körülír vmit: megállapít, meghatároz, megszab

10 óra körül: ...tájban

L

látogatást tesz (Besuch machen): meglátogat, látogatóba megy

lendületet vesz (Aufschwung nehmen): fellendül

létezik: van

nem létezik: nincs

az nem létezik: olyan nincs

levonásba hoz: levon

leszögezi a ténnyt: megállapítja

lőfegyver: lövőfegyver, puska

lőgyakorlat: lövőgyakorlat

lövverseny: lövőverseny

M

magához jön (zu sich kommen): magához tér, feleszmél

magas vendégek: előkelő vendégek

magas életkor (hohes Alter): nagy, hosszú, vén, élemedett kor

megismerni tanul (kennen lernen): megismer

az nem megy (das geht nicht): nem járja, lehetetlen, nem helyes v. illik

jól megy neki (es geht ihm gut): jól megy v. folyik a dolga, jó dolga v. sora van

mérvadó: irányadó, mértékadó, döntő

mindenek felett: mindennél inkább v. jobban, leginkább
mozgásba hoz: megindít, megmozdít
mozgásba jön (in Bewegung kommen): megindul, megmozdul

N

minden alapot nélkülöz: nincs semmi alapja
nevén nevezi a gyermeket: kimondja magyarul v. kereken
nevénél szólít: nevén szólít

O

oda nyilatkozott: úgy nyilatkozott
osztja nevetét, felfogását: helyesli, magáévá teszi, elfogadja, osztozik benne

P

jó példával előljárni (mit gutem Beispiel vorgehen): jó példát mutat, ad
pikkje van, pikkel vkire: feni a fogát vkire, agyarkodik rá, a begyiben van

R

rangidős: rangban idősebb
fényes múlttal, tulajdonságokkal rendelkezik: fényes múltja van, tulajdonságai vannak, (rendelkezik, azaz intézkedik alárendeltjeivel, — ez helyes)
rájön a sor: rákerül a sor

S

sarkantyút ad a lovának: megsarkantyúzza a lovát
súlyt fektet v. helyez vmire: (auf etwas Gewicht legen): fontosnak tart vmit, fontosságot (jelentőséget) tulajdonít neki, nagyon kiemeli, nagy figyelemmel van, v. nagy figyelmet fordít arra, hogy..., súlyt vet rá
szerencse fel (Glück auf!): Isten velünk! sok szerencsét!
a pénz nem játszik szerepet: nem számít
szívemen fekszik: szívemen hordom, nagyon fontos nekem
szolgálatképes: szolgálatra képes, alkalmas
szőnyegre hoz: szóba hoz, felemlít
szőnyegre kerül: szóba kerül, szó esik róla, megemlíti

T

tansegédlet: segédkönyv, segédfüzet
táv: távolság
távgyaloglás: versenygyaloglás
tekintettel arra, hogy... (mit Rücksicht darauf): minthogy, mivel
teljesedésbe megy (in Erfüllung gehen): teljesedik, beteljesül
teljtartalmulag: teljes tartalommal, szószerint
teljsúly: teljes, egész súly
tényálladék: tényállás
nem tesz semmit (macht nichts): nem baj, se baj
tisztába hoz: tisztáz, eligazít, rendbehoz
tisztába jön vmivel: megérti, tisztázza
tiszta bort önt a pohárba: nyiltan beszél, feltárja a helyzetet, megmondja az igazat
titkot nem csinál belőle: nem titkolja
tudomására hoz (zur Kenntnis bringen): tudtára ad, értesíti, közli, tudatja vele
túlsúlyban van: erősebb, hatalmasabb
túljó: túlságosan jó, igen jó
túlboldog (überglücklich): nagyon boldog
túlédés: igen édes

U

uralja a síkságot: uralkodik a síkságon

V

védgát: védőgát
védköteles: katonaköteles

vél tenni: úgy vélte, hogy...
visszaszármasztat: visszaküld, visszajuttat
vízhatlan: vízálló
vonzóerő: vonzóerő, vonzás
vonatkozó (rendeletek, iratok): az erre vonatkozó...

Z

zárjel: zárójel
zavarba hoz: zavarba ejt, megzavar
zavarba jön: megzavarodik

Külön kellene foglalkoznunk a »pesti zsargon, zsúr-és jassznyelv« kinövésével, de ezek annyira szembeötlők, hogy minden jóízű magyar ember érezheti e zagyvaságok helytelenségét. Néhány példa: *lejogad, leközöl, le-szerződik, leadja az esetet* (elmondja), *leigazoltat* (igazoltat), *beijed, begyullad* (megijed), *bebiztosít, aujschneidol, anzágol* (lódít, henceg, nagyot mond), *dumál* (beszél, fecseg), *jinesz* (csel, furfang), *smonca* (üres beszéd), *flanc* (cifrázkodás, nagyzás, hivalkodás), *gründol* (alapít), *heccel* (bosszant, zaklat, ugrat), *gönnol* (szívesen ad, nem sajnál tőle), *leisztol* (teljesít, tesz), *frocliz* (ugrat, bolondít, csúffá tesz), *drukkol* (fél, szorong, aggódik), *nem létezik, te jó Isten, régen rossz, erre jól, drága apám, kisanyám, szépen megyek* (dehogy v. dehogyis megyek, szó sincs róla, hogy menjek), *ezt a téstát!* (ostobaság, bolondság!) stb.

Külön hanglejtést is figyelhetünk meg egyes fővárosiaknál, az ú. n. »éneklő zsargon«-t, de ez mindjárt elárulja, hogy az illetőben idegen vér csörgedez.

A nyelvújítás hibás szóalkotásaiból itt csak néhány olyant említek meg, amelyek különösen elterjedtek, pl.: *tényleg*, helyesen: valóban, csakugyan, igazán; *előszeretet:* kedv; *kibeszed:* kifogás; *tanoda:* iskola; *áruda:* bolt, kereskedés; *védnök:* védő; *tanácsnok:* tanácsos; *gyógykezel:* gyógyít, orvosol; *gyógyszer:* orvosság; *gyógyász:* orvos. A -va, -ve végű melléknévi igenevet ne ragozzuk a többesszámban, pl.: *nyitvák, őrizvék*, e helyett csak egyszámot használjunk. (Egyebekben lásd a 11. fejezet 3. pontját.)

Ez legyen a jelmondatunk: *Magyarosan mindent, amit lehet!* Mert lehet, csak jóakarattal, gondos figyelemmel kell hozzá. Ezért ha hibát veszünk észre beszédünkben, tüstént javítsuk ki. Nincs ezen restelni való. Ha pedig mások figyelmeztetnek idegenszerűségeinkre, legyünk hálásak érette. Az új helyesét éppúgy meg lehet szokni, mint a régi helytelent. Aki felesleges idegenszerűséget használ, az nemcsak, hogy súlyos hibát követ el anyanyelvünk eredetisége, tisztasága ellen, hanem nevetségessé is válik. Mert megszegyenítő és méltatlan dolog az, ha valaki az idegen előtt mindjárt csúszk-mászik, a sajátját pedig nem becsüli. Különösen nem illik azonban a magyar katonához, ha idegenszerűséget használ, mert ezek mögött rendszeren lelkiüresség és megtévesztő szándék rejtőzik. Éppen ő hivatott arra, hogy jó példát adjon a felesleges idegenszerűségek kiirtására.

A magyar nyelvet történelme során rengeteg csapás érte, de minden megpróbáltatása ellenére is — sokszor csak a megvetett nép ajkán — tovább élt és ma az irodalmi magyar nyelv a világ egyik leggazdagabb húrú hangszerre a művészi kifejezés és hatás számára. Ez a csodálatos fejlődés csak úgy volt lehetséges, hogy az igaz nagy magyaroknak mindig legfőbb gondjuk volt a nemzeti nyelv kiművelése. De nemcsak ezért, hanem azért is, mert a magyar nyelv szerkezete és szelleme lehetővé tette a fejlődést. *Szabó Dezső szerint** az irodalmi magyar nyelv gazdag lehetőségű szórendjével, ezer változatú hangsúlyával, folyton teremtő képzéseivel, rohanó igeiségével, zeneiségével ma felette áll a franciának, olasznak, német nyelvnek. Legyünk büszkék erre és híven sáfárkodjunk apáink e nagyszerű örökségével!

*) Zugligeti levelek, 1927. nov. 24

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(8 közlemény.)

29. §. Ha valamely csendőr egyén szolgálat közben oly betegséget szenved, hogy képtelen tovább szolgálni, de baja nem olyan súlyos, hogy az 1831. évi április 11-én kelt törvényben előirt nyugdíjra igénye lehetne, állandó vagy időleges pénzbeli kárpótlásban részesül.

Azok a csendőr egyének, akik szolgálaton kívül betegedtek meg, ha nyugdíjra már igényjogosultsággal bírnak, nyugellátásra hozhatók javaslatba.

Ellenben azok, akik a törvényben előirt időn belül legalább 5 évet szolgáltak, leszerelési illetékben részesülhetnek.

A felülvizsgálati bizottságnak azonban kötelessége utóbbi két esetben világosan és határozottan kimondani, hogy az érdekelt csendőr a betegséget nem szolgálatban szerezte.

30. §. Ha a tiszt, az őrsvezető vagy a csendőr szolgálat közben történt baleset folytán súlyos természetű sérülést szenvedett, úgy, hogy annak következtében egészsége megromlásra vagy szolgálati képessége csökkent, az ilyen esetet azonnal meg kell állapítani és a sérülésről orvosi bizonyítványt kell kiállítani. Ezt az orvosi leletet mindenkor az érdekelt fél őrzi meg.

Az orvosi leletről másolatot kell készíteni, és pedig:

1. tiszteknél két példányt, melyek közül az egyik a felvett jegyzőkönyv mellett mint melléklet marad, a másik pedig a miniszterhez terjesztendő elő;

2. a legénységénél mint melléklet a jegyzőkönyvhöz lesz csatolva.

Kevésbé súlyos sérüléseket szintén ki kell vizsgáltatni és a felvett jegyzőkönyvet az érdekelt okmányainál kell megőrizni.

31. §. Azoknak a csendőröknek és altiszteknek, akik 15 vagy 25 éven át szolgálatot teljesítettek s nyugdíjra van igényük, kérelmükre megengedhető, hogy addig is, amíg a nyugdíj összege megállapítást nyer, szabadságoltassanak.

Az ilyen nyugdíjjogosultsággal bíró csendőr egyének, ha valamely polgári állást akarnak betölteni és annak elfoglalása sürgős, ha a szolgálat érdeke megengedi, ez nekik még azelőtt megengedhető, mielőtt az állományból törölve lettek volna.

Szabadságolási kedvezmény nem adható azonban azoknak a nyugalmába vonulni készülő csendőr egyéneknek, akik nyugállományba helyezésre sebesülés vagy betegség okából hoztak javaslatba.

Gyarmatokon a katonai hatóságnak jogában áll azokat a gyarmati csendőrséghez tartozó csendőr egyéneket, akik önként leszerelnek, vagy nyugdíjazásukat kérve a gyarmatokon ohajtanak letelepedni, a tényleges hadsereg tartalékába vagy a honvédséghez beosztani és szabadságot adni. Azok a csendőr egyének azonban, akik ily módon Franciaország területére ohajtanak visszaköltözni, kötelesek bevárni az állományból való végleges törlésüket.

V. ALFEJEZET.

Polgári állások elnyeréséről.

32. §. A csendőrség egyénének jogukban áll az igazoltan fontos altisztek részére fenntartott polgári állásokra pályázni, ha a törvény vagy a rendeletek által előirt feltételeknek egyébként megfelelnek.

II. FEJEZET.

Az előléptetésről.

I. ALFEJEZET.

Csendőrök, őrsvezetők és altisztek előléptetése.

33. §. A különböző rendfokozatokba való előléptetés légiók, törzsek és különítmények szerint folyik.

Mindazonáltal az előléptetés a rangosztályba nem sorolt őrsvezetői és a főtiszthelyettesi, az I. osztályú őrsvezetői és tiszthelyettesi, a különböző egyéb őrsvezetői és a különböző osztályú légióbeli, parancsnoksági és gazdasági hivatali segédmunkási rendfokozatba az összes állomány figyelembevételével történik és pedig az alábbi csendőrségi csoportok szerint:

Megyei csendőrség;

Algier, Tunis és Marokkó csendőrsége;

Köztársasági gárda;

Gyarmati csendőrség.

A kinevezések általában sem állomáshely változással, sem külön megbizatással nem járnak, ha csak ezt a szolgálat érdeke meg nem kívánja.

Ettől eltérőleg azonban, ha őrsvezetőket a gazdasági hivatal 1. vagy 2. osztályú segédmunkásává vagy ha a 4. osztályú őrsvezetőket a légióparancsnok 3. osztályú irodai segédmunkásává mozdítanak elő és az érdekelt légiójánál üres hely nincs, más légióhoz is kinevezhetők.

A 19. légiónál a 3. osztályú őrsvezető, a légió segédmunkása állásában való meghagyása mellett 4 évi szolgálat után 2. osztályú őrsvezetővé és a 2. osztályú őrsvezetői rendfokozatban 6 szolgálati évnek betöltése után 1. osztályú őrsvezetővé nevezhető ki.

34. §. A 4. osztályú őrsvezetői, illetőleg tizedesi rendfokozatot azok érhetik el, akik a csendőrségnél, illetőleg a köztársasági gárdánál legalább 6 hónap óta szolgálnak és az előléptetési táblázatban elő vannak jegyezve. A 3. osztályú őrsvezetői, illetőleg a szakaszvezetői rendfokozatot azok érhetik el, akik mint 4. osztályú őrsvezetők, illetőleg tizedesek legalább 6 hónapot szolgálnak és az előléptetési táblázatban szerepelnek.

Ezenfelül a 4. osztályú őrsvezetők és a tizedesek, továbbá a 3. osztályú őrsvezetők és a szakaszvezetők egy része altisztté léptethető elő, ha a 35. szakaszban foglalt előfeltételeknek megfelelnek.

35. §. A csendőrség őrsvezetői vagy a köztársasági gárdánál ennek megfelelő rendfokozataira az alábbiak pályázhatnak:

1. Gárdisták és csendőrök, tizedesek és 4. osztályú őrsvezetők, akik a háború folyamán a csapatnál ideiglenes alhadnagyi, hadnagyi vagy századosi rendfokozatot nyertek vagy tiszthelyettesi állásra nevezték ki őket.

2. A csapatnál ideiglenesen vagy véglegesen, kiegészítőként tiszttekké lettek kinevezve.

3. A csapatnak azok a főtiszthelyettesei, tiszthelyettesei, főörmesterei és örmesterei, akik a pályázati év december 31. napjáig legalább 4 év óta altisztek és jelenlegi rendfokozatukban egy év óta szolgálnak.

A korhatárok ugyanezen időponttól számítva:

Azoknak, akik a csapatnál a háború alatt ideiglenesen alhadnagyokká, hadnagyokká, századosokká vagy ideiglenesen vagy véglegesen kiegészítő tiszttekké, főtiszthelyettesé vagy

tiszthelyettesekké neveztettek ki, ha a 3. osztályú örsvezetői vagy szakaszvezetői rendfokozatra pályáznak, legalább 25 és legfeljebb 35 évesek lehetnek.

A 4. osztályú örsvezetői vagy a tizedesi rendfokozat elnyeréséhez a főrmesterek és örmesterek 25 évnél fiatalabbak és 32 évnél idősebbek nem lehetnek.

Ezeknek a tiszteknek és altiszteknek miniszteri rendelettel megállapított felvételi vizsgát kell letenniük.

Az ilyen módon felvehetők számát évenként a miniszter határozza meg.

36. §. 2. osztályú örsvezetőkké vagy örmesterré azok a gyalogos vagy lovas 3. osztályú örsvezetők és szakaszvezetők léptethetők elő, akik eddigi rendfokozatukban legalább 6 hónapot szolgáltak és az előléptetési táblázat szerint az előléptetéshez megkívánt összes követelményeknek megfelelnek.

37. §. Az 1. osztályú örsvezetővé való kinevezés kizáróan 2. osztályú örsvezetők sorából történhetik.

A köztársasági gárdában valóságos és címzetes tiszthelyettesekké csak azok léptethetők elő, akik valóságos vagy címzetes szakaszvezetői rendfokozattal bírnak.

A rangosztályba nem sorolt örsvezetővé vagy főtiszt-helyettesé csak azok az 1. osztályú örsvezetők és tiszthelyettesek nevezhetők ki, akik ebben a rendfokozatukban legalább 1 évet szolgáltak.

38. §. A számvevőségnél 1. és 2. osztályú segédmunkássá, 3. osztályú örsvezetővé és gazdasági hivatali 2. osztályú segédmunkássá elsősorban csak a számvevőségnél szolgáló azok az alacsonyabb rendfokozatú egyének nevezhetők ki, akik e rendfokozatukban legalább 6 hónapot eltöltöttek és előléptetésre alkalmasak. Ilyeneknek hiányában azok a megfelelő rendfokozatú csendőr egyének, akik bár a csendőr csapatnál akár mint lovasok, akár mint gyalogosok szolgálnak, de számviteli teendők végzésére alkalmasak. A számvevőséghez így bekerült csapataltisztek épp úgy lépnek elő, mint a számvevőség egyéb altisztjei, feltéve, hogy az előléptetési táblázatban elő vannak jegyezve.

A gazdasági hivatal vezetőjéhez beosztott 3. osztályú örsvezetők egyaránt kinevezhetők akár a 3. osztályú, akár a 4. osztályú örsvezetők közül, ha e rendfokozatukban legalább 6 hónapot szolgáltak és számviteli tennivalók elvégzésére való alkalmasságukat beigazolják.

39. §. A számvevőségnél 4. osztályú örsvezetőkké, gazdasági hivatali 3. osztályú segédmunkássá azok a lovas vagy gyalogos 4. osztályú örsvezetők vagy csendőrök nevezhetők ki, akik a csendőrségnél legalább 6 hónap óta szolgálnak és az előléptetési táblázatba be vannak vezetve. Előnyben vannak azok a csendőrök, akik a számvevőségnél már foglalkoztatva voltak. Azok, akik a csapatszolgálatból jelentkeznek számvivői szolgálatra, a számviteli tennivalók elvégzésére való alkalmasságukat igazolni kötelesek.

Az ebben és a 38. szakaszban körülírt rendelkezéseket a köztársasági gárdánál lévő fősegédmunkási állások betöltésénél irányadóul kell venni.

(Folytatjuk.)

Míg a régi hadsereg gyalog- és lovasezredei a számozáson kívül az ezredtulajdonos nevét is viselték, addig a tábori vadász zászlóalj, egészen a legutóbbi időkig, csak számozva voltak. Egyetlen kivételt képezett a 10. vadász zászlóalj, amely egykori hős parancsnokának, Kopal ezredesnek nevét viselte és pedig csak 1913 óta. A világháború alatt azonban más vadász zászlóalj is kaptak tulajdonost, így a 26. vadász zászlóalj Ferdinánd bolgár királyt, a 23. vadász zászlóalj pedig báró Arz vezérezredest, a hadsereg vezérkarának főnökét. Mindkét zászlóalj magyarországi kiegészítésű volt.

CSENDŐR LEKSZIKON.

155. Kérdés. Egy harmados bérlő a földtulajdonost megkárosítja oly módon, hogy a természetett zöldségtermékekből titokban, minlegy 100 P értékűt, kizárólagosan a maga hasznára értékesít. Mily büncselekményt követett el a harmados bérlő?

Válasz. E kérdés eldöntésénél fontos annak megállapítása, mi a jogi természete a földtulajdonos és a harmados bérlő között létrejött szerződésnek. Ha a szerződést haszonbérleti szerződésnek tekintjük s a föld termelvényeinek kétharmadát a harmados fizette haszonbérnek, akkor nyilvánvaló, hogy jog szerint a föld termelvényeiből egyharmadrész a haszonbérlet tulajdona, kétharmadrész pedig a bérbeadóé. A tulajdonjog elvéből kifolyólag tehát ezzel az egyharmadrésszel a haszonbérlet korlátlanul rendelkezik ama természetes megszorítás mellett, hogy az egyharmadrész elkülönítése a tulajdonos szemeláttára történjék. Ha azonban a haszonbérlet a szerződés ama korlátozását, hogy tulajdonrészét a földtulajdonos előzetes tudtával vegye magához, megszegi, csak magánjogi sérelmet, szerződésszegést követ el, mert a sikasztás fennforgását szerződésben biztosított tulajdonjoga kizárja. Ha a haszonbérlet szerződésszegő módon önkényesen többet tart meg a termelvényekből, mint amennyi őt megilletné, a szerződésszegésen felül a birtokában lévő idegen ingóság jogtalan eltulajdonításával, tehát sikkasztással is gyanúsítható. E vád alól azonban rendszerint könnyen kivágja magát a harmados bérlő azzal, hogy az eltulajdonított részhez való jogát vitatja, esetleg a szerződés egyéni vagy teljesen önkényes magyarázatával. Ilyen esetben a büntetőbíró rendszerint polgári perútra tartozónak minősíti a kérdést.

Ha az u. n. harmados bérletet nem haszonbérleti szerződésnek, hanem munkaszerződésnek tekintjük, szerintünk ez a helyesebb jogi felfogás, akkor a harmados a földtulajdonosnak alkalmazottja s mint ilyen, nincs jogosítva a termelvényeken semmiképpen sem rendelkezni, hanem a termelvények a gazda birtokában és tulajdonában levőknek tekintendők mindaddig, amíg az osztzkodás meg nem történik. Ez esetben tehát az a harmados, aki a gazda tudta nélkül a termelvényekkel önkényesen és a maga kizárólagos hasznára rendelkezik, sikkasztást követ el.

A harmados bérlettel létrejött munkaszerződés nem tekinthető állandó jellegű olyan szolgálati viszonynak, amely az ily módon elkövetett sikkasztást indítványi jellegűvé tenné. Mindazonáltal a gyakorlat szempontjából helyes, ha a csendőr ily esetben, számolva más jogi felfogással, beszerzi a sértett magánindítványát.

156. Kérdés. Mit kell érteni a Szut. 312. B. 8. pontjában említett rendes foglalkozáson az elfogás szempontjából?

Válasz. A Szut. 312. B. 8. pontja szerint bármely büntendő cselekmény nyomatékos gyanúja esetében el kell fogni azt, akinek megszökésétől azért, mert állandó tartózkodási helye és rendes foglalkozása nincsen, alaposan lehet tartani.

Felmerült a gyakorlatban a következő eset. Egy magyar honos vándor-drótos (drótostót) állandó tartózkodó hely

nélkül, városról-városra járva üzi foglalkozását. Mily alapon lehet elfogni ezt az egyént, ha nem a Szut. 312. A. 1. pontjában meghatározott súlyos bűncselekményt követett el, más kisebb súlyú bűncselekmény esetén, ha nyilvánvaló, hogy bár állandó tartózkodó hely nélkül, de rendes foglalkozást üz?

A Szut. 312. B. 8. pontjában azon van a hangsúly, hogy az illető megszökésétől alaposan lehet tartani. Ebből a szempontból kell tekinteni tehát az állandó tartózkodó hely és a rendes foglalkozás fogalmát. Ezért nem határozza meg az utasítás közelebbről az egyik fogalmat sem, nem akarván abszolút fogalmat létesíteni, hogy ezáltal a konkrét esetben megakadályozza a megszökés mérlegelésével való kapcsolatot. Így állván a dolog, az utasítás végrehajtója szabadon mérlegelheti, hogy a megszökés lehetőségének szempontjából az alkalmi munkaalkalmakból élő vándoriparos rendes foglalkozásnak tekinthető-e. A mi nézetünk szerint a Szut. szempontjából az, aki állandó lakhely nélkül vándoripart folytat, állandó lakhely és rendes foglalkozás nélkül levőnek tekintendő. A cél ugyanis az, hogy az illetőn a bűncselekmény elbírálására hivatott hatóság rendelkezése biztosítható legyen. Ez a cél elfogás nélkül nem lenne biztosítható, mert az illető részére idézés sem lenne kibocsátható, ha vándoriparát oly rendes foglalkozásnak tekintenők, amely a Szut. 312. B. 8. pontjának alkalmazását kizárja.

157. **Kérdés.** A Szut. 399. pont 4. bekezdésének értelmében, magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén, ha a magánindítványra jogosult visszavonható magánindítványát visszavonja, a nyomozást abba kell hagyni. Kell-e ilyen esetben a nyomozás addigi eredményét feltüntető jelentést szerkeszteni, hova kell ezt a jelentést elküldeni?

Válasz. Visszavonható magánindítvány visszavonása esetén a visszavonásig folytatott nyomozás eredményét feltüntető jelentést kell szerkeszteni, ehhez a jelentéshez csatolni kell a magánindítványt és a visszavonó nyilatkozatot s be kell terjeszteni ahhoz a hatósághoz, (kir. járásbíróshoz, kir. ügyészséghez vagy közigazgatási hatósághoz), amely a feljelentett bűncselekmény elbírálására hivatott.

Ez az eljárás következik abból az elvből, hogy a csendőrségnél tett feljelentés dolgában az utolsó szót mindig az a hatóság mondja ki, amelynek a hatáskörébe tartozik a bűncselekmény elbírálása. Ez a hatóság hivatott annak eldöntésére, hogy a bűncselekmény valóban magánindítvány jellegű-e, hogy a visszavonás szabályszerű-e, hogy nem forog-e fenn mégis valamely hivatalból üldözendő bűncselekmény?

158. **Kérdés.** Vagyonjogilag felelős-e a férj feleségének tartozásaiért?

Válasz. Törvényeink értelmében általában a házasság a házaspár kölcsönös egyenlő jogosságán alapszik. Mindenik házastárs a fennálló házassági viszonyt nem tekintve teljesen önállóan rendelkezhet vagyonáról, köthet ügyleteket a másiknak beleszólása nélkül. Egymásra saját önálló jogi cselekményeikkel kötelezettségeket nem róhatnak. Ebből következik tehát, hogy a férj feleségének önálló jogügyleteiből eredő tartozásaiért vagyoni felelősséggel nem tartozik.

159. **Kérdés.** A tettes behatol a sértett bekerített kertjébe s onnan 20 pengő értékű lucernát ellop. Miként kell minősíteni a tettes cselekményét, ha lopásért már kétszer büntetve volt s az utolsó büntetés kiállása óta még nem telt el tíz év? Miként minősül a tettes cselekménye, ha büntetlen előéletű s miként akkor, ha a lopás elkövetésekor fegyvert viselt?

Válasz. Gazdasági terménynek bekerített kertből bemászás útján való ellopása az 1894:XII. t.-c. 93. §-a a) pontjába ütköző mezőrendőri kihágás, ha a dolog értéke nem nagyobb 60 pengőnél. A bemászás tehát nem minősíti a cselekményt a Btk. 336. §-a 3. pontja szerint büntetté. Nem

minősül büntetté a cselekmény akkor sem, ha olyan egyén követi el, aki lopásért már két ízben büntetve volt s az utolsó büntetés kiállása óta még nem telt el 10 év, vagy olyan, aki a lopás elkövetésekor fegyvert viselt. Ilyen esetben a lopás csak akkor lesz büntett, ha a lopott dolog értéke nagyobb 200 pengőnél. Büntett az értékre tekintet nélkül akkor lesz a fent megjelölt mezőrendőri kihágás, ha a tettesre a Btk. 336. §-ának pontjai vonatkoztathatók a 3. pontban meghatározott bemászás kivételével.

160. **Kérdés.** Mit kell tudni a legénységi szolgálati jelekről és a »35 évi hű szolgálatokért« járó díszéremről?

Válasz. A szolgálati jeleket a király az 1849. évi szeptember 19-én kelt legfelsőbb parancsiratával rendszeresítette. Alapszabályai azóta több ízben módosítottak, legutoljára a Kormányzó úr Öfömlétségének 1923. évi március hó 29-én kelt magas parancsiratával.

A legénységi szolgálati jelnek 3 osztálya van, és pedig: a III. osztályú 6, a II. osztályú 10 és az I. osztályú 20 évi tényleg betöltött szolgálati idő után nyerhető el.

A legénységi szolgálati jelhez való igényjogosultság megállapításánál csak a *csapatállományban* valósággal eltöltött tényleges szolgálati idő jöhet számításba, az esetleges megszakításoknak figyelmen kívül hagyása mellett. Gazdasági tiszthelyettesek, patkoló- és fegyvermesterek tehát a legénységi szolgálati jelet nem nyerhetik el, legfeljebb csak akkor, ha a *csapatállományban* az előirt tényleges szolgálati időt már eltöltötték s az illetékes szolgálati jel részükre annak idején adományozva nem lett. Az illetmények élvezete nélkül szabadságon töltött idő, valamint az az idő, mely a nyugilletmények kiszabásánál felemelten számíttatik, az igényjogosultság megállapításánál figyelembe nem jön.

A legénységi szolgálati jelre való igényjogosultság megállapítását *kérelmezni nem kell*, mert az hivatalból eszközöztetik a következő módon:

A csendőr osztályparancsnokságok gazdasági hivatalai minden év november havában anyakönyvi lapok alapján történt megállapítás után azokról a legénységi egyénekről, kik a következő év folyamán a legénységi szolgálati jelre igényt nyerne, névjegyzéket szerkeszt és azt az előirt határidőre az előjáró kerületi parancsnokságokhoz felterjesztik. A kerületi parancsnokságokhoz beérkezett névjegyzékek a törzsgazdasági hivatalnak adatnak ki, mely azokat a főanyakönyvi lapok alapján megvizsgálván, az igényjogosultságot, illetve a szolgálati jelek összes szükségletét megállapítja. Ezen megállapítás alapján a kerületi parancsnokság a következő évre szükségeltető szolgálati jelek leadása iránt a belügyminiszter úrhoz (VI.-c. osztály útján) felterjesztést tesz. A belügyminiszter úrtól leérkező legénységi szolgálati jeleket a kerületi parancsnokság az osztályparancsnokságoknak adja ki, melyek azokat az igényjogosult egyéneknek csak azon napon szolgáltatják ki, mely napon az illető a megkívánt szolgálati évszámot betöltötte.

A legénységi szolgálati jel adományozása állományparancsban tárgyalandó s ennek alapján az anyakönyvi lapokba, valamint a minősítvényi táblázatba is bevezetendő.

A legénységi szolgálati jelek piros-fehér-zöld szalagon viselendők.

Aki a legénységi szolgálati jelnek valamely magasabb osztályát nyeri el, a neki adományozott és birtokában levő alacsonyabb osztályt visszaszolgáltatni tartozik.

A legénységi szolgálati jelet elveszti, aki

a) a honvédbíróság ítéletével:

1. »tisztségtől való megfosztásra« vagy
2. szökés büntette miatt ítéltetik el, avagy
3. bármely büntett miatt súlyos börtönre vagy még súlyosabb büntetésre ítéltetik;

b) *polgári büntetőbíróság* ítéletével hivatalvesztésre mint melléki büntetésre, avagy fegyházbüntetésre ítéltetik.

Ily esetekben az elvett szolgálati jeleket a belügyminiszterhez kell beterjesztani.

A »diszérem 35 évi hű szolgálatokért« a Kormányzó úr Öfőméltóságának 1923. évi március 29-én kelt magas parancsiratával rendszeresített, eredetileg azonban mint »diszérem 40 évi hű szolgálatokért« a király 1898. évi augusztus 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával alapított.

A diszéremre igénye van mindazon legénységi egyéneknek, kik a katonaságnál vagy a csendőrségnél megszakítás nélkül 35 évet ténylegesen szolgáltak. Az igényjogosultság az illetékes osztálygazdasági hivatal által állapíttatik meg s a diszérem a csendőrkerületi parancsnokság törzsgazdasági hivatala által szerkesztett és a kerületi parancsnokság által esetenként előterjesztendő névszerinti kimutatás alapján a belügyminiszter úr által (VI.-c. osztály útján) adományoztatik. Az adományról a miniszter okmányt állít ki s azt az illetőnek a kerületi parancsnokság útján kézbesíteti. Az adományozás a Csendőrségi Közlönyben hirdettetik ki.

A diszérem adományozása állományparancsban tárgyalandó s ennek alapján az anyakönyvi lapokba és a minősítvényi táblázatba is bevezetendő.

A »diszérem 35 évi hű szolgálatokért« ugyanolyan szalagon viselendő, mint a legénységi szolgálati jelek.

Oly esetekben, midőn valamely honvéd vagy polgári bíróság ítélete a legénységi szolgálati jel elvesztését vonná maga után, a 35 évi hű szolgálatokért adományozott diszérem is elvendő és a belügyminiszter úrhoz (VI.-c. osztály útján) előterjesztendő.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy betöréses-lopás tettesének kézrekerítése.

Irta: BIACSI SÁNDOR g. tiszthelyettes (Szeged).

Husz évvel ezelőtt történt. Akkor még mint próbacsendőr szolgáltam a krassószörénymegyei lugosi szárny ezeresi örsén. Az egész esetben, amelyet itt elmondandó vagyok, nincs semmi rendkívüliség, csupán egy kevés népszerűség, helyes következtetés, szokások és gúnynevek megjegyzése s végül — ami éppen úgy biztosította a nyomozás sikerét 20 évvel ezelőtt, mint most — az ambícióval párosult kitartás.

Az 1909. év július havának egyik perzselő forróságú napján délután 2 óra tájban Ábrahám József csendőr, címzetes örsvezető járőrvezetővel az I. számú örsjárat lepor-tyázása és néhány kisebb kihágási eset észlelése után örsünkre bevonultunk és jelentkeztünk az örsparancsnoknál abban a meggyőződésben, hogy egy-két perc múlva az örs árnyas, hűs kertjében az egyik almafa alatt fogunk jól megérdemelt pihenőre végignyúlani.

De: Ember tervez... és ha az ember történetesen csendőr, akkor bizony sokszor az örsparancsnok végz.

Az örsparancsnok ugyanis az elképzelhető legzordonaabb arccal fogadott bennünket s mindjárt »Hátra arc«-ot vezényelt és megparancsolta, hogy azonnal térjünk vissza Kölnik községbe, mert bevonulásunk előtt egy kölniki éjjeli örs azt a jelentést hozta, hogy egy ottani házba betörték, a tettést többrendbeli dolgok összezsomagolása után menekülés közben a lakosság elfogta és a község fogdájába zárta.

Nem csekély bosszúsággal vettük a hírt, mert hiszen Kölnik községet éppen aznap reggel hagytuk el minden rendzavaró esemény észlelése nélkül.

Nem volt mit tenni, a járőrvezetőm szabályszerűen jelentette, hogy a szolgálat továbbfolytatása céljából elindulunk és nekivágtunk visszafelé az útnak, pedig de jó lett volna azalatt a már említett almafa alatt az izzadságot magunkról letörölni, meg aztán az ebédet se vetettük volna meg, nemcsak a toronyban, a gyomrunkban is régen elharangozták már a delet. De hát amint mondtam: Ember tervez... Se pihenésről, se ebédéről szó se lehetett.

Jól kiléptünk és délután 5 órakor már Kölnikbe érünk. Nem volt kilátás arra, hogy sok teendőnk lesz — a tettes és a bűnjelek őrizetbe vétettek —, mikor azonban elértük a község szegélyét, az egyik éjjeli örs azzal a meglepő hírrel fogadott bennünket, hogy a tettes röviddel megérkezésünk előtt megszökött.

Nesze! Ez a hír bizony cseppet sem szolgált arra, hogy étkezési és pihenési kilátásainkat megjavítsa, mert úgy-e, melyik csendőrször ülne le ilyen esetben valahol tojásrántottát rendelni. Nohát, mi sem tettük. Mentünk egyenesen a község házához és néztük — mint ilyenkor mondani szokás — a tettes hült helyét. Oda citáltattuk azokat az embereket, akik a tettést elfogták és kikérdeztük őket. Őrizet alá vettük a bűnjeleket, ú. m.: 3 darab házilag szőtt és kötött tarka tarisznyát, több vég vásznat és ruhaneműt, továbbá mint legértékesebb tárgyat, egy 25 darab különböző nagyságú aranypénzből összefűzött nyakéket. Ezeket a tárgyakat jegyzékbe foglalva további megőrzés végett a községi előljárásnak átadtuk.

A helyszíni szemle alkalmával megállapítottuk, hogy a tettes a lakás udvarra néző ablakának üvegét sárral bekent papírlappal beragasztotta s azután benyomta. Ezután az ablakot könnyű volt már kinyitni és a lakásba hatolni, ahol a záratlan fiókos szekrényből a fentebb jelzett tárgyakat összeszedte, a szintén ott lopott tarisznyákba begyömöszölte s mindennek elvégzése után ugyancsak az ablakon át távozott.

Mikor a lopott holmival odébb akart állni, néhány ottani lakos által gyanúsnak találtatván, megszólított s mert szökni akart, lefogták és a községi fogdába zárták.

Az a körülmény, hogy a tettes az ablakot szakértő betörőre valló ügyességgel törte be, arra engedett következtetni, hogy az illetőnek nem ez az első tette, vagyis jobban mondva, ilyen és hasonló munkákban bizonyos fokú jártassággal bír.

A sortűz fogalma és neve még a harmincéves háború előtti korból származik. Abban az időben a gyalogság tíz sorból álló zárt osztagokban harcolt s a muskétás csapatnak mindig csak az első sora tüzelt, még pedig vezényezője, egyszerre. Az osztűz után az első sor emberei jobbra és balra oldalt húzódtak és az utolsó sor mögött ismét gyülekeztek, puskájukat pedig újból megtöltötték. Következett most a második, majd a harmadik és így tovább mind a tíz sor egy-egy osztűzzel úgy, hogy valamely sorra csak minden tízedik osztűznél következett a szerep. Később a sortűz neve alatt általában mindenféle zárt osztag osztűzét értették, tüzelt legyen az az osztag egy, két, három vagy négy sorral egyszerre,

A községi jegyző érdeklődésünkre elmondotta, hogy a tettest a lakosság által történt elfogatása után megmotozta, de nála semmiféle igazoló iratot nem talált. Az illető Jova Simonnak mondotta magát, ruházata után ítélve, tirnovai lakosnak látszott s foglalkozására nézve gyári munkás volt a resicai vasgyárban, amit egyébként a gyanúsított is bevallott azzal, hogy a gyártelepről előző napon (szerdán) távozott el. Itt egyben megkaptuk az illető megközelítő személyleírását is.

Ezután a község szélén fekvő régi községházánál lévő fogdát tekintettük meg és kikérdeztük ott az éjjeli őrt, akire a fogoly őrzését bízták. Az éjjeli őr elmondta, hogy miután a tettest a fogdába zárták, ő a külső, fából készült ablaktáblákat becsukta, nehogy a fogoly az utcára kinézgethessen, meg azért, hogy az összecsoportosult bámész népet onnan távol tartsa. A báméskodók el is oszlottak, ő pedig várta a járőr megérkezését. Minthogy a fogdában lévő fogoly teljes csendben volt, azt hitte, hogy elaludt és nem tartotta szükségesnek, hogy oda időközönként benézzen. Amint azután úgy kb. másfél óra múlva mégis csak benézett az ablakon, rémülten észlelte, hogy üres a kalitka, — a madár kirepült.

Megállapításunk szerint a tettes a becsukott ablaktáblák mögött a pitvarból a fogdába a falon átdugott és kívülről fűthető vaskályhát a falból a fogdába behúzta, az így támadt résen a pitvarba átbujt, onnan a nyitott padlásra felkapaszkodott s a község külső szélé felé eső tetőt kibontva, az amúgy sem magas háztetőről leugrott és elmenekült.

Resicabányára vitt most az utunk és ott az örsre bétérvé, jelentettük jövetelünk célját. Tapasztalatból tudtuk, hogy a Resicabányát környező kisebb falvak lakosainak nagy része többnyire ott vagy más telepeken szokott munkát keresni és találni és itt reméltük a tettes személyazonosságát megállapíthatni, mert hogy ő tényleg gyári munkás lehetett, azt a tanúk előadása igazolni látszott. Elsősorban is tehát a tettes személyazonosságának megállapítására fektettük a főszólyt; felismerés céljából magunkkal vittük az őrzéssel megbízva volt öreg baktert is. (Szándékosan mondom itt, hogy »bakter« és nem éjjeli őr, mert az illető olyan öregnek, álmosnak és gyámoltalannak látszott, hogy csak az az elnevezés illett rá: bakter.)

Egy olyan óriási gyártelepen, mint Resicabánya, ahol mintegy 25.000 munkás volt foglalkoztatva különféle munkahelyeken, nem sok sikerrel kecsegtetett a tettes megtalálása, különösen ha tekintetbe vette az ember, hogy majdnem minden foglalkozási ág: bányászat, kohászat, hengermű, ágyúgyár, hidgyár, erdőirtás, facsúsztatás, lepárolás, szénégetés, köfejtés, kokszegetés stb. külön-külön munkásfelvételre és elbocsájtási joggal bírt s emellett különösen a szénégetésnél, erdőirtásnál és falepárolásnál még külön fő- és alvállalkozók és csoportvezetők voltak, kik szintén fogadtak fel és bocsájtottak el munkásokat.

A hengerműveknél és a kokszyárban sikerült megállapítanunk, hogy a hét folyamán összesen 8 munkás hagyta ott a munkát munkakönyvének hátrahagyásával; ezek között három tirnovai. Ez a három ember az ott alkalmazott munkások előadása szerint teljesen egyforma termetű és kinézésű volt. Itt volt alkalmunk tapasztalni azt az oláhizü elbírálást az egyén külsejére nézve, hogy: »Nici prea mare, dar nici mic, mai bine mijlociu, si kam barnage la fatia«. Természetesen ez mindenkire ráillik. »Sem nem kicsi, de sem nem nagy, inkább közepetermetű és kissé barnaarcú«. Hát persze hogy barnaarcú volt vala-

mennyi az ilyen oláh gyári munkás, amelyik füstös, kormos helyeken dolgozott és sokszor még vasárnap is elfelejtett mosakodni.

Annyit azonban mégis megállapítottunk, hogy a három tirnovai munkás neve: Lapadatu Nikoláj, Minzu György és Maldea János volt. Munkakönyveik pedig közelebbi személyadatokkal szolgáltak. Lapadatu és Maldea nős volt, míg Minzu nőtlen.

Egész Resicabánya belterületét bejártuk, minden munkahelyen megfordultunk, hogy ezt a három embert megtaláljuk, de eredmény nélkül. Közben a velünk jött öreg bakter lesántult, úgy, hogy járőrvezetőm megsajnálta és hazaengedte.

Most azután, mielőtt a Resicabánya külterületén lévő szétszórt munkahelyeket kutattuk volna át, átmentünk Tirnova községbe a keresett emberek feltalálása végett. Ott hamarosan megtaláltuk Lapadatu Nikolájt és Minzu Györgyöt, kiket azonban a község elöljárósága kellően igazolt s ök maguk is elfogadhatóan alibit birtak igazolni. Maldea János viszont nem sikerült feltalálni, akiről egyébként a község bírása nem a legelőnyösebben nyilatkozott; kijelentvén, hogy nevezett lopásért már két ízben büntetve volt. Megtudtuk tőle még azt is, hogy Maldea az ottani vidéken szokásos gúnynevek közül a »Simsa« nevet viseli. Végül közölte velünk, hogy Maldea hétfőn hajnalban ment munkába Resicabányára s azóta a községben nem mutatkozott. Megállapításunk szerint szerdán hagyta el munkahelyét.

Miután gyanúnk megerősödött aziránt, hogy a betöréses lopás tettese csakis Maldea lehet, feltűnés elkerülése végett és abban a reményben, hogy szombat estére mint más munkás, ő is hazajön, eltávoztunk a községből azon szándékkal, hogy az éj beálltával lesállást foglalunk el lakóháza közelében. Mivel még délelőtt volt, átmentünk Kemence-székre nevezett után puhatolni. Itt megtudtuk, hogy előző nap, azaz pénteken reggel egy Simsa Juon nevű tirnovai munkást fogadtak fel ideiglenesen az egyik köszénrostánál, de ez a munkás még aznap a déli szünetben tarisznyája hátrahagyásával eltávozott s azóta még nem tért vissza. (A tarisznyáról később kiderült, hogy azt Maldea egy, a határban alvó juhász mellől emelte el azután, hogy Kölnik község fogdájából elmenekült.)

Alkonyatig a bányatelepet körülvevő dombokon figyeltük annak bejáratát, de mert oda férfi a délután folyamán nem jött, visszatértünk az éj beálltával Tirnovára, ahol Maldea lakása közelében lesállást foglaltunk. A lesállást azonban megzavarta, hogy a falubeli kutya — különösen a figyelt ház körül — olyan pokoli ugatást vittek véghez, hogy rövid idő múlva a további lesállást be kellett szüntetni. A közelünkben szintén figyelő éjjeli őrt magunkhoz véve, Maldea lakásán házkutatást tartottunk, de minden eredmény nélkül. Nevezett a felesége sem látta hétfő óta.

Éjfél után megeredt az eső s mivel már majdnem pitymallott, a községházánál reggelig pihentünk és kipihentén újra csak Resicabánya felé vettük az útirányt. Az ottani örsöt megkerestük aziránt, hogy 1—2 járőrrel legyen segítségünkre az ismert tömeges munkáslakások és kocsmák átvizsgálásánál. Ezen kérésünket az örs természetesen teljesítette. Ez a keresés, kutatás a késő délutáni órákig tartott, de eredményre ez sem vezetett. Azaz, hogy mégis. Az egyik kocsmában történt érdeklődésünkre annak német tulajdonosa elmondotta, hogy a falepárolótelep egyik szakaszán ő fogadja fel a munkásokat és tudomása van arról, hogy az egyik csoport vezetője, aki szintén tirnovai, tegnap, vagyis szombaton fogadott fel egy tirnovai munkást, akinek

nevére először nem emlékezett, de amikor mi előtte megemlítettük a Maldea nevet, akkor határozottan állította, hogy igen, — így hívják ezt a felfogadott munkást. Azt azonban nem tudta megmondani, hogy a telepnek melyik részén lehet a csoportvezetőt vagy Maldeát megtalálni.

Az eső reggeltől kezdve mindjobban esett s így hamarabb be is sötétedett, mint rendszeren. Ez a kutatás szempontjából ránk nézve előnyösebbnek látszott, mint egy csillagos nyári éjszaka, mert a levegő meglehetősen lehült, a szűk völgyben teljes sötétség honolt, ami arra készítette a falepárolótelep munkásait, hogy az általuk öl- és egyéb fából össztákolt kunyhóikban tüzet gyujtsanak.

A tűz világossága valamennyire átszűrődött a kunyhó repedései között s így lehetővé tette, hogy egy-egy ilyen buvóhelyet határozottan felismerjünk. Ilyen időjárás mellett kezdtük meg a falepárolótelep átkutatását. Kellemesnek bizony ez nem volt kellemes, mert az esőn való folytonos mászkálás következtében már bőrig áztunk, csizmáink szuttyogtak a sok víztől s hogy azok állandóan tele legyenek, akkor is, ha az eső percekre kissé alábbhagyott, arról bőségesen gondoskodott az akkoriban rendszeresített, térdig érő »malaclopó«-nak becézett ujjas vállgallérunk. Erről a víz a térdünkre folyt, a térdünkről pedig egyenesen be a csizmába. Ha itt még azt is megemlítem, hogy a sötétségben beleléptünk a telep csúsztató, kb. méteres vízzel tele csatornájába, el lehet képzelni, hogyan néztünk ki és hogy éreztük magunkat. Egész derékig merültünk ebbe a kis csatornába és ez a kis fürdő alaposan lehütötte a kocsmáros által bementett jó hír alapján keletkezett buzgalunkat, azonban megvigasztalódtunk azon, hogy hiszen nem lettünk sokkal vizesebbek, mint azelőtt voltunk.

Egymásután jártunk le, ki tudná megmondani, hány kunyhót, óvatosan megközelítve azokat. A legtöbb belsejében a még vagy már ébren lévő pipaszó mellett halkán beszélgettek, de még mindig nem találtuk meg a mi keresett emberünket.

Jó öreg járőrvetőm (1920-ban Budapesten telepedett le mint nyugalmazott tiszthelyettes) fogadkozott erősen, hogy ha megtaláljuk Maldeát, nem lesz neki mit mosolyognia. Így értünk el a telep majdnem legutolsó, erős hegyoldalon lévő, deszkából összerótt kunyhójához éjfél után 2 óra tájban.

A kunyhóból kiszűrődő halk beszélgetésbe mély köhögés vegyült bele.

— Nagyon köhögsz, Simsa, — mondotta egy hang.

— A füst miatt, — volt rá a felelet.

Járőrvetőm intésére a kunyhóba toppantunk.

Maldea — mert ő volt a köhögő ember — fekvő helyzetéből hirtelen felugrott, amint azonban látta, hogy nincs egérút, csak ennyit mondott: »Stiu Domnilor ca pentru mine ati venit«. »Tudom uraim, hogy értem jöttetek«. Itt most már nem sok dolgunk volt vele, megbilincstük és szép csendesén indultunk vissza Resicabánya felé. Oda érkeve, emberünket a rendőség fogdájában helyeztük el a kellő felügyelet mellett, mi pedig az őrsre mentünk, hogy legalább néhány órát pihenjünk.

Miután néhány órát aludtunk, Maldeát átkisértük Kölnikre, ahol az őt előzőleg elfogott tanukkal szembesítettük s a helyszínen az általa elkövetett tettet vele végigcsináltattuk.

A kikérdezés folyamán Maldea előadta, hogy előző héten, szerdán délben hagyta ott a munkát, hogy miért, annak nem tudta magyarázatát adni. Eleinte — állítása szerint — minden cél nélkül Kölnik felé vette útját s mielőtt a községbe betért volna, — megpihent a községet övező dombon. Innen látta, hogy egy család az egyik mellékutcában lévő ház udvarán készülődik valahová. Miután z

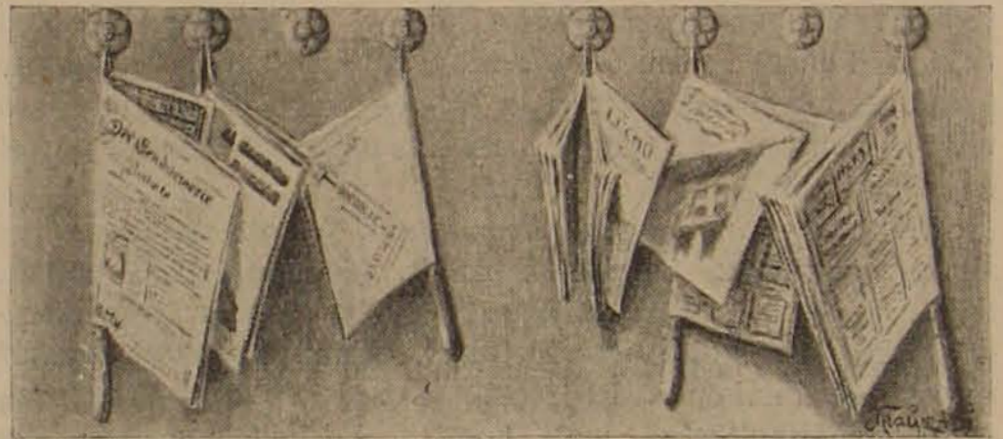
meggyőződött, hogy azok tényleg el is mentek hazulról, akkor érlelődött meg benne a betörésre irányuló elhatározás.

Aztán elmondta és bemutatta a betörés mikénti módját, ami hájszálpontossággal egyezett a mi előzőleg eszközölt megállapításainkkal. Még aznap este megérkeztünk Maldeával és a bűnjelekkel őrsünkre, Ezeresre, ahol őrsparancsnokunk ezzel a két szóval fogadott bennünket: »Na végre!«

Még egy álmatlan éjszakát szerzett nekünk Maldea János, mert a község házában nem volt fogda, így nevezett az őrsön kellett felváltva őriznünk, mely idő alatt egyébként a tényvázlat is teljesen elkészült.

Másnap, azaz kedden reggel átkisértük a boksánbányai kir. járásbirósághoz, ahol a bűnjelekkel együtt átadtuk Maldea, mivel az utóbbi időben két ízben volt büntetve s utolsó büntetésének kiállása óta 10 év még nem telt el, a lugosi kir. törvényszék által még azon év őszén megtartott főtárgyalás alkalmával 5 évi börtönre ítéltetett.

Végző gyanánt kötelességemnek tartom megemlíteni, hogy szeretett volt járőrvetőm azon kijelentése, hogy Maldeának nem lesz mit nevetnie, nem következett be, mert ez a mondás csak nagy bosszúságában akkor hagyta el az ajkát, amikor a méteres vízbe belecuppantunk.

LAPSZEMLE.

(Olaszország.) Fiamme d'argento.

1929 augusztus.

A vezércikk 1914. augusztus 2-ának tragikus történetével foglalkozik, amikor a német hadsereg volt vezérkari főnöke von Schlieffen (1891—1899) nagy terve szerint betört Belgiumba, hogy ezen a legrövidebb úton támadjon Franciaország ellen. Szerencsére Moltke annyit változtatott a terven, hogy az hatását teljesen elveszítette, miáltal Joffrenak ideje maradt helyesen felkészülni.

A lap apró esetekből összeállított, képekkel illusztrált cikksorozatot kezd a *Tripoliszi olasz csendőr osztály tetteiről*, mert — úgy mond — a példák többet érnek, mint a szavak, a felsorolt események pedig valamennyien ragyogó példáját mutatják a csendőrség kötelességteljesítésének és hatalmas energiájának nagy feladatuk megoldásánál. A képek között igen érdekes egy tevelovas csendőrvető fényképfelvétele.

Bau százados folytatja elbeszélését a »vörösök« között szerzett tapasztalatairól. Az V. részben elmondja, hogy miképpen kényszerítették a frontról hazatérőket a III. internacionálé karjaiba.

A csendőrség helyőrségeinek ismertetésében Trescore Balnearióra kerül a sor, Bergamo vidékén.

Egy a »Közbiztonság« című lapból átvett közlemény ismerteti Piemont olasz államban a régi időktől (1573) fogva fennállott rendőrségi intézmények történetét.

A csendőrség életéből három esemény van leírva: Zászlószentelés S. Giovanni in Fiore-ban (Dzsovanni), a Podgora-i csata 14. évfordulójának megünneplése, sportversenyek Tripolisban.

A királyi ház (Savoia — Szavoja) történetéből a Torino-i grófnővel, Adelaide-val foglalkozik a lap, aki férje halála után átvette a grófság kormányát. Egész életén át azzal a félelemmel kezdett küzdenie, hogy a Savoia-család kihalt. Halála évében, 1091-ben, a férfiág az egyetlen ifjú Umberto-ra zsugorodott össze.

»100 év előtt« rövid megemlékezés Rossini Tell Vilmos operája első előadásáról Párisban.

Garella tragikus és nem igen valószínű történetkét közöl egy szegénysorsú szerelmes leányról, aki visszakerül gazdag atyja fényes házához, — de éjjel megszökik és a tengerbe öli magát, hogy az a szegény halász rátaláljon, akibe reménytelenül szerelmes.

A nyugdíjasok rovata a fasiszta neveléssel foglalkozik. Indítványozza, hogy minden olasz férfi és nő köszönjön fasiszta módra, ha egy helyiségbe belép, vagy azt elhagyja. A jelenlévők azonban nem kötelesek viszonyozni a tisztelgést.

A hivatalos rovat a *milicia újjászervezését* tárgyalja, kapcsolatban a hadsereg hadrendjével.

A családi rovat azt magyarázza, miképpen kell a fasizmus szellemében élni és cselekedni.

A jegyzetek és magyarázatok között találjuk: Atlépési feltételek a polgári államszolgálatba a csendőrség altisztjei számára. Történelmi levéltár a milicia számára.

—0—

(Ausztria.) Der Gendermeriebeamte.

102. szám.

Készültségi szolgálat. Előző cikkekből már ismeretes az osztrák csendőrök ama mozgalmá, amelyet a politikai események folytán szükségessé vált — s az előirt szolgálati órákon felül teljesített — készültségi szolgálat díjazása iránt indítottak. Mindeddig ez a mozgalom csak azzal az eredménnyel járt, hogy a meghatározott szolgálati órák számán felül teljesített ügyeleti szolgálatért a beosztott csendőrök részére 2.50 S, a parancsnokok részére pedig 3.40 S pótdíjat rendszeresítettek. A lap örömmel közli, hogy a vezetőség most hajlandónak mutatkozik a készültségi szolgálatot is külön díjazni. A lefolyt tárgyalások során oly megállapodások jöttek létre, hogy egyelőre minden megkezdett 8 órai készültségi szolgálatért a beosztott csendőrök 2.50 S-t, a parancsnokok 3.40 S-t fognak kapni.

Az automobilnak és motorkerékpárnak a csendőrségi szolgálatban való fokozatos alkalmazása kapcsán a lap szükségesnek tartja, hogy az utazási illetékek szabályzata a gépjárműveken teljesített szolgálatok és utazások díjazása tekintetében kellően kiegészítették, mert a jelenlegi határozványok alapján a csendőröket anyagi hátrány éri.

Ugyanez a cikk rendelkezéseket sürget abban az irányban, hogy a különböző tanfolyamokba vezényelt csendőrök olyan pótdíjakat kapjanak, hogy a vezénylés folytán keletkezett többkiadásuk megtérüljön, mert az anyagi gondok a kedvet és az eredményt csökkentik.

A régi csendőrsisak újból való rendszeresítésének terve körül tovább folyik a vita. A legújabb cikkből megtudjuk, hogy a sisak ellenzői attól tartanak, hogy a terv megvalósítása az osztrák csendőrség újbóli militarizálásához fog vezetni. (Az osztrák csendőrséget a világháború után polgári szervezetté alakították át.)

A Bodeni-tó Németország, Ausztria és Svájc közös határán fekszik. E három államnak a tó mentén szolgálatot teljesítő csendőrei minden évben összejönnek valamely tóparti városban egy társas mulatságra; a találkozás első-sorban a bajtársiasság ápolását célozza, de felhasználják ezt az alkalmat arra is, hogy csendőrségi szakkérdéseket megtárgyaljanak. Az idei összejövetelt szeptember 8-án tartják Konstanz városában. A program ismertetése mellett felkéri a rendezőség a csendőröket, hogy a találkozón minél nagyobb számban jelenjenek meg.

A Duna mellett fekvő Stein községben van *Ausztria legnagyobb jegyháza*. A csendőr szakegyesülés tanulmányútat rendezett oda s most egy cikkben részletesen beszámol a látottakról.

Az állami alkalmazottak jizelését újonnan szabályozó törvény hátrányos rendelkezéseket tartalmaz az előző törvény határozványaival szemben. Így pl. a teljes nyugdíjigénytel nyugállományba helyezett egyén azelőtt tényleges illetményének 90 százalékát kapta nyugdíj címén, míg ugyanaz az egyén az új törvény alapján legutolsó fizetésének csak 78 százalékát kaphatja meg. Megszűnt ezenkívül az a lényeges kedvezmény is, hogy annál, aki nyugállományba helyezésekor, közvetlenül magasabb fizetési fokozatba való előléptetés előtt állott, a két fizetési fokozat különbözetének 50 százalékát a nyugdíjhoz hozzászámítsák. Ezeknek a hátrányoknak a kiküszöbölését illetékes helyen fokozottan szorgalmazni fogják.

Egy öreg csendőr egy éjjeli lesállást beszél el, amelyet

Csak a szük szív nem növekszik; a lág szív nőttön nő; amazt egyre szükítik az évek, ezt egyre dagasztják.

Jean Paul.

fiatal csendőr korában tartott vadorzók ellen. Színesen írja le, hogy mikor az erdő mélyén átázva-fázva, kuporgott, a lombok között egyszerre titokzatos fénysugár suhant el mellette. Még a veriték is kiütött rajta, úgy megijedt. Rövidesen azonban összeszedte bátorságát s utánajárva a rejtélynek megállapította, hogy az erdő szélétől nem messze, egy tégla-vető felesége ittás férjét noszogatta, hogy a küszöbről beljebb kerüljön s e közben a kezében lévő lámpával hadonászott.

A csendőrség munkában cím alatt 21 nagyobb bűneset, szerencsétlenség stb. rövid ismertetését találjuk, amelyeknél a csendőrség eredményesen működött.

—0—

(Spanyolország.) Revista Tecnica de la Guardia Civil.

1929. szeptember.

A címkép Joaquin Espana (Hóakin Eszpanja) századost mutatja be, amint a 27. csendőrosztály laktanyájában berendezett kis laboratóriumban az őrsparancsnok-jelölteket daktiloszkópiára tanítja.

Pastor parancsnok az ujjlenyomatok fényképezésére ad gyakorlati útmutatásokat, leírva a fényképezőkészülékeket és azok használatának és alkalmazásának módját.

A rossz életű emberek rovatában egy csendőrrel van szó, aki a csendőriskolában már ifjú korában iszákossággal kezdte és végül delirium tremensben pusztult el.

Osuna alezredes a csendőrség dicső tettei közül elmondja az »El Jardinito«-ban (El Hardinito) történt bűnesetet, mint különösen rettenetes példáját az ember barbárságának. Cordovában történt a bikaviadalok idejében. A viadalra olyan három bikát hajtottak fel, mint még soha, a látványosság tehát páratlannak ígérkezett. Mindenki izgatott volt és tolongott a cirkuszba. Egy ember nem lévén képes a belépőjegyet megfizetni, kisietett El Jardinatoba, akinek gazdájáról tudta, hogy egy nappal előbb tehenet adott el. A gazda és fiai éppen elmentek hazulról, tehát az asszonytól követelt pénzt. Mivel ez vonakodott a pénzt előadni, 3 revolverlövessel leterítette. Az anyjuk életéért könyörgő 16 és 12 éves leányok fejét levágta, a kiabálásra besiető szomszédot baltával agyonverte, a kertben dolgozó bérest lelötte egy narancsfáról, azután elrabolt 25 ezüst pezetát. Kint egy pásztort vett észre, aki őt meglátta. Erre puskát hozott ki a házból és tüzelni kezdett a pásztorra, de ez elmenekült. Ezután, mint aki jól végezte dolgát, bement a városba a szeretőjéért és együtt elmentek a bikaviadalt megnézni. (Folyt. köv.)

Spanyolország a király kezdeményezésére *egyetemvárost* szándékozik alapítani. Hinojosa (Inohóza) százados azt ajánlja, hogy a csendőrség nevelő intézetét is oda helyezék át.

A lap *a csendőrök számára elkülönített helyet kér hajóutazásoknál és kórházakban*, hogy ne legyenek kénytelenek a hajón a III. osztályon mindenféle nép között, a kórházakban pedig alsóbb rendfokozatú katonák és ujoncok között tartózkodni.

Angel (Anhél) Marin Diaz szakaszvezető több pontban összefoglalt eljárást ajánl a lólopás (állatlopás) megakadályozására.

Parra Juan (Huán) hadnagy autó- és oldalülékes motorkerékpár bevezetését ajánlja a csendőrtestületbe, mert a mai kor gyors közlekedési eszközöket követel.

Hasznos tudnivalók: Állatok és növényzet védelme; felügyelet a paraffa-kereskedelemre.

Vegyes rovat: Őrsparancsnok-jelöltek, a zsoldról, a személyazonosság igazolvány, a feljelentés titokban tartása, szökevények, különbség közalkalmazottak és hatósági közegek között.

Folyó év júniusban megjelent egy *útforgalmi rendelet*, amely a csendőrséget bizza meg az úti forgalmat lebonyolító nyilvános szállító eszközök, továbbá a táviró- és telefonvonalak ellenőrzésével. A lap azon elmélkedik, hogy a rendszeren 2 gyalogcsendőrből és 1 parancsnokból álló vidéki csendőrsők ezt a szolgálatot alig képesek ellátni anélkül, hogy egyéb teendőiket el ne hanyagolják. Kifejti, hogy egy oldalkocsis motorkerékpáron mozgó cserapár egy sofförrel, vagyis három ember többet végezhet, mint négy cserapár, — vagyis mint nyolc ember. Ha ezeknek jogukban fog állani szolgálatuk könnyítésére a nyilvános táviró- és telefonvezetékeket is használni, akkor az ellenőrző szolgálat méltó lesz a korhoz.

Az áprilisi füzet *az útakon lebonyolítható forgalom* tekintetében fennálló és érvényben lévő összes törvényeket és rendeleteket egybefoglalta. Ezzel kapcsolatban a lap »Utak—autók—szállítványok« cím alatt közleménysorozatot kezd, a különböző minisztériumoktól és vezérigazgatóságoktól kiadott, az útforgalomra vonatkozó speciális intézkedések ismertetésére. Az első közlemény mindazokat az okmányokat ismerteti,

amelyeket a különböző fuvarok vezetői úgy személyüket, mint a járművet és a szállítmányt illetőleg maguknál kötelesek tartani.

A lap ismerteti azokat az előírt alakosságokat, melyeket a csendőrségnek figyelembe kell vennie, ha letartóztatott egyéneket kell átadni a fogházaknak.

Amerikai rendőrhummorról ad bizonyítékot a következő kis történet. Egy titkos rendőr éjjel gyanús világosságot látott egy üzlethelyiségben. Belopózott és tetten ért egy betörőt, amint a kasszát fúrta. Ráfogta a revolvert és kényszerítette, hogy hívja fel telefonon a legközelebbi rendőrőrszobát, és kérje, hogy küldjenek ki egy járőrt a letartóztatásra.

A kezek furcsaságairól szóló ismertetés kiemeli a csendőrökre nézve értékes sajátságot, hogy az, aki igazat mond, nyitva tartja kezét, vagyis a hüvelykujj eláll a tenyértől, míg a hüvelykujj rögtön behajlik a tenyér felé, ha a gazdája hazudik.

Londonban tartott orvosi értekezleten villamoszási kísérletekkel bizonyították, hogy kis alkatú emberek gyorsabban éreznek meg minden behatást, mint magas termetűek, miután fogva az előbbiek sokkal elevebbeknek látszanak az utóbbiaknál.

Ugyancsak Angolországban állították össze szánios vasúti szerencsétlenségek alkalmából nyert tapasztalatok nyomán tanácsokat, melyek segítségével súlyos sérüléseket el lehet kerülni, ha megtartjuk hidegvérünket és marad három másodperc a helyzetet átgondolni. A tanácsok a következők:

1. A vagon a vonat közepén kell megválasztani.
2. A menetirány jobboldalán kell helyet foglalni.
3. Vészjelzés esetén rögtön felmászni a podgyászhalóba, vagy lefeküdni a pad alá.

A melléklet az 1929. év folyamán megjelent több törvényrendelet között teljes szövegben közli az országúton mozgó, a nyilvános közlekedést szolgáló szállító eszközökről szóló rendeletet.

Dicséretetek. A szegedi csendőrkerület parancsnoka a szentesi osztályparancsnokság állományába tartozó *Hebök János* tiszthelyettesnek hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt, de különösen az elmúlt években közbiztonsági szolgálat terén elért igen buzgó és igen eredményes tevékenységéért, mint őrsparancsnok őrsének mintarendbentartásáért, alárendeltjeire gyakorolt helyes és célirányos befolyásolásáért, nemkülönben katonás, fegyelmezett és példás magatartásáért; a szentesi osztályparancsnokság állományába tartozó *Tóth János* és *Kiss Jenő Árpád*, a kenderesi örökönitményre vezényelt őrmestereknek azért, mert négy ízben a *Kormányzó Úr Ójóméltósága* legmagasabb személye védelme érdekében őrszolgálatukat mindenkor példás magatartással, kiváló buzgalommal, hűséggel és éberséggel látták el, a szolgálat nevében teljes elismerését fejezte ki és őket *dicsérő okirattal* is kitüntette, míg a szentesi osztályparancsnokság állományába tartozó *Ungi Móric*, a kenderesi örökönitményre vezényelt őrmesternek azért, mert két ízben a *Kormányzó Úr Ójóméltósága* legmagasabb személye védelme érdekében őrszolgálatát mindenkor példás magatartással, kiváló buzgalommal, hűséggel és éberséggel látta el; a gyulai osztályparancsnokság állományába tartozó *Tóth János IV.*, *Tömö Imre* és *Ökrös Vince*, a kenderesi örökönitményre vezényelt őrmesterek, illetve csendőröknek azért, mert két ízben a *Kormányzó Úr Ójóméltósága* legmagasabb személye védelme érdekében őrszolgálatukat mindenkor pél-

dás magatartással, kiváló buzgalommal, hűséggel és éberséggel látták el; a szentesi osztályparancsnokság állományába tartozó s 1927 november 7. óta a kiskúnhalasi lovasosztályhoz vezényelt *Kovács Gyula II.* lovas őrmesternek a pótlóidomítás terén kifejtett igen buzgó és lelkiismeretes tevékenységéért, kifogástalan magaviseletével bajtársaira gyakorolt igen üdvös és célirányos befolyásolásáért, nemkülönben fegyelmezett és példás magatartásáért; a kecskeméti osztályparancsnokság állományába tartozó *Somogyi Gábor* őrmesternek, mert gyors, ügyes, leleményes és bátor magatartásával megakadályozta, hogy két katymári lakostól folyó évi június 29-én 23 órakor elkötött 3 darab lovat a tettesek a határon jugoszláv területre át ne vigyék, mely dicséretes tettével Katymár község előljáróságának jegyzőkönyvileg kifejezett háláját is kiváltotta; a kecskeméti osztályparancsnokság állományába tartozó *S. Pápai István* törzsőrmesternek *Káta István* tiszaujfalusi lakos kárára 1928. évi szeptember hó 12-én *Bálint István* csongrádi lakos által elkövetett 600 pengő pénzlopás tettesének fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel történt kiderítéséért, elfogásáért és az igazságszolgáltatás kezébe juttatásáért, nemkülönben 6 darab 100 pengős bankjegy, bünyelnek biztosításáért; a kecskeméti osztályparancsnokság állományába tartozó *Gál Ferenc* őrmesternek *Káta István* tiszaujfalusi lakos kárára 1928. évi szeptember hó 12-én *Bálint István* csongrádi lakos által elkövetett 600 pengő pénzlopás tettesének fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel történt kiderítése, elfogása és az igazságszolgáltatás kezébe való juttatása körül járőrvezetőjének kiváló buzgalommal eszközölt eredményes támogatásáért a szolgálat nevében teljes elismerését fejezte ki és őket *nyilvánosan is megdicsérte*.

Őrsparancsnoki kinevezés. A szegedi csendőrkerület parancsnoka *Hegedüs Sándor* tiszthelyettes a kisszállási őrs parancsnokává nevezte ki.

Ismeretterjesztő előadások tartására felhívás. Az Országos Tiszti Kaszinó elnöksége a közeledő idényre való tekintettel felkéri mindazokat, akik a kaszinóban tudományos és ismeretterjesztő előadásokat óhajtanak tartani, hogy e szándékukat mielőbb, de legkésőbb folyó évi október hó 15-ig a Tiszti Kaszinó elnökségének írásban bejelenteni sziveskedjenek. A bejelentésben az alábbi adatok megemlézése szükséges: 1. Az előadó nevét, rendfokozatát vagy társadalmi állását és pontos lakcímét. 2. Az előadás címét és tárgyát. 3. Vetített képekkel tartja-e előadását? 4. Igényel-e az előadás zenekari kíséretet. — Az előadásokat lehetőleg vetített képekkel tegyék az előadók érdekesebbé. Egy előadás tartama egy óra.

Előléptek: A budapesti csendőrkerületben *törzsőrmesterré: Antal Péter, Sütő Lajos, Bogdán Gyula, Szeles Ferenc, Bokor László* őrmesterek; *őrmesterré: Pál György* csendőr. A székesfehérvári csendőrkerületben *törzsőrmesterré: Mecsei Gyula* őrmester; *őrmesterré: Szabó József VI., Őrsi István, Szili János, Huszár István I., Kamocsár László, Balácsi József, Hermann Károly, Heier János, Fábrián József I., Odor Lajos, Lojda Antal* csendőrök. A szombathelyi csendőrkerületben *törzsőrmesterré: Bajsz József* őrmester.

Házasságot kötöttek. A budapesti csendőrkerületben: *Finta Kálmán* törzsőrmester *Nagy Teréziával* Kocséron, *Rieger József* törzsőrmester *Czégány Erzsébettel* Tatárszentgyörgyön. A székesfehérvári csendőrkerületben: *Kéri József* törzsőrmester *Szolcz Terézzel* Tatán. A szombathelyi csendőrkerületben *Czinka András* tiszthelyettes *Kovács Irmával* Kemenesmagasiban. A szegedi csendőrkerületben: *Németh Péter* törzsőrmester *Nagy Eszterrel* Békésen.

Vezérfonal az ellenszegülések leküzdésére című régi, hatályon kívül helyezett szolgálati könyvre van szükségünk. Akiknek megvan, kérjük: bocsássa azt rövid időre rendelkezésünkre.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállomány legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megujtítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Marosmenti. Ha a kezében — mint írja — hiteles okmányok vannak s azok szerint önt a szóban forgó név megilleti, adja elő az ügyét örskihallgatáson s kérje, hogy az anyakönyvi lap helyesbitésére irányuló kérelme szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz felterjesztessék. Ha azután a kerületi parancsnokság nem látná magát illetékesnek arra, hogy az ön névügyében az előterjesztett okmányok alapján másként döntsön, mint ahogyan az ön anyakönyvi adatai szerint az már megtörtént, akkor szolgálati úton a belügyminiszter úrhoz (V.-c.) kell az ügyet döntésre felterjeszteni.

Öpk. i. 1. szd. 1. Schäffer Ármin fényképész, Budapest, József-körút 51. sz. Nálunk csak a leközölt képek vannak, azokat pedig megtartjuk, forduljon a fényképészhez s hivatkozzék arra, hogy a képet lapunk melyik számában tettük közé, így könnyebben megtalálja. 2. Azokat a felvételeket Fekete Zoltán székesfehérvári fényképész készítette, forduljon hozzá.

Táp. Azt nem tudjuk megállapítani, hogy valamelyik század vagy üteg parancsnoka bizonyos időben ki volt. Forduljon a kérelmével a hadtörténelmi levéltárhoz (Budapest, Vár, Bécsi kapu-tér 4. sz.) vagy erőltesse meg egy kicsit az emlékezetét, a volt ütegeparancsnoka nevét mégis csak illenék tudnia.

K. M. örm. A tót Kostolnik (kiejtése: Kosztvolnyik) a név eredete. Sekrestyést, egyházfit jelent. Az előbbire való magyarosítást esetleg kérheti. Az ősoket ne kutassa, a lényeg az, hogy ön milyen magyar. Jeligéje nem jeligének való.

X. Y. 24. 1. Ha beiratkozik valamelyik polgári iskolába, a kultuszminiszter úrtól kérheti a tandíj elengedését. Feltétel az, hogy az iskolai bizonyítványai jók legyenek. 2. Ha tanárral vagy tanítóval magánúton taníttatja magát, ezek a költségek nem számítanak olyan tandíjnak, amelynek az elengedését kérni lehet. Csak az iskolai tandíj elengedéséről lehet szó.

Vérmező. A Vérmező területe 23 katasztrális hold és 336.60 négyszögöl.

Bánát. 1. Válasz a lekszikon rovatban jön. 2. Az igényjogosultsági igazolványokra vonatkozólag legutóbbi számunk lekszikon rovatában részletes ismertetést közöltünk.

Havasi gyopár. Az alhadnagyok részére külön jelsipzsinor rendszeresítve nincs, de nem volt a régi járásörmestereknek sem. Az a jelsipzsinor, amit a járásörmesterek viseltek az előírásoktól eltérőleg, nem volt számukra rendszeresítve. Ezüst jelsipzsinór nincs.

Hármas határ. 1. Erre nem kötelezhetők, az illetékeivel mindenki szabadon rendelkezik, kincstári bútortat tisztogtatására, befestésére s javítására az illetékek nem vehetők igénybe. 2. Hát az bizony felesleges kiadás volt. 3. Az ügy megjárta már a minisztériumokat is és most várják a döntést. Hogyan adjunk mi egy pár soros levél alapján véleményt? Az idők során az örsön sorozatos változások voltak s amennyire a levélből kivehetjük, most már tényleg annyira bonoyolult az ügy, hogy teljes igazsággal elintézni bajos lesz. Ebben azonban maga az örs a hibás, vagyis mindazok, akik sorozatosan részt vettek ebben a próbálkozásban anélkül, hogy minden gazdasági év lezártaival tisztázták volna azt. Az anyagi felelősség terheli szerintünk mindazokat, akik az eredetileg elhibázott bérleti szerződést magukévá tették. Részletekbe menő véleményt mi nem mondhatunk, mert ehhez sokkal részletesebben kellene ismernünk az ügyet s amellet szolgálati úton elintézés alatt álló kérdésekbe nem is szólhatunk bele. Tanulságot azonban máris leszűrhetünk: vagy maga művelje az örs a földjét, vagy ne vegye azt igénybe, mert a levelében tárgyalt bérleti kísérletekre többnyire csak ráfizetnek. Az örs is, meg a bérlő is. A föld manapság már nem az a kimeríthetetlen és könnyen fizető kincses bánya, mint volt a háború idején s a háborút követő években.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5.
Alapítattott: 1770. évben. Csendőroknok kedvezményes részletfizetés!

33 év óta a világot uraló eredeti angol
The Champion kerékpárokat
masszív katonai utigépeket

5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.
kerékpáralkatrészeket

láncol, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányu kerékpárhoz nagyban, eredeti gyári árban külső gummikat 6.50, belsőket 2.10 pengőfől.

Kerékpárok
130 P.-től feliebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA

kerékpár- és gumminagykereskedők.
Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete.

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

60 éve áll fenn! - Árjegyzék 1000 képpel ingyen.

SÁRGA JÁNOS
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV. SZÁLLÍTÓ

ALAPITVA: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.
KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN. KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

Kincses Kolozsvár. Az ön nőülési ügyében valami komplikáció van, ha nőülési kérvényét sorszámmal még nem látták el, sőt a levele szerint két hónappal ezelőtt újabb kivizsgálást is eszközöltek az ügyben. Önnök a sorszámmat már régen meg kellett volna kapnia s hogy ez miért nem történt meg, azt mi nem tudhatjuk. Értésítést mindenesetre kapnia kell, bárhogyan álljon is a dolog és bizonyosra vesszük, hogy erre most már nem kell sokáig várakoznia.

Erdeklődő. Olvassa el lapunk legutóbbi számában közölt 154. sz. lekszikonválaszunkat. A kérvényhez csatolni kell az igényjogosultsági igazolványt, e nélkül nem folyamódhatik.

Várakozó. Legutóbbi számunk lekszikonrovatában részletes felvilágosítást talál, hogyan kell ezt kiszámítani.

K. Gy. örm., Pincehely. Báró Maasburg Kornél ny. ezredes Szegeden lakik. Közelebbi címét nem tudjuk, de a levél így is eltalál hozzá. Dr. Illés nevű tiszt a nyilvántartásban nem fordul elő. A debreczeni lovas alosztálynál 1920-ban Illésy Gyula százados teljesített szolgálatot, jelenleg ny. ezredes Debrecenben. Közelebbi címét nem tudjuk.

Öröklő. Legénységi állományú csendőr egyének gyászfátyolt nem viselhetnek. A jeligéje a gyászfátyollal kapcsolatban egy kicsit furcsa.

B. S. 1929. 1. Csak a nyugdíjába beszámítható illetékeknek egyharmad részét lehet levonni, ha többet ítélt is meg a bíróság. A nyugdíjba beszámít a zsold és az étkezési pénzből 20 pengő. Több nem, a csendőrségi pótdíj sem. Adja elő ügyét örskihallgatáson és kérje annak felterjesztését az osztályparancsnoksághoz. 2. Erre tudomásunk szerint még nem volt precedens, de természetesen, hogy a végkielégítés egyharmad részére szintén vonatkoztatható a levonás, amennyiben a végkielégítés összegét is a nyugdíjba beszámítható illetékek alapján számítják és utalják ki. 3. Ehhez már ügyvédre van szüksége. Lehet, de kockázatos, mert az ügyvédi költségek és perköltségek sokba kerülhetnek, ha elveszti a pert. 4. Uruguayba, Argentínába és Braziliába kivándorolhat, de nem ajánljuk. A napokban kaptunk levelet egy leszerelt bajtársunktól, aki arra kér bennünket: írjuk meg, hogy inkább legyen valaki egész életén át próbacsendőr, mintsem manapság polgári pályán keressen kenyeret. A kivándorlók tudnának ennél még szomorúbb dolgokat is írni arról, hogy minden jól van, ha itthon van az ember, csak idegenben ne legyen. A napilapokban olvashat erről a kérdéstről eleget. Ha azonban komoly a kivándorlási szándéka, forduljon akár levélben is a Kivándorlókat Védő Irodához (Budapest, Fiumei-út 4. sz.), ahonnan egészen részletes felvilágosításokkal és tanácsokkal látják el. 5. Nem tudjuk megállapítani, hogy az egyes kerületeknél hogyan áll a nőülési kérvények sorszámozása. Valószínű, hogy az ön sorszáma már nagyon alacsony.

Debrecen, 2. Az őrzőjárat hossza 43 km. A járőr 22 km-t már leportyázott, az ön kérdése az, hogy a következő 14 km-es (tehát nem a teljes hátralévő) útvonal leportyázásához mennyi az illetékes időtartam. A Szut. 6. sz. melléklete szerint a 22 km-t a járőrnek 14 óra alatt, a 36 (22 + 14) km-t pedig 28 óra alatt kell elérnie. Vagyis a 22. km. után következő 14 km. leportyázására a járőrnek 28 - 14 = 14 óra áll rendelkezésére. Hogy az illetékes pihenőt a járőr melyik útszakaszon tölti, az a Szut. 6. sz. mellékletében megállapított menetütemet nem befolyásolja.

D. M. th., Mezőtúr. Sorrendben közölni fogjuk.

Maradhat-e ez így? Nem tudjuk, miért irták meg nekünk a levelükben foglaltakat. Milyen tanácsot várnak tőlünk? Ha minden úgy van, ahogy írják, akkor csak egy útja van az elintézésnek: a panasz. De azért aztán, amit panaszolnak, teljes egészében vállalniuk kell a felelősséget, amitől azonban — ha igazuk van — nem kell félniük. Az előjárók feltétlenül meg fogják találni az elintézés módját. Egyes dolgok határozottan megkívánják az előjárók közbelépését. Mi természetesen csak annak az alapján válaszolunk, amit nekünk megírtak; hogy aztán tényleg úgy is van-e, azt már nem tudhatjuk.

Sósmező. 1. Olvassa el lapunk f. évi 20. számában »Visegrad« jeligére küldött üzenetünk 1. pontját. 2. Dolgoznak rajta, nem lehet tudni, mikor lesz eredmény.

Somló. 1. Válasz a lekszikon rovatban. 2. Hogy a csendőrség tagjai milyen napilapokat olvassanak, arra vonatkozólag rendeletek és parancsok nem intézkednek. Mi elvből nem ajánlunk lapokat. Minden csendőrnek tudnia kell azt, hogy melyek azok a lapok, amelyek a csendőr kezébe valók. Ha valamiben mégis kétsége lenne, közvetlen előjárói megadják az útmutatást. Annyit mi is mondhatunk, hogy a csendőr csak olyan lapot olvasson, amely minden szavában s gondolatában magyar. 3. Közöltük.

Homokdomb. Benyújthatja az újabb kérvényt, hivatkozva arra, hogy az előbbi vissza kellett vonnia. Hogy aztán az újabb kérvényt hogyan bírálják el s milyen sorszámmal kap, azt az előjárói döntenek el.

S. L. volt csendőr törzsörmeister. Ha a levelét leközlőnk, azt egy másik állami intézmény részéről esetleg barátságtalan lépésnek vehetnék tőlünk. Szép dolog, hogy a saját kiábrándító és keserves tapasztalatait volt bajtársainak a tudomására akarja hozni: hadd okuljanak, de az említett ok miatt még sem tehetünk eleget a kérésének. Meg aztán az emberek olyanok, hogy a mások keserves sorsa nem igen indítja meg őket s mások kárán nem is igen okulnak: maga kárán tanul a magyar. Még ma is. Az illetékek összehasonlításánál nem tévedett? Mert csak az alapilleték jöhet figyelembe.

LEGSZEBB

Alapított 1854

PAP LAN

LEGJOBB

PAP LAN

LEGOLCSÓBB

PAP LAN

**Kárpitosáru, vas- és
rézbútorgyára**

Szőnyeg, pokróc, függöny.

agy- és asztaltorítók,

Gyermekkoszók, nyugszékek
minden kivitelben kaphatók

Gichner János

Budapest, Erzsébet körút 20

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve

Rendkívüli

árleszállítás!

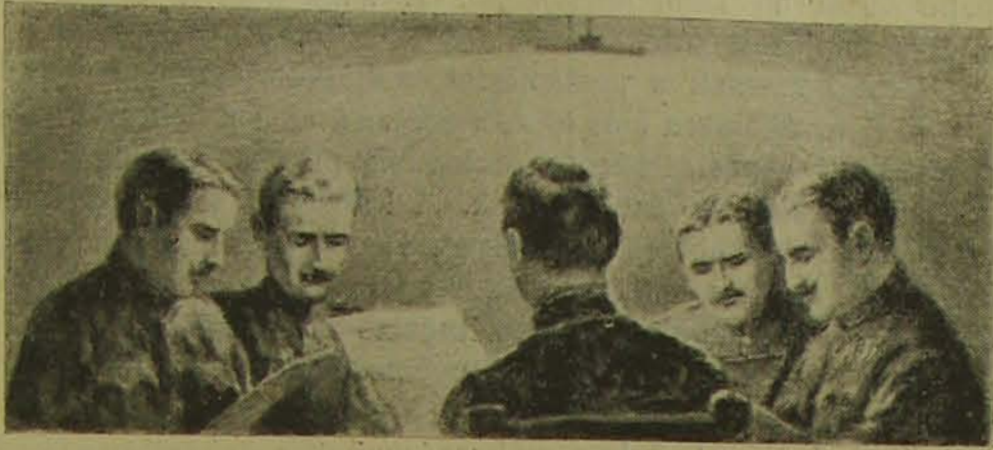
A szeptemberi leltározás miatt a
világmarkás

„REX“ kerékpárokat

**30 napig szenzációs olcsó áron
árusítjuk.**

Írásbeli, vagy szóbeli megkeresésre
részletes felvilágosítást készséggel ad

REX Kerékpár és Varrógépkereskedelmi
Vállalat Budapest, IV. ker., Petőfi
Sándor utca 6. szám, félemelet.

Dunaszéli tüzek.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

(8).

Belekapcsolódott a beszélgetésekbe. Új ember volt, nem ismerték még maguk a jegenyésiek sem, honnan ismerték volna a kalocsaiak, paksiak, földváriak, vecseiek meg a többiek. Kirakták elébe gyámoltalan szívüket és semmibe kapaszkodni nem tudó gyanújukat; beszéltek a csendör-rokonról, aki most jött Jegenyésre és aki maga volt az utolsó ember, kivel a megölt salátás beszélt. A csendör, az örökös. Miért nem halt meg János bácsi két héttel ezelőtt? Miért éppen ezen a napon?

Bolgáry megkísérelte másfelé terelni gyanújukat. Talán rablógyilkos csavargó volt, talán valami asszony... Miért nem fogják meg akkor, ezt felelték makacsul. Régi pandúr-rémtörténetek éledtek fel az öregek emlékeiből, a fiatalok szájtátva hallgatták e meséket.

A tiszthelyettes megdöbbsent a beszélgetők nyugodt és biztosított korlátoltságán. A közvéleménnyel találkozott most, mely néha gonosz és eltipró tud lenni bizonyítékok nélkül. De a közhit nem keres tárgyi bizonyítékokat.

— Miből indulnak ki ezek az emberek? Önmagukból? Korábbi tapasztalatokból?

Látta rajtuk, hogy mennyire kényelmesek az összefüggések keresésében. Hallottak valamit, ezt felkapták és nem tágitottak tőle, mert okosoknak akartak látszani és a dolgok mögé látóknak. Minden kofa a Röntgen-szemű embert játszotta, mindenki csalhatatlan volt és nem tűrt ellenvéleményt. Hogyan kardoskodnak majd ezek a hőmlőkegyenest ellenküző oldalon, ha kétségtelenül sikerül kinyomozni a tettést.

—0—

Már látszottak az összekötő vasuti hid lámpái Budapest alatt. Az őrsparancsnok a hajó elején állt. Nézte az óriás várost, melyben egy kioltott életért keresi a számotadást és

amelyből ki kell hoznia a maga becsületét is a régi folttalan-ságában. Hogy a kofák is higgyenek benne itt a hajón. Hogy Dunajegenyés lakói se sűgjanak össze a Bolgáry Gábor családjának tagjai mögött.

Az alvó nagyváros látszólag szelíden pihent. Millió meg millió titkát nem mutatta. Abból a hét kérdésből, melyet a gyilkosságok tettesének kinyomozásánál állít fel magában a jól dolgozó csendör, a *ki, mikor, mit, hol, mivel, hogyan, miért?* — kérdéssorozatból az elsőre kellett az óriás városnak felelnie, a »ki«-re. Az utolsó kérdésre, a »miért«-re való válasz is inkább csak sejtés volt a tiszthelyettes lelkében. A közbeeső kérdések feleletei megvoltak már. *Ki és miért?*

Reggel felkutatta Bolgáry nagybátyjának minden üzletfelét. Keveset tudtak ezek mondani, nagyjában mind csak olyan adatot, amit az őrsparancsnok már amúgy is tudott.

Nem csüggedett azért. A korcsmákat és kávéházakat járta be, ámde kiderült, hogy Bolgáry János sohasem szállt meg az utazó kofák rendes helyein, sohasem étkezett a többivel.

A vásárcsarnoki hordárakat kezdte most faggatni.

— Különös és szófukar ember volt, nem mondott az magáról soha egy kukkot sem, — ez volt az általános felelet.

Egy bandzsa hordár azonban nagyon belegondolkozott az öreg salátás pesti életébe. Lelt is valamire az emlékezésben:

— A Mester-utca eleje körül láttam egy párszor, mert-hogy ott lakom én is...

Bolgáry Gábor a Mester-utcába sietett. Jó nyomnak érezte a bandzsa hordár útbaigazítását.

VIII.

Otthon Jegenyésen ezalatt újabb teendők szakadtak az őrsre. Mintha az unalomtól régóta ásitó tevékenységi kimutatás megrázta volna magát és átvette volna az uralmat Dunajegenyés eddigi csendes és büntelen élete felett, úgy szaladtak egymásba az események.

Reggel nyolckor, talán éppen abban az időpontban, amikor Bolgáry Gábor odafent Pesten a Mester-utcába sietett, autó állt meg a csendörlaktanya előtt.

Egy úr ugrott ki belőle.

— Doktor Kádár Pál postaigazgató, postai központi nyomozóbiztos vagyok. Az őrsparancsnok urat keresem sürgősen.

Az őrsirodában csak Galambos csendör volt egyedül. Leültette a postaigazgatót, szaladt a laktanyai szobákba, hogy előkerítse Bukót, az őrsparancsnokhelyettest.

Bukó Kálmán éppen hazafelé tartott a Gájer-házból, mikor a laktanya utcájának végén rátalált az érte küldött csendör.

Mielőtt
CSILLÁR

szükségletét beszerzi, tekintse meg az

ELEKTRA CSILLÁRGYÁR

VII., Dob utca 42. kiállítását. Címre tessék ügyelni.
Kérjen képes árjegyzéket. Telefón: József 426-77.

A csendőrség tagjainak fizetési könnyítések.

„I akarcósság” tagja.

CSENDŐRSÉGI FELSZERELÉSEK

sapkák, kardok, kardbojtok, érmek, gombok s minden ezen szakrúba
vágó cikkek gyári lerakata legolcsóbban

HALMOSNÁL, MISKOLC, Városházter.

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

kézpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútor-áruháza Budapest, VI., Dessozffy-utca 18-20. Vilmos császár út és Nagymező-ú. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

Kerékpárt és grammofont

a m. kir. csendőrség tagjainak 70%-os árengedménnyel,
15 havi részletfizetésre adunk. Addig ne vegyen,
míg nem kérte árjegyzékünket

BÁLINT LÁSZLÓ VIII., Üllői-út 52/b. szám.

Telefonszám: József 426-89.

A postai nyomozóbiztos előadta, hogy a budapesti posta- és távirda vezérigazgatóságához feljelentés érkezett egy budapesti banktól, a dunajegenyési postahivatal ellen. Egy pénzeslevélben, melyet a Dunajegenyési Egyesült Népbank és Takarékpénztár adott fel, csak papírszeletek voltak pénz helyett. A gyors vizsgálat szükségessége miatt maga a központ kiildött le nyomozóbiztost, nem bízta a nyomozást az illetékes postaigazgatóságra. Ehhez a vizsgálatához kell a csendőrség jelenléte és közreműködése.

A törzsőrmester egy másodcsendőrt kijelölve maga mellé, azonnal felszerelt.

A postahivatal abban a pillanatban nyitott, amikor odaértek. Nagy megrökönyődéssel látták belépni a csendőröket az idegen úrral. A postamester izgatottan jött ki eléjük:

— Mit óhajtanak az urak?

A nyomozóbiztos bemutatkozott. Egy meghatározott nap összes hivatalos iratait kérte.

Hamar megtalálta a kérdéses levelet a felvételi naplóban.

— Látja, törzsőrmester úr, a naplózás súlyadata egyezik a levél súlyadatával, amint itt megmértük a levelet a szemünk előtt. Mit bizonyít ez?

Bukó hamar ráfelelte:

— Nyilvánvalóan azt, hogy ide a postára már ebben az állapotában, vagyis pénzbélelés helyett értéktelen papír tartalommal került.

— Ugy van. Ez a tény összevág az egyéb megállapításaimmal.

A törzsőrmester bólintott.

— Csak egyet kérek még, igazgató úr, tessék lemérteni pénzzel a levelet!

— Szívesen. Magam is szeretem a teljes világosságot. Lemérték pénzzel a megjelölt összeg minden lehetséges

papírpénzdarab kombinációjában. A súly mindig más volt, mint a naplózott súly.

Most bementek a postamester szobájába.

— A továbbiakra már törzsőrmester úr lesznek az illetékesek, mert a postai része a dolognak, mint az adatok bizonyítják, rendben levőnek látszik. A kifosztást még a feladó takarékpénztár emberei követték el. Tessék csak nézni nagyító üveg alatt a pecséteket: kettős szegély... az utánpecsételést minden nyoma megvan. A pecsétnyomó bélyegző a takaréknak.

Bukó megvizsgálta a postai nyomozóbiztos előadása szerint minden adatot:

— Csakugyan! Akkor nyomozásunkat a takaréknak kell folytatnunk tovább.

— Annyival inkább, mert én a feljelentést a takaréknak ismeretlen tette ellen önöknél ezennel megteszem.

A takaréknak az igazgató még nem volt benn. Helyette a főkönyvelő-cégvezető adott felvilágosítást a pénzeslevelek szokásos elküldési módjáról: a pénzesleveleket a hivatalnokok keze után pontos átvételi elismervény ellenében a kézbesítő altiszt kapja, bizonyos Kovács Imre ház- és szőlőbirtokos, nyugalmazott vasúti, rendkívül megbízható ember, a csendőr urak ismerik jól...

— Lehetetlen, hogy intézetünkben ilyesmi megtörtént legyen! Csak a postai kezelésben lehetett visszaélés!

— Majd eldönti ezt a nyomozás, főkönyvelő úr! — intett Bukó Kálmán. — Szíveskedjék bennünket odavezetni, ahol a pénzeslevelek felszerelése történik.

A főkönyvelő átvezette őket. Közben megérkezett az igazgató is nagy csodálkozással. Méltatlankodva csóválta a fejét, úgy, hogy a törzsőrmester kénytelen volt megjegyezni:

— Igazgató úr, itt nyomozás folyik, melynek lefolyása a takaréknak legalább is olyan jól felfogott érdeke, mint a postakincstárnak!

Magyar anyagból, magyar gépeken, magyar munkaerővel készül a

„CSEPEL” jegyű kerékpár, a csendőrnek szükséges teljes felszereléssel

Gyártja: **Weiss Manfréd r.-t. Budapest—Csepel.**

12 havi kamatmentes kedvezményes részletárban árúsítja:

Agrárglobus rt. Budapest, V., Lipót-körút 12.

A kerékpár ára teljes felszereléssel, gumi és lámpa nélkül P 145.—

Emergégumikkal és torpedó karbidlámpával „ 168.50

Ne csak szóval, hanem tettel is pártoljuk a hazai ipart.

Ne adjunk ki pénzt külföldre olyan árúért, amely hazánkban is készül.

— De az én embereim...

— Ebben a pillanatban nem alaptalanul gyanúsak. Hol van a pecsétviasz?

Előadták a pecsétviaszdarabokat.

A postai nyomozóbiztos pecsétet készített egy üres borítékon:

— Tessék nézni, a viasz anyaga és a pecsét nyomása ugyanaz.

— Kovács Imrét kérem! — szólt Bukó Kálmán.

— Inkasszálni ment a Duna-utcára. Mindjárt itt lesz.

Megegyeztek, hogy a postaigazgató, mint ügyfél és a takarékgazgató barátja pénzeslevelet nyújt át neki lepecsételésre, aztán felbontja azzal az ürüggyel, hogy még valamit akar beletenni. A csendőrök addig félrevonulnak.

Kovács Imre friss kedvvel jött meg a Duna-utcaról.

A postai nyomozóbiztos menten megkérte:

— Pénzeslevelet akarok küldeni a sofförömmel, legyen szives lepecsételni!

Nagy készséggel megtette Kovács.

— Ejnye a teringtét, ezt a tizpengöst meg kifelejtetem a nagy igyekezetben! — mondta a postaigazgató, mikor Kovács elkészült. — Most írhatok új levelet.

— Dehogy kell újat írni, — nyugtatta meg az öreg bankaltiszt — felbontjuk ezt rögtön!

— Csakhogy a pecsétek...

— Tessék csak rámbizni!

A meggyújtott gyertya lángján megmelegítette most kése pengéjét Kovács Imre, majd letörölte a pengéről a kormot és gyorsan meglágyította a pecsétek viaszát. Odanyújtotta a felbontott levelet.

Az igazgató beletette a tizpengöst:

— Hanem most! Hogyan lehet hibátlan pecsétet csinálni a hibásból?

— Azt is megcsinálja az öreg Kovács!

Meg is csinálta. Úgy forgott az ujja között a pecsétviasz, mint a pörgettyű. Szép vékonyan, finoman permetezte be a régi pecsétet.

— Most rászorítom a nyomót... tessék megnézni, mi hibája van ennek?

Az urak csodálkoztak:

— Remek!

Kovács mosolygott. A felpattanó ajtón azonban a két csendőr jött be, mire a postaigazgató odatartotta az öreg elé a kifosztott pénzeslevelet:

— Ezt is ilyen ügyesen csinálta, öreg?!

Elsáppadt Kovács Imre, kicsit meg is szédült a levél láttán, de összeszedte magát:

— Mi van azon a levélen különös?

Bukó felkapta a levelet, kirántotta a tartalmát Kovács orra elé:

— Mindent tudunk! Ebből vett két holdat a szállójához!

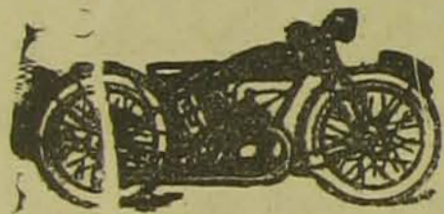
— Én?!

— Maga! Kilopta a postáskisasszony asztaláról a levelet, mikor már az megszámlálta a pénzt és maga egyszer lepecsételte előtte!

— Úgy bizony! — szólt nyomatékkal a postai nyomozóbiztos. — Kilopta, felbontotta, a pénzt kivette és újra lepecsételte, míg a kisasszony báméskodott!

Kovács megbabonázottan nézett rájuk:

— ...Az a levente-banda... az vitt bajba... de honnan

ZENITH
ÉS **DOT**

angol motorkerékpárok árban és minőségben **utólérhetetlenek**

DOT villanyvilágítással **1140 PENGŐTŐL**

Vezérkép-
viselet:

DEMÉNYI ÉS FIA

BUDAPEST, VI. kerület, Király-utca 85. szám.

Modern javítóműhely és alkatrész raktár.

Igen kedvező fizetési feltételek.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részlet-
fizetésre készpénzáron, ellenőriz-
hető eredeti gyári árjegyzék szerint.
HATSCHEK ÉS FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körut 28. (Közp. városháza
épületében).
Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

BECZÁSSY ANDOR

ékszerszalónja a Société Horlogère de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. 1. emelet, 2. alfló.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrség-nél szolgálati óra gyanánt forgalomba hozott és **kitűnően bevált Phénix és Cortébert gyártmányú szolgálati-zsebórákat**, valamint **Luxor ébresztő órákat**.

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az óra-leszállítást követő hó 1. napján esedékes. — Raktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb áron és kívánatra, levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A **Phénix és Cortébert órák** valódi **svájci gyártmányok**, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és **10 évi jótállással havi 5 pengős** részletfizetéssel mindössze **30.— P-be** kerülnek

A Phénix és Cortébert órák fölötté állnak minden más hasonló gyártmányú óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és úgy lovaglásnál, mint bármilyen erősebb rázkódtatás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szolgálati célokra különösen alkalmasak**.

A Luxor ébresztő német gyártmány csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlődő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — **24.— pengő**.

Megrendelő katonai parancsnokságokól számtalan elismerést és megelégedést nyilvánító levél bi tokában van a cég.

tudják az urak, mikor senkisésem volt ott más, csak én egyedül...

*

Később, a postaigazgató búcsúzásakor ugyanezt kérdezte a takarékos igazgatója.

— Igazán nem boszorkányság az ilyen egyszerű bűncselekmény rekonstrukciója! — felelte a postai nyomozóbiztos. — A súlyadatokról és kettős keretű pecsétről már szoltam. A postakezelő megszámolta a pénzt, Kovács szabályszerűen lepecsételte előtte és odaadta. Jött a leventék bandája, én ugyan lakodalomra gondoltam, mert egy másik ugyanilyen esetben lakodalmas menet csábitotta az ablakhoz a leányt, jött mondom a banda, Kovács egyedül maradt a már átvett pénzeslevéllel. Kisértésbe esett, a két hold szülő gyors megszerzésének lehetősége villant fel előtte. Még nálánál műveltebb és körültekintőbb ember is azt hihette ilyen körülmények között, hogy ezt a lopást a postáról le nem veszi senki. Hogy a technikai műveletet milyen ügyesen és gyorsan elvégezték, láttuk. Ki gyanakodott volna az ablaktól visszatérő, a leventék nótáját dudoló leány helyében a nyájas arcú Kovács bácsira?! Hiszen önök is esküdöztek kitünő altisztjük mellett!

*

A járőr elfogta Kovács Imrét és az örsre kísérte.

Mint nádtetőről-nádtetőre szeles időben a tűz, úgy futott szét Jegenyésen Kovács Imre bűnben találásának a híre. Szétkürtölték először a takarékos ügyfelei, aztán az utcai járókelők, akik látták a lehorgasztott fejű embert a csendőrök előtt menni.

A törzsörmester még a tényvázlatot fogalmazta, mikor már Jegenyés újra felizgult népe megtalálta salátás Bolgáry János bizonyos gyilkosát: Kovácsot. Ismét világossá vált Dunajegenyés nagy titka mindenki előtt, csak hogy most nem a salátás örökösét látták már bűnösnek; amilyen könnyen támadt az a tegnapelőtti vád, olyan gyorsan vált bizonyossá ez az újabb is. Bolgáry Gábor budapesti nagy munkájában nem is sejtette, hogy a leventéknek a postahivatal előtt való elvonulása micsoda következményt teremtett meg otthon a jegenyési közhangulatban.

Bukó Kálmán a tényvázlatot olvasta át még egyszer, amidőn eszébe jutott Kovácsné nagy ijedelme a gyilkosság felfedezésének estéjén. Az Adonyiné régi szeretőjének nevéért ment a törzsörmester hozzá; hogyan aléldozott akkor az öregasszony. Csak akkor tért jóformán magához, mikor épségben és szabadon meglátta Bolgáry János házában az urát.

Ez a visszaemlékezés elgondolkoztatta Bukót:

— Én már akkor gyanúba vettem az öreg Kovácsot... Az alibije azonban ma is igazolja, azon a napon Ercsiből jött a hajón délután...

Kovácsot nagyon megrázta bűne leleplezése. Rátarti, tekintélyes embernek szerette tudni magát mindig, most azonban az egész életét megsemmisülni látta. Átkozta önmagát, a postáskisasszonyt, a leventéket; még a szülőjét is, mely elzsarnokoskodott rajta egészen. Ezt a szülőt szerette kiegyesíttetni, ez vitte bűnbe.

(Folytatjuk.)

Megfejtés.

A folyó évi 22. számunkban közölt térképészeti hibáinak megfejtése.

1. A kápolnától északra levő partoknak a hidtól nyugaton levő darabja a hegyre felfelé folyik, ami képtelenség. Ezért a híd is, amely ráadásul még keresztbe is van rajzolva, fölösleges.

2. A kápolnától délnyugatra a műút nem mehet le egyenesen a meredek lejtőn.

3. Pálházában nem lehet a műúton híd helyett bürü.

4. Kislaktól délre az emelkedésen nem kell a műútnak töltés.

5. A Kislaktól északra vezető út nem mehet meredeken a hegyre.

6. A vasút ugyanúgy nem.

7. A száraz árkon nem lehet hajóhid.

8. Múmalom nem lehet megközelíthetetlenül a tó közepében levő szigeten.

9. A Kislaktól északnyugatra 124 m magasán fekvőnek jelzett ház 130 m-nél magasabban fekszik.

10. A kápolna nem 159 m magasán fekszik, hanem 170 m-nél is magasabban.

11. A kastélyos házcsoport nem 118 m magasságban van, hanem 110 m-nél alacsonyabban, de 100 m-nél magasabban fekszik.

12. Pálháza magassága több mint 100 m (mert 100 m-es szintvonal nincs), de kevesebb mint 110 m, tehát nem lehet 67 m.

13. Péterfalva magassága szintén több, mint 100 m és kevesebb mint 110 m, tehát nem lehet 98 m.

14. A 148 m-esnek jelzett magassági pont magassága 140 m-nél kevesebb.

—0—

A megfejtésre jutalmul kitűzött zsebórát **Ferencz Gyula** tiszthelyettes (Budapest) nyerte meg.

Kivüle a legjobb megfejtők a következők:

vitész Ambrus András (Kerkaszentmiklós), Kolozsvári Gyula (Balf), vitész Némedi Pál (Sárvár), Orbán Mihály (Zirc), tiszthelyettesek, Néder Antal (Szolnok) törzsörmester, Balogh László (Esztergom), Egyházi Jenő (Zalaegerszeg), Fejes Imre (Sarkad), Mészáros Mihály (Bonyhád), Molnár Gyula II. (Babócsa), Páli Sándor (Kapuvár), Zsinkó Sándor (Hidas) örmesterek, Dorka András (Nagybátony) csendőr, Borbély János (Bodajk), Kovács Mihály (Szeged) próbacsendőrök.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.

**Portyázó csendőrnek
nélkülözhetetlen!**

AXA-szérum,

az egyetlen létező
impregnáló szer,

mely cipőt, csizmát rövid kezelés után egyszersmindenkorra

vízhatlanná teszi

Nagy üveg ára 2.— P —o— 3^{1/2} üvegnek megfelelő bádogkannában 5 Pengő. —o— Használati utasítás mellékelve. Megrendelések **BACHRACH TESTVÉREK Telítő anyagok gyára, Budapest, VII, Szövetség-u. 36/b** küldendők.